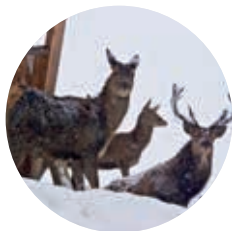

10

Pětina 45letých žen
v Německu nemá děti

12

Úlovky jelení a daňčí
zvěře znamenají
rekordy

18

Marek Rojíček:
Společná témata
máme se všemi

37

Peter Peško:
Interpretace dat
je pro nás výzvou

42

Covid navýšil výdaje
ve zdravotnictví

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

10 | 2023 – ROČNÍK 13

TÉMA

Visegrádská čtyřka

- Jak spolu obchodujeme
- Trh práce
- Vývoj spotřebitelských cen
- Základní trendy demografického vývoje

307 Kč

byla průměrná hodinová hrubá mzda
v Česku v roce 2022.

Je to o 30 až 80 Kč na hodinu víc než v ostatních zemích V4,
ale zhruba polovina ve srovnání s Německem.

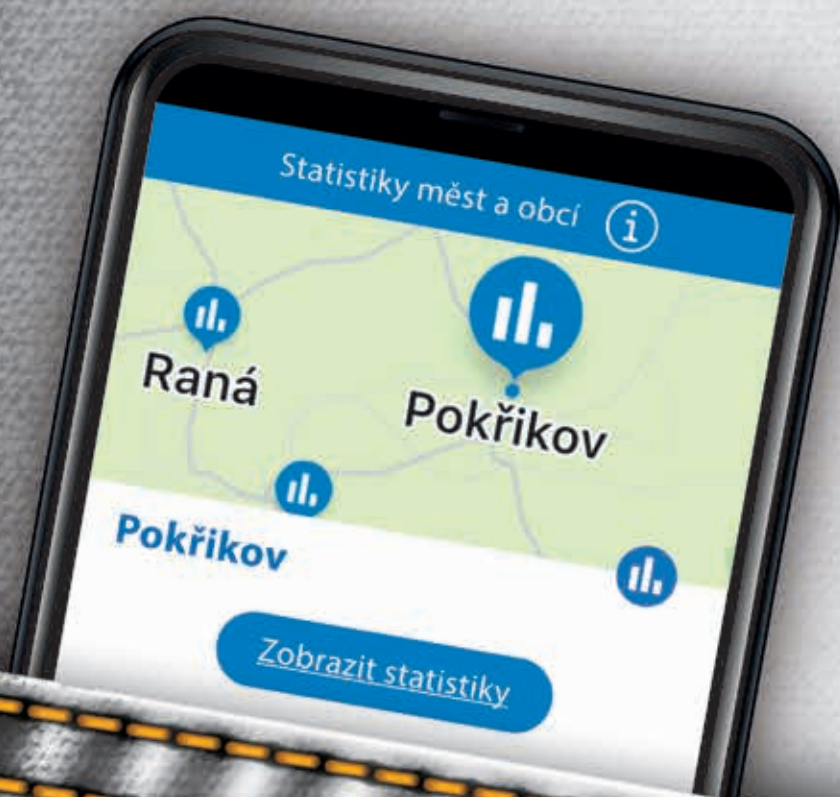

STATISTIKA V KAPSE

Nejnovější statistické
ukazatele ve vašem
mobilu

Regionální
údaje na základě
vaší polohy

Každý den
nové aktuální
číslo dne

ČSÚ
mobilní aplikace

k dispozici **zdarma**

Google Play

App Store

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 10/2023
ROČNÍK 13, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajňáková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká, freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

Zkušenosti a inspirace od sousedů

Milé čtenářky a čtenáři,
po měsíci je tu opět nové číslo Statistiky & My. Tentokrát jsme se jeho prostřednictvím podívali k sousedům, konkrétně těm visehradským, tedy do Polska, Maďarska a na Slovensko. Ke zpracování tohoto tématu nás inspirovala skutečnost, že aktuálně Česká republika skupině zemí označované jako V4 předsedá, a tedy i v oblasti statistiky organizuje řadu akcí a jednání. V září např. proběhlo v Praze odborné setkání představitelů vrcholného vedení jednotlivých statistických úřadů. Zástupci zemí Visegrádské 4 na něm probírali společné otázky národních statistik a domlouvali se na stanoviscích k požadavkům Eurostatu. Tématem diskuze byly ale třeba i volby a porovnání systémů zpracování výsledků hlasování jednotlivých zemí. Opět se ukázalo, že výměna zkušeností je zdrojem mnoha užitečných podnětů a inspirace pro další práci, což platí nejen v oboru statistika.

Visegrádská čtyřka se v poslední době objevuje v médiích často. Statistika & My pochopitelně odhlíží od témat výsostně politických a neřeší míru politické shody jednotlivých států nebo dojmy z jejich směřování v dnešní turbulentní době. Věnujeme se, jak se od nás očekává, datům. V aktuálním vydání tak najdete velmi detailní oborové analýzy a srovnání jednotlivých zemí, ať už z pohledu vzájemné obchodní bilance, demografie nebo trhu práce. Řada údajů pak vede k hlubšímu zamyšlení nad historickými souvislostmi či nad možným dalším vývojem. Zajímavé jsou i rozhovory se zástupci našich partnerských statistických úřadů, kteří čelí podobným výzvám, a já osobně vidím v mnoha oblastech možnost další spolupráce.

Na téma Visegrádské čtyřky navazují rozhovory s předsedou Českého statistického úřadu Markem Rojíčkem a s předsedou Slovenského statistického úřadu Peterem Peťkem. Oba předsedové otvírají také další témata a i my se v aktuálním vydání věnujeme rovněž statistikám zaměřeným mimo oblast V4. Z nich bych ráda upozornila na velmi zajímavý text o stavební produkci a pro laiky možná až překvapivá data z oblasti myslivosti. Podnětná je určitě i analýza výdajů za zdravotní péči, která velmi výstižně popisuje trend nastartovaný v době covidové pandemie.

Děkuji vám za čtenářskou přízeň a zájem a věřím, že i tentokrát najdete na stránkách Statistiky & My mnoho zajímavého a inspirativního čtení.

Ať se vám náš časopis dobře čte, a zachovejte nám přízeň!

EVA KRUMPOVÁ
1. místopředsedkyně ČSÚ

14

Stavební produkce letos klesá. Nejvýraznější propad zaznamenaly inženýrské stavby. Orientační hodnota stavebních povolení se ale drží na dobré úrovni.

16

Český statistický úřad rozšířil publikované ceny energií o ukazatel průměrné realizované ceny elektrické energie a zemního plynu placené domácnostmi.

46

V Praze se ve školním roce 2022/2023 účastnilo základního vzdělávání 130,5 tisíce dětí, z toho 121,4 tisíce na základních školách. Ze všech krajů je zde nejvyšší podíl cizinců a nejmenší podíl žáků, kteří se učí rusky.

VISEGRÁDSKÁ ČTYŘKA

- 22** Visegrádská čtyřka
- 24** Jak spolu obchodujeme
- 27** Trh práce v zemích V4
- 30** Maďarsko v růstu cen vede
- 32** Na Slovensku a v Česku je draž než ve zbytku V4
- 34** Základní trendy demografického vývoje jsou podobné

UDÁLOSTI

- 5** Statistický geoportál s novinkami
- 5** Změny na vedoucích pozicích
- 5** Představení novinek ČSÚ v Hradci Králové
- 6** Zjišťujeme, jak se žije lidem se zdravotním postižením
- 7** Jak jsou na tom zemědělci
- 7** O další spolupráci v euroregionu
- 8** Modernizace Statistického informačního systému ČSÚ se rozbíhá
- 8** Zasedala Česká statistická rada
- 8** Nové obecní volby již popáté

ZE SVĚTA

- 10** Nemám děti, říká v Německu pětina 45letých žen
- 11** Kde je v EU nejvíce praktiků
- 11** Zájem turistů o cesty na Island je největší v historii

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 12** Loňské úlovky jelení a daňčí zvěře znamenají rekord
- 14** Stavební produkce letos klesá

METODIKA

- 16** Statistika cen energií

ROZHOVOR

- 18** Společná témata máme se všemi
- 37** Velkou výzvu vnímám v oblasti interpretace dat

ANALÝZA

- 42** Covid rekordně navýšil výdaje ve zdravotnictví

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 45** Ekonomika EU dál stagnuje

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 46** Základky v Praze

HISTORIE

- 50** Logaválce a další stroje ve statistice

Statistický geoportál s novinkami

Nedávno spuštěný Statistický geoportál ČSÚ vylepšil svůj vzhled a rozšířil datový obsah.

V aplikaci Statistický atlas, která je součástí Statistického geoportálu, přibylo v září 306 nových tematických map pro 51 ukazatelů za domy a byty. Nyní tato mapová aplikace nabízí uživatelům celkem 870 tematických map pro 150 ukazatelů vycházejících z výsledků Sčítání 2021. Od října má navíc vstupní stránka geoportálu nový, atraktivnější vzhled.

Statistický geoportál byl rovněž představen účastníkům odborné konference pořádané společností T-Mapy 18. a 19. září v Seči u Chrudimi. Zúčastnilo se jí téměř 130 odborníků, zejména z orgánů

územní samosprávy a složek integrovaného záchranného systému, a Statistický geoportál u nich vzbudil velký zájem a pozitivní ohlasy.

 geodata.statistika.cz

Změny na vedoucích pozicích

K 1. červenci byl jmenován novým ředitelem odboru statistiky obchodu, dopravy, služeb, cestovního ruchu a životního prostředí ČSÚ Pavel Vančura. Předtím v ČSÚ působil na pozici vedoucí oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí.

K 1. září 2023 byla jmenována novou ředitelkou odboru legislativy a mezinárodní spolupráce ČSÚ Marcela Ernest Jindrová, která předtím v ČSÚ zastávala pozici vedoucí oddělení evropské integrace.

Představení novinek ČSÚ v Hradci Králové

Vedoucí oddělení informačních služeb a správy registrů v Hradci Králové Věra Varmužová představila na jednání Regionální stálé konference Královéhradeckého kraje novinky, které ČSÚ letos připravil pro uživatele statistických dat. S pozitivním ohlasem se setkaly zejména Statistický geoportál a mobilní aplikace ČSÚ, která umožňuje získávat aktuální data

o obcích podle polohy uživatele. Kladně hodnocena byla i webová stránka „Vše o území“ vytvořená v rámci veřejné databáze, která obsahuje data ze Sčítání 2021 a umožňuje je zobrazit podle územních celků zvolených uživatelem. Mezi užitečné novinky patří také aplikace Disres usnadňující vyhledávání a orientaci v registru ekonomických subjektů.

KRÁTCE

Tým expertů Eurostatu vydal závěrečnou zprávu s výsledky peer review – hodnocení souladu činnosti ČSÚ s principy Kodexu evropské statistiky. Zpráva konstatuje, že ČSÚ vykazuje vysokou míru dodržování Kodexu a je vysoce respektovanou odbornou institucí, která vytváří kvalitní statistické informace, je zaměřená na uživatele a nabízí motivující pracovní prostředí podporující inovace.

 bit.ly/3t3qRIT

Interní tým ČSÚ ukončil přípravu Programu statistických zjišťování na rok 2024. Následně bude tento dokument předložen pracovním komisím Legislativní rady vlády. Po schválení vládou dojde k jeho vydání formou vyhlášky ve Sbírce zákonů.

ČSÚ uzavřel dohodu s Ministerstvem zemědělství o předávání souborů údajů a informací pro účely výkonu státní statistické služby. Cílem je zajištění toků administrativních dat, které ČSÚ nově využívá v rámci projektu Modernizace zemědělské statistiky.

Zjišťujeme, jak se žije lidem se zdravotním postižením

ČSÚ zahájil terénní fázi výběrového šetření osob se zdravotním omezením (VŠPO).

Tazatelky a tazatelé během druhé poloviny letošního a následně i příštího roku navštíví zhruba 6 000 domácností, jejichž členové se kvůli svým zdravotním potížím dlouhodobě potýkají s omezeními

v běžném životě. Ptát se budou na to, co zdravotní potíže způsobilo, zda postižení lidé pracují, jestli jim někdo pomáhá a jestli využívají kompenzační pomůcky a také, jakým komplikacím lidé se zdravotními potížemi čelí. Výsledky pomohou zmapovat životní situaci postižených a poslouží pro lepší nastavení politik a programů zdravotní a sociální péče. Obdobné šetření proběhlo v Česku naposledy v roce 2018.

PROČ JE DŮLEŽITÉ INFORMACE O ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH ZJIŠŤOVAT?

Ve svém profesním životě se často setkávám s dotazem, kolik těch zdravotně, resp. sluchově postižených, v České republice vlastně je. Jedná se o takový nejběžněji dotazovaný statistický údaj, ale osobně si myslím, že nikoliv ten nejdůležitější. Z mého pohledu jsou mnohem zásadnější data vypovídající např. o vzdělání, ekonomické aktivitě, dostupnosti kompenzačních a technických pomůcek či míře nezávislého života osob se zdravotním postižením. Z těchto údajů se dá vycházet při směřování dalších

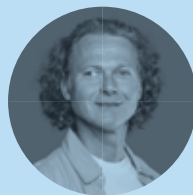
”

Krajský úřad Libereckého kraje využil data z posledního VŠPO pro krajský plán, jehož cílem je zlepšovat situaci zdravotně znevýhodněných spoluobčanů v oblasti zdravotní péče, v sociální oblasti, ve školství a vzdělávání, v dopravní obslužnosti, v oblasti kultury, volnočasových aktivit a dalších. Krajský plán pro období 2021–2024 zahrnuje některá témata, která jsou zmíněna v šetření ČSÚ: co chybí mladším a starším osobám se zdravotním postižením, ve kterých oblastech jsou prioritou finance, jaké problémy jsou spojeny s poskytováním zdravotní péče, s pracovním uplatněním nebo s bariérovostí prostředí. Krajský úřad v oblasti sociálních věcí podporuje integraci

”

Asociace autoškol jako spolek, který se snaží kultivovat a zvyšovat úroveň oboru vzdělávání řidičů, sestavila ve spolupráci s Ministerstvem dopravy podporný materiál pro zkušební komisaře. Ten slouží i pro učitele autoškol a zaměřuje se na zkoušky

”

ALEXANDR ZVONEK

vedoucí Sekce jazyka a kultury neslyšících Masarykovy univerzity Brno, odborný pracovník Střediska pro pomoc studentům se specifickými nároky Teiresias

změn, např. legislativních, které pak mají reálný dopad na kvalitu života lidí se zdravotním postižením, jejich samostatnost, společenské uplatnění atd. To vše ovlivňuje nejen samotné zdravotně postižené spoluobčany, ale také jejich rodinu, blízké okolí i celou naši společnost. Proto je důležité, aby co nejpřesnější informace poskytl co největší počet lidí se zdravotním postižením, protože mnohé dotazované informace je obtížné, nebo zcela nemožné získat jinými cestami.

“

PETR TULPA

náměstek hejtmana Libereckého kraje pro sociální věci

osob se zdravotním postižením do běžného života nastavováním základní sítě sociálních služeb tak, aby občané se zdravotním postižením mohli ve větším rozsahu žít v podmínkách blížících se běžnému životu s dostupnými ambulantními a terénními službami. Aby se jak dospělí, tak i rodiny s dětmi se zdravotním postižením mohli více zapojit do života většinové populace a mohli využívat profesionálních sociálních služeb. Letos jsme v této oblasti zahájili projekty „Podpora a rozvoj sociálních služeb v Libereckém kraji“ a „Podpora procesů v rámci reformy péče o duševní zdraví v Libereckém kraji“, které budou probíhat až do roku 2026.

“

ALEŠ HORČIČKA

předseda Asociace autoškol ČR

z odborné způsobilosti a výcvik žadatelů o řídičské oprávnění skupiny A se sluchovým postižením. Na stránkách Asociace autoškol ČR je zároveň zveřejněn seznam autoškol poskytující výuku a výcvik skupiny A pro sluchově postižené osoby.

“

Jak jsou na tom zemědělci

V září a v říjnu probíhá další Integrované šetření v zemědělství. Výsledky pomohou zjistit aktuální stav i trendy vývoje tohoto oboru.

Po tříleté přestávce se čeští zemědělci zapojují do nového Integrovaného šetření v zemědělství. Na rozdíl od roku 2020 se ale šetření týká pouze vybraných zemědělských subjektů splňujících prahové hodnoty.

Cílem šetření je zjistit aktuální údaje o zemědělství v České republice a popsat trendy, kterými se tento sektor ubírá. Získaná data slouží mimo jiné jako jeden z podkladů pro tvorbu Společné zemědělské politiky Evropské unie a také jako důležitý zdroj informací pro tuzemské instituce a profesní organizace zaměřené na zemědělství. Samotný ČSÚ je využívá pro aktualizaci zemědělského registru, který je základnou pro každoroční statistická zjišťování v zemědělství.

V šetření se pravidelně zjišťují údaje o počtu a struktuře pracovníků v zemědělství, o jiných výdělečných činnostech zemědělských subjektů, o výměře a využití obhospodařované zemědělské půdy a způsobu její držby a o stavech

hospodářských zvířat. Jeho součástí jsou rovněž informace o ekologickém hospodaření. Letos budou zjišťovány také údaje o strojích a zařízeních používaných v zemědělství, včetně využívání precizního zemědělství, a o provozu zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Šetření se týká rovněž rozsahu používání půdoochranných technologií a struktury produkčních sadů jabloní a meruněk.

Právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám je výkaz zasílán do datové schránky, fyzické osoby bez datové schránky jej obdrží poštou, nebo budou během září až listopadu 2023 kontaktovány tazateli. Všichni respondenti mají možnost vyplnit výkaz v elektronické formě. Během strukturálního šetření jsou velmi přísně dodržována pravidla ochrany důvěrnosti údajů, z výsledných souhrnných dat nebude možné identifikovat jednotlivé subjekty.

Výsledky Integrovaného šetření v zemědělství 2023 budou zveřejněny v září 2024.

Podrobnější informace o celém šetření jsou uvedeny na webových stránkách ČSÚ.

JAK VYUŽÍVÁTE VÝSLEDKY INTEGROVANÉHO ŠETŘENÍ V ZEMĚDĚLSTVÍ?

JAN KLÍR

Výzkumný ústav
rostlinné výroby

Integrované šetření v zemědělství podává důležité informace o vývoji zemědělských subjektů, jejich zaměření, používaných technologiích i technické vybavenosti. Údaje využíváme spolu s dalšími kolegy například pro výkaznictví České republiky v oblasti ochrany ovzduší a vod. Pro emisní inventuru a nitrátovou směrnici jsou důležité informace o nakládání se statkovými hnojivy, zejména o jejich skladování a aplikaci na zemědělskou půdu. Pro odhad produkce různých druhů statkových hnojiv a stanovení emisí jsou významné také údaje o zastoupení jednotlivých způsobů ustájení. V tomto ohledu nás překvapil stále nezanedbatelný podíl vazných systémů v ustájení dojníc i údaj o chovu prasnic na pastvě. Data z integrovaného šetření jsou velice cenná, a kromě jiného přispívají k plnění závazků České republiky vůči evropské legislativě.

bit.ly/3Lyv3QY

O další spolupráci v euroregionu

Pracovnice Krajské správy ČSÚ v Ústí nad Labem Monika Raušerová se zúčastnila zářijového zasedání česko-saské odborné pracovní skupiny Euroregionu Elbe/Labe pro územní rozvoj. Cílem euroregionu je budování vzájemné důvěry, přátelství a podpora přeshraniční spolupráce v nejrůznějších oblastech společenského života. Data

zajišťovaná ČSÚ pomáhají při plánování a hodnocení aktivit uskutečňovaných v rámci euroregionu. Na jednání se probíraly zejména další možnosti budoucí spolupráce a představena byla krajská koncepce Strategie rozvoje česko-saského pohraničí. Další jednání pracovní skupiny je plánováno na začátek příštího roku.

Modernizace Statistického informačního systému ČSÚ se rozbíhá

ČSÚ vybral 10 dodavatelů, kteří se budou podílet na modernizaci a rozvoji Statistického informačního systému s označením SIS 5.0. S těmito dodavateli byla podepsána rámcová dohoda, na jejímž základě budou moci podávat své nabídky do soutěží na jednotlivé dílčí zakázky. Z důvodu eliminace možných komplikací při realizaci zakázek proběhla 20. září pracovní schůzka účastníků rámcové dohody s vedením ČSÚ, na které byly upřesněny detaily budoucí spolupráce a organizace minitendrů.

Statistický informační systém je souborem nástrojů a metodik, které se využívají v celém procesu tvorby statistických informací, od sběru dat přes jejich kontrolu a zpracování až po zveřejňování výsledků. Díky modernizaci dojde k náhradě zastaralých a již nepodporovaných technologií, implementaci aktuálních koncepčních a legislativních dokumentů a k prodloužení životního cyklu SIS o dalších 5 až 7 let. Projekt Modernizace SIS 5.0 je spolufinancován z Národního plánu obnovy.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Zasedala Česká statistická rada

V pátek 13. října proběhlo na půdě ČSÚ již 76. jednání České statistické rady. Její členové projednávali závěrečnou zprávu mezinárodního týmu odborníků, který v rámci tzv. peer review hodnotil soulad činnosti ČSÚ s principy Kodexu evropské statistiky. ČSÚ je ve zprávě hodnocen jako vysoce respektovaná odborná instituce vytvářející kvalitní statistické informace, která se zaměřuje na uživatele a nabízí motivující pracovní prostředí.

Dalšími body programu byly příprava vyhlášky o programu statistických zjišťování na rok 2024, informace o výsledcích metodického auditu v oblasti statistiky služeb

a návrh rozpočtu ČSÚ na rok 2024 včetně střednědobého výhledu státního rozpočtu na roky 2025–2026.

Českou statistickou radu zřizuje ČSÚ jako svůj poradní orgán, jenž má za úkol posuzovat návrhy programu statistických zjišťování a zvažovat potřebnost údajů získávaných od ministerstev a jiných správních úřadů ještě před tím, než se povinnost tyto údaje poskytovat zakotví ve vyhlášce. Členy rady jsou osoby významně spojené se statistikou a s využíváním statistických dat v praxi. V čele rady stojí předseda ČSÚ.

 bit.ly/48KrnWs

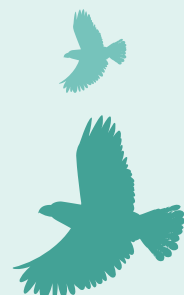
Pomoc statistikům na Balkáně

Předseda ČSÚ Marek Rojíček a místopředseda Jaroslav Sixta v říjnu navštívili statistické úřady zemí západního Balkánu – Severní Makedonie, Kosova a Albánie. Cílem cesty bylo zhodnotit dosavadní spolupráci a připravit podmínky pro její pokračování. ČSÚ poskytuje statistikům v těchto zemích technickou podporu a pomáhá jim s implementací evropských standardů.

Nové obecní volby již popáté

V sobotu 16. září se v deseti obcích na území šesti krajů České republiky konaly nové volby do obecních zastupitelstev. Volby probíhaly tam, kde počet zastupitelů klesl pod zákonem stanovený limit, nebo se zde zvolená zastupitelstva rozpadla. Ve čtyřech obcích voliči vybírali nová zastupitelstva v posledních dvanácti měsících již potřetí. Od začátku letošního roku proběhlo už pět volebních termínů, během nichž se uskutečnily volby v 66 obcích. Podrobné informace o volebních výsledcích naleznete na webu volby.cz.

NEJSME NEDOBYTNÁ PEVNOST

Poskytujeme otevřená,
strojově čitelná statistická
data **ve velkém detailu**

Uživatelé si sami
mohou volit druh
a formu výstupů

Zdarma pro vlastní
zpracování
i pro další šíření

Prohlédněte si

aktuální seznam na webu
www.czso.cz/otevrena_data

Otevřená data ČSÚ obsahují
více než **900 datových sad**
z nejrůznějších oborů

KRÁTCE

Objem produkce kachních vajec na Filipínách ve druhém čtvrtletí letošního roku odhadují tamější statistici na 14,26 tis. tun. To představuje meziroční pokles o 8,6%. Z regionů byl největším producentem kachních vajec Střední Luzon, kde se v uvedeném čtvrtletí vyprodukovalo 7,69 tis. tun, což pokrývá 53,9% celkové filipínské produkce.

bit.ly/45W5cdA

Jak vyplývá z analýzy estonského statistického úřadu, přispěli zahraniční studenti a absolventi v akademickém roce 2021/22 do estonské ekonomiky celkem 22,4 mil. eur. Zahraniční studenti zaplatili 9,4 mil. eur na sociální dani a 4,6 mil. eur na dani z příjmu. Studenti, kteří absolvovali v akademickém roce 2020/21 a zůstali pracovat v Estonsku, přispěli na daních z příjmů celkem 8,4 mil. eur. Mnozí zahraniční studenti pracují již při studiu, nejčastěji se jedná o studenty ICT, strojírenství a stavebnictví, ale pracují i studenti obchodu, administrativy a práva.

bit.ly/45W5tNE

Nemám děti, říká v Německu pětina 45letých žen

V roce 2022 se v Německu podle předběžných výsledků narodilo přibližně 739 tisíc dětí. To je o 5,6% méně než průměr let 2019 až 2021.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Ve srovnání s rokem 2021, který se vyznačoval vysokým počtem narozených dětí, se jednalo dokonce o pokles o 7,1%. Německý statistický úřad (Destatis) dále uvádí, že počet narozených dětí zůstal na nízké úrovni i na začátku roku 2023. Podle předběžných údajů se v prvním čtvrtletí roku 2023 narodilo zhruba 162 tisíce dětí, což je zatím o 4,8% méně než ve stejném období předchozího roku, kdy bylo zaznamenáno 170 tisíc porodů. Vyvozovat závěry o ročním výsledku pouze na základě nízkého údaje za první čtvrtletí je poněkud předčasné, ale analýza trendů v delším časovém období ukazuje, že vývoj počtu narozených dětí za celý kalendářní rok je často podobný tomu v prvním čtvrtletí. Nízký počet narozených dětí na začátku letošního roku proto působí jako argument proti očekávanému oživení počtu narozených dětí v tomto roce.

V roce 2022 činila míra bezdětnosti v Německu 20%. Pětina žen, které byly v roce 2022 ve věku 45 až 49 let, tedy narodily se v letech 1973–1977, tak neměla ani jedno dítě. Destatis na základě výsledků mikrosčítání lidu v roce 2022 uvádí, že míra bezdětnosti na konci reprodukčního věku se v Německu od roku 2012 prakticky nezměnila. V předchozích třech desetiletích naopak neustále rostla, a téměř se zdvojnásobila z 11% u kohort narozených ve 30. letech 20. století na 21% u žen narozených na konci 60. let 20. století.

Zejména v západním Německu se míra bezdětnosti stabilizovala a s 20% v roce 2022 byla dokonce o něco nižší než v roce 2012 (21%). Ve východním Německu (bez Berlína) činila v roce 2022 míra bezdětnosti 14%, a byla tedy podstatně nižší než v západním Německu a o něco nižší než míra vykázaná v roce 2018 (15%). Mezi lety 2012 a 2018 se však zvýšila o 3 procentní body a teprve poté se ustálila mezi 14% a 15%.

U žen ve věku 45 až 54 let se v roce 2022 míra bezdětnosti v jednotlivých spolkových zemích pohybovala od 13% v Durynsku po 29% v Hamburku. Druhá nejvyšší míra (25%) byla zaznamenána v Berlíně. V západních spolkových zemích se míra bezdětnosti pohybovala mezi 17% a 23%. Z neměstských spolkových zemí východního Německa bylo výjimkou Braniborsko s relativně vysokou mírou 17%. Ve zbývajících východních spolkových zemích byla míra bezdětnosti podstatně nižší (13% nebo 14%).

Z generace žen narozených v letech 1973–1977, které měly vysokou úroveň vzdělání, jich v roce 2022 bylo 23% bezdětných, u žen se střední úrovní vzdělání byl tento podíl 21% a u žen s nízkou úrovní vzdělání 11%.

bit.ly/48hyZ2p

Kde je v EU nejvíce praktiků

V roce 2021 bylo v EU odhadem 1,82 mil. praktických lékařů. Nepřekvapí, že nejvyšší počet praktických lékařů byl zaznamenán v zemích s nejvyšším počtem obyvatel.

V Německu, nejpočetnějším státě EU, žilo v roce 2021 více než 83 milionů obyvatel, o které se staralo 377 tisíc praktických lékařů, tj. 21 % z celkového počtu praktiků v EU. O více než 67 milionů obyvatel Francie pečovalo 216 tisíc praktiků, zato v Itálii, která má o 8 milionů obyvatel méně než Francie, bylo praktických lékařů evidováno 243 tisíc.

Po přepočtu na 100 tisíc obyvatel vykazovalo ze všech zemí EU nejvyšší počet lékařů Řecko (629,2), následovaly Portugalsko (562,0) a Rakousko (540,9).

Naopak nejnižší poměr byl zaznamenán ve Francii (318,3), v Belgii (324,8) a v Maďarsku (329,8). V Česku vycházelo 425,6 praktických lékařů na 100 tisíc obyvatel.

V roce 2021 pracovalo v EU 611 tisíc fyzioterapeutů, což odpovídá průměrnému počtu 136,7 fyzioterapeuta na sto tisíc obyvatel. Relativní rozložení fyzioterapeutů v jednotlivých zemích EU se pohybovalo od 234,4 na 100 tisíc obyvatel v Německu a 215,9 v Belgii až po pouhých 12,7 v Rumunsku. Česko mělo 93,9 fyzioterapeutů na 100 tisíc obyvatel.

bit.ly/44IAofv

Zájem turistů o cesty na Island je největší v historii

V červnu 2023 se na Islandu uskutečnilo téměř 1,2 milionu přenocování, což je téměř o 17 % více než v červnu 2022, když již byla na Islandu protikoronavirová opatření značně uvolněna.

Zahraničních přenocování v červnu 2023 bylo 903,4 tisíce, což představuje 77 % všech přenocování. Nárůst oproti předchozímu roku činil 17 %. Tuzemských přenocování bylo 267,2 tisíce, tedy o 14 % více než v předšlém roce, kdy Islandané přespali mimo svůj domov téměř 235tisíckrát. Počet přenocování v hotelech a penzionech dosáhl 703 tisíc, zatímco v ostatních typech ubytování (apartmány, chaty, kempy apod.) hosté absolvovali 468 tisíc přespání. Počet přenocování v hotelech a penzionech se zvýšil o 1,2 %.

Nabídka hotelových pokojů se v porovnání s červnem předchozího roku relativně nezměnila. Míra obsazenosti hotelových pokojů se oproti červnu 2022 zvýšila o 1,3 procentního bodu. Největší nárůst byl zaznamenán v jihozápadní a jižní části země.

Od června 2017 provádějí Islandská turistická centrála a statistický úřad Islandu na letišti Keflavík studii, na základě jejichž výsledků zveřejňuje statistický úřad

odhadovaný počet neregistrovaných zahraničních cestujících. V něm jsou zahrnuty noclehy v domácnostech zprostředkované přes Airbnb, a také noclehy v karavanech a obytných přívěsech mimo placené kempy a u přátel a příbuzných. Vzhledem k velkému poklesu počtu odletů z letiště Keflavík v důsledku pandemie covidu-19 bylo provádění studie od června 2020 do května 2022 pozastaveno. Podobná studie se nyní provádí i na východě ostrova v přístavu

Seydisfjordur, který je vstupní branou pro návštěvníky přijíždějící trajektem.

Počet zahraničních přenocování v domácích ubytovacích zařízeních prostřednictvím Airbnb v červnu 2022 je odhadován přibližně na 200 tisíc. Počet přenocování v obytných vozech mimo kempy se pohyboval kolem 11 tisíc, zatímco u přátel a příbuzných jich bylo 26 tisíc.

bit.ly/44EylJf

Loňské úlovky jelení a daňčí zvěře znamenají rekord

Za období 2022/2023 byly v rámci statistiky myslivosti zaznamenány rekordní odstřely zvěře jelení a daňčí. U černé zvěře došlo naopak k výraznému poklesu.

JOSEF KAHUDA
oddělení statistiky
zemědělství
a lesnictví

K 1. dubnu 2022 bylo na území České republiky 5 782 honiteb, z toho 200 obor a 286 bažantnic. Z hlediska vlastnického vztahu se většinou jednalo o honitby společenstevní (4 272), podle způsobu užívání zřetelně převládaly honitby pronajaté (5 029). Převážná většina obor byla vlastních (95,2%) a bažantnic společenstevních (70,0%). Honební pozemky zaujímaly plochu 6 891 273 ha (87,4% území ČR), z toho bylo 56,6% zemědělské půdy, 37,6% lesní půdy, 1,5% vodních ploch a 4,3% ostatních pozemků. Průměrná výměra honitby činila 1 192 ha, obory 247 ha a bažantnice 318 ha. Počet psů s loveckou upotřebitelností se

snížil o 314 na 29 907, z toho největší skupiny tvořili ohaři (33,0%), jezevčáci (20,9%) a teriéři (19,9%), nejméně byli zastoupeni severští psi (0,3%, 99 psů). Ze zařízení pro příkrmování zvěře bylo evidováno nejvíce slanisek (95 699) a krmelců (80 113). Počet osob (držitelů platných loveckých lístků) trvale vykonávajících v honitbě právo myslivosti meziročně klesl o 304 na 88 489, pokračuje tak jejich úbytek.

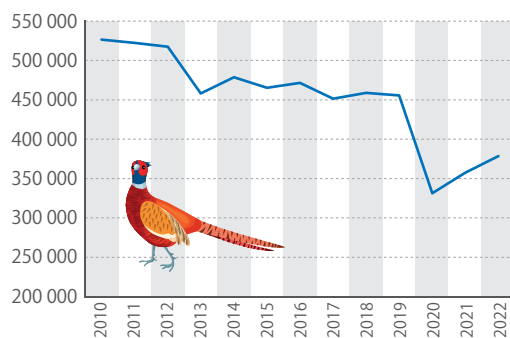
ODSTŘEL SPÁRKATÉ ZVĚŘE OPĚT S REKORDY

V období 2022/2023 (1. 4. 2022 – 31. 3. 2023) bylo odstřeleno 32 884 kusů jelení zvěře (jelen evropský) (o 2 092 ks více oproti předchozímu období), což je nejvyšší zaznamenaná hodnota v historii. Navazuje se tak na úspěšné předchozí lovecké sezony. Všeobecně se loví hlavně mláďata a samice (dohromady 76,8%), obdobně je to u daňčí a mufloní zvěře.

Nadprůměrný počet 19 720 odstřelených kusů byl evidován také u siky, menšího nepůvodního jelena s hojnějším výskytem především na západě Čech. Jednalo se rovněž o nejvyšší hodnotu v historii.

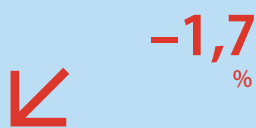
U daňčí zvěře také pokračuje rostoucí trend a stejně jako v případě jelení zvěře dosáhl odstřel v poslední sezoně rekordní hodnoty 38 653 ks. Oproti předchozímu období 2021/2022 došlo k nárůstu o 16,2% a počet ulovené daňčí zvěře znatelně

ODSTŘEL BAŽANTŮ (ks)

Zdroj: ČSÚ

SRPEN 2023

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v srpnu 2023 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 1,7%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziročně vyšší o 0,2%.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se v srpnu reálně meziročně snížily o 2,8%. Nižší byl prodej potravin a nepotravinářského zboží. Za pohonné hmoty tržby rostly.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v srpnu meziročně klesla o 0,2%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 2,0%.

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně klesly o 5,0%. Rostly sekce ubytování, stravování a pohostinství a profesní, vědecké a technické činnosti.

CESTOVNÍ RUCH

V hotelích se v srpnu ubytovalo o 8,3% více hostů než v loňském roce a počet jejich přenocování se meziročně zvýšil o 6,2%.

převyšoval úlovky zvěře jelení. Zhruba 14 % daňcí zvěře bylo uloveno v oborách (jelení zvěře 6 %).

Odstřel mufloní zvěře ve výši 10 245 ks je druhý nejvyšší v historii, přičemž rekordní bylo myslivecké období 2020/2021 s 10 580 kusy. Historicky nejvyšší počty odstřelených muflonů jsou zaznamenávány v posledních čtyřech letech, kdy pravidelně překračují 10 tisíc. Poměrně vysoký podíl této zvěře se ulovil v oborách (19 %).

V kategorii srnčí zvěře došlo k mírnému navýšení odstřelu na 114 100 ks, což znamená meziroční nárůst o 6 667 ks (+6,2 %). Množství odlovené srnčí zvěře bylo nejvyšší za posledních 12 let. Na rozdíl od jelenů se častěji lovila dospělá zvěř samčí, srnec představoval 45,2 % úlovků. Jen minimum se ulovilo v oborách (0,2 %).

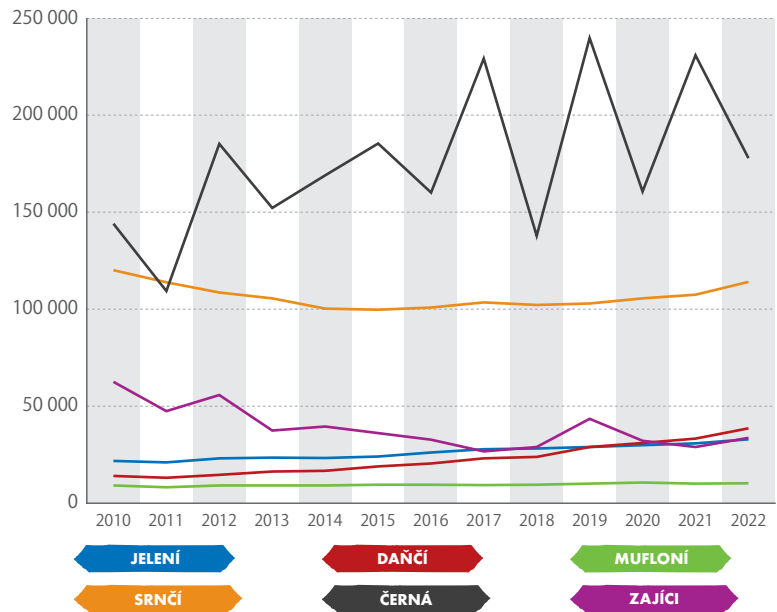
Odstřel černé zvěře ve výši 177 877 ks zaznamenal meziročně výrazný pokles o 53 028 kusů (-23,0 %). V úlovcích převažovala jednoznačně selata (67,4 %). Oproti jelenům a daňkům dochází u černé zvěře v průběhu let k výraznějšímu kolísání v počtech ulovených kusů, kdy se střídají rekordní hodnoty s propady. Velmi dobře je to patrné v posledních sedmi letech. Přesto lze i tyto nižší úlovky označit z dlouhodobého pohledu za vysoké hodnoty.

DROBNÁ ZVĚŘ

V případě zajíců bylo meziročně zaznamenáno zvýšení odstřelu o 4 682 ks (+16,1 %) na 33 691 ks. Stále se však jedná o poměrně nízkou hodnotu v rámci dlouhodobé časové řady, a to i za poslední desetiletí. Např. v mysliveckém roce 2019/2020 bylo odstřeleno 43 579 ks. Králík divoký s odstřelem 114 kusů nepředstavuje lovecky významnou zvěř.

V kategorii nejvýznamnější pernaté zvěře došlo také k mírnému nárůstu úlovků. V sezoně 2022/2023 bylo zaznamenáno 378 349 odstřelem ulovených

ODSTŘEL SRSTNATÉ ZVĚŘE (ks)

Zdroj: ČSÚ

bažantů, tedy o 20 886 kusů více než v předchozím období. Nejvíce se lovil kohout bažanta obecného (61,3 %), naopak nejméně byl u bažantů zastoupen bažant královský (0,1 %). Podobným tempem jako u bažantů se navýšil (+6,0 %) i odstřel kachny divoké na 221 447 ks. Husy (husa polní, běločelá a velká) s úlovkem 2 044 ks patří mezi méně důležitou zvěř.

Publikaci se základními údaji o honitbách, stavu a lovu zvěře najdete na

bit.ly/44EylJf

ZÁŘÍ 2023

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Indikátor důvěry podnikatelů se meziměsíčně snížil o 4,5 bodu na hodnotu 89,4. Důvěra spotřebitelů poklesla o 2,7 bodu na 88,3. Souhrnný indikátor poklesl na hodnotu 89,2. Meziročně je celková důvěra v ekonomiku nižší.

↙ -4,2 bodu

↙ -7,6 bodu

PRŮMYSL

V průmyslu se důvěra podnikatelů meziměsíčně výrazně snížila. Indikátor důvěry poklesl na hodnotu 84,2. Ve srovnání se zářím loňského roku je důvěra v průmyslu také nižší.

↗ +0,6 bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů v odvětví stavebnictví se meziměsíčně mírně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 0,6 bodu na 100,8. Ve srovnání se zářím 2022 je ale důvěra ve stavebnictví nižší.

↙ -1,2 bodu

OBCHOD

V odvětví obchodu se důvěra podnikatelů oproti srpnu snížila. Indikátor důvěry poklesl o 1,2 bodu na hodnotu 90,1. Meziročně je důvěra v obchodu také nižší.

↙ -2,2 bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,2 bodu na hodnotu 93,6. V meziročním srovnání je důvěra ve službách také nižší.

↙ -2,7 bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se oproti srpnu snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,7 bodu na hodnotu 88,3. V meziročním srovnání je ale důvěra spotřebitelů vyšší.

Stavební produkce letos klesá

Nejvýraznější pokles zaznamenaly inženýrské stavby. Orientační hodnota stavebních povolení se ale drží na dobré úrovni.

PETRA ČUŘÍNOVÁ

vedoucí oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby

Základním ukazatelem statistiky stavebnictví je index stavební produkce. Ten se svým pojetím blíží přidané hodnotě a slouží především k určení celkové dynamiky odvětví, protože vychází ze stálých cen. Publikuje se v indexové podobě za celou populaci podniků s převažující stavební činností.

V MINULÝCH LETECH SE STAVEBNICTVÍ DAŘILO

V posledních letech zažívalo stavebnictví dobré roky, s výjimkami let 2016 (vyšší základna z roku 2015 z důvodu dočerpávání fondů především na inženýrské stavby) a celkem logicky i 2020 (covid) produkce rostla. Za rok 2022 jsme zaznamenali růst o 2,6 %, ke kterému přispělo jak pozemní, tak inženýrské stavitelství. Nejrychleji rostla produkce v prvním čtvrtletí, kdy k dobrému výsledku pomohla nízká srovnávací základna a příznivé počasí. V druhé polovině roku 2022 stavební produkce stagnovala, celkovému poklesu zabránilo inženýrské stavitelství.

Letos v prvním čtvrtletí stavební produkce klesala (-1,2%), výrazný pokles zaznamenalo zejména inženýrské stavitelství. Pozemní stavitelství se pohybovalo v kladných číslech. Ve druhém čtvrtletí meziroční pokles dále zrychlil na -3,0%, a rozdíly mezi segmenty již nebyly tak výrazné – oba klesly pod úroveň loňského roku. Meziroční pokles v obou segmentech ukazují i data za červenec. Celkově se produkce za prvních sedm měsíců meziročně propadla o 2,2%. Přispělo k tomu především inženýrské stavitelství, které se meziročně snížilo o 6,1%. Produkce v pozemním stavitelství meziročně spíše stagnovala (-0,8%).

Stavební produkci definujeme indexem cen stavebních prací. Do jeho výpočtu jsou kromě indexu materiálových vstupů zahrnuty i vlivy nemateriálové povahy. Až do nástupu covidové krize v polovině roku 2020 se jeho hodnota vyvíjela podobně jako u indexu stavební produkce. Pak index cen stavebních prací nabral na obrátkách a rostl rychleji než materiálové vstupy. Trend se obrátil v polovině roku 2021, kdy nastal vyšší růst cen materiálů. V prvním pololetí roku 2023 se situace trochu uklidnila a tempa růstu se opět přiblížila. V červenci se ceny stavebních prací meziročně zvýšily o 4,8 %, ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví byly vyšší o 0,9 %.

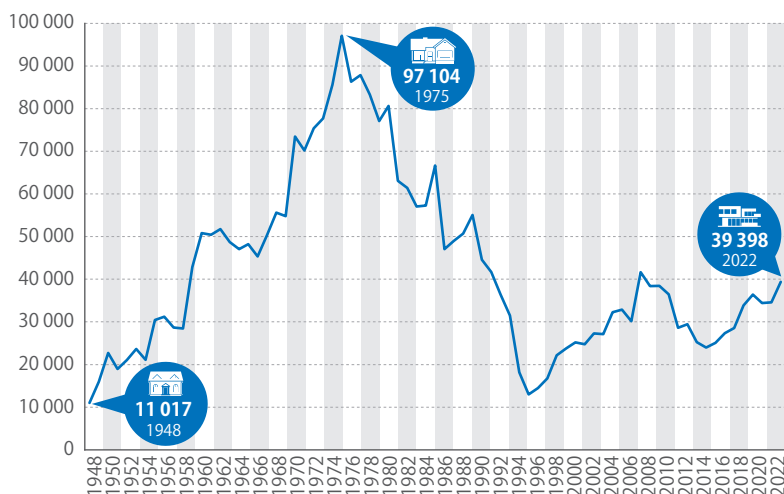
PŘIBÝVÁ HLAVNĚ DOKONČENÝCH BYTŮ

Rostoucí ceny se logicky promítají také do bytové výstavby, kde se aktivita přesunula do fáze dokončování. Z dlouhodobého pohledu se bytové výstavbě v posledních letech celkem dařilo, i když počty dokončených bytů zdaleka nedosahovaly hodnot ze 70. let minulého století. Loni bylo dokončeno téměř 40 tisíc bytů, což je nejvyšší hodnota od roku 2007, který můžeme považovat za novodobé maximum. Meziročně přibýlo dokončených bytů o více než desetinu (+13,9%) a růst zaznamenaly obě hlavní kategorie výstavby – bytové i rodinné domy.

Polovina loni dokončených bytů byla v nových rodinných domech a více než třetina v nových bytových domech. Zbytek vznikl konverzí již stávajících domů nebo byl vybudován v nebytových budovách (1,5% z celku). U nových domů došlo k prodloužení doby výstavby, zvláště v případě bytových domů. Jeden dům se stavěl v průměru 41 měsíců, výstavba jednoho rodinného domu byla o měsíc kratší. Velikost bytů se meziročně téměř nezměnila, zato došlo k nárůstu investičních nákladů na výstavbu. Na jeden byt v rodinném domě bylo potřeba vynaložit meziročně o 400 tis. Kč více, v bytovém domě průměrné navýšení činilo 140 tis. Kč. Nové domy mají převážně zděnou nosnou konstrukci a většina se jich staví v energetické třídě B. Celkem 20% bytů dokončili stavebníci ve Středočeském kraji, kde ze dvou třetin převládaly byty v rodinných domech. Hodně se kolaudovalo také v Praze, v níž jsou tradičním tahounem byty v bytových domech. Meziroční pokles nastal pouze ve dvou krajích, a to v Kraji Vysočina a v Jihomoravském. Nejméně bytů se dokončilo v Karlovarském kraji.

Také letos se dokončování bytů zatím daří – do července bylo dokončeno 20 825 bytů, což

VÝVOJ POČTU DOKONČENÝCH BYTŮ

Zdroj: ČSÚ

odpovídá meziročnímu navýšení o 3,2%. Růst táhne dokončování bytových domů a bytů v nebytových budovách, na vzestupu jsou také konverze bytových budov. Bytů v rodinných domech bylo dokončeno o 2,8% méně než loni.

Počet zahájených bytů meziročně klesl, ale spíše vinou vyšší základny. V roce 2021 totiž stavebníci doháněli covidové manko. Loni byla zahájena výstavba téměř 42 tisíc bytů, což odpovídá úrovni konjunkturálních let 2007 a 2008. Letos pokles v zahajování pokračuje. Nejvýraznější je v oblasti rodinných domů (-31,5%), ale i v bytových domech je meziroční počet zahájených bytů nižší (-9,5%).

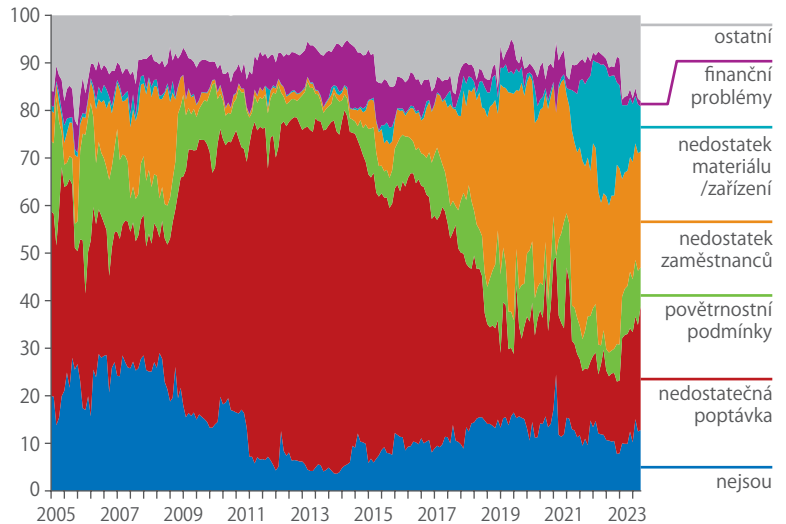
VE STAVEBNICTVÍ PRACUJÍ HLAVNĚ MUŽI

Ve druhém letošním čtvrtletí pracovalo ve stavebnictví 216 tisíc zaměstnanců, což je o téměř 2% více než loni ve stejném období. Průměrná mzda těchto zaměstnanců vychází skoro na 37 tis. Kč a meziročně vzrostla o 6,8%. Z celkové zaměstnanosti všech odvětví národního hospodářství tvoří zaměstnanci ve stavebnictví zhruba 5%, pokud bychom brali celkovou zaměstnanost včetně OSVČ, dostaneme se přibližně na 8%. Asi nepřekvapí, že zaměstnanci jsou převážně muži, žen je 17% a jejich průměrná mzda je o něco nižší než u mužů. Téměř polovina zaměstnanců má střední vzdělání bez maturity (44%) a jejich průměrná mzda je zhruba poloviční ve srovnání s vysokoškolačky, jejichž zastoupení ve stavebnictví se pohybuje okolo 15%. Průměrný věk zaměstnance ve stavebnictví je 44 let. V tomto věku také zaměstnanci dosahují nejvyšších mezd, po padesátce jejich průměrná mzda klesá. Mladých zaměstnanců do 30 let je pouze 13%.

VYHLÍDKY NEJSOU ŠPATNÉ

Budoucnost oboru stavebnictví je samozřejmě složitě předvídat, ale z hlediska dat nejsou vyhlídky špatné. Počet vydaných stavebních povolení sice dlouhodobě klesá, ale jejich orientační hodnota se stále drží na slušné úrovni i po zohlednění cenového

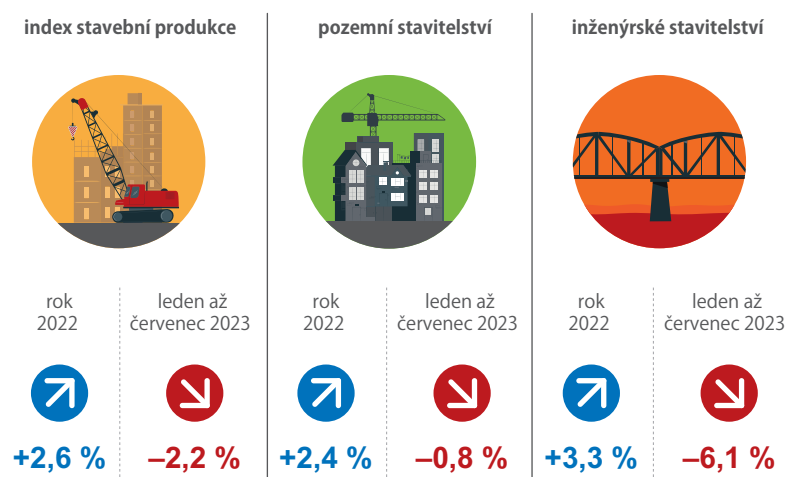
BARIÉRY RŮSTU PRODUKCE VE STAVEBNICTVÍ (%)

Zdroj: ČSÚ

vývoje. Loni jsme zaznamenali mírný meziroční pokles, ale ten byl způsoben hlavně vinou vysoké pocovidové základny. Letos v lednu až červenci zatím orientační hodnota povolených staveb i přes pokles vydaných povolení vzrostla o 7,8% a dosáhla hodnoty 327 mld. Kč. Tahounem růstu byly zejména změny dokončených nebytových budov a nová výstavba dopravních staveb. Daří se povolovat velké stavby nad miliardu korun a prostředky jdou také na opravy a modernizace. Celková hodnota stavebních zakázek, která je sledována za podniky s 50 a více zaměstnanci, loni vzrostla na 332 mld. Kč v běžných cenách. V růstu, i když mírném, by zůstala i po zohlednění cenové hladiny. V prvním pololetí 2023 se objem nových stavebních zakázek meziročně snížil o 15,8% a dosáhl hodnoty 146 mld. Kč v běžných cenách. Stejně jako v případě stavební produkce stojí za poklesem hodnoty stavebních zakázek inženýrské stavitelství, kde srovnávací základna, především ve druhém čtvrtletí, byla velmi vysoká, a čtvrtinový pokles tak není velkým překvapením. V pozemním stavitelství nové stavební zakázky meziročně klesly o 3,5%.

PRODUKCE AKTUÁLNĚ (meziroční vývoj)

Zdroj: ČSÚ

CO BRÁNÍ STAVEBNICTVÍ V RŮSTU?

Ze srpnového konjunkturálního průzkumu mezi podnikateli ve stavebnictví vyplývá, že důvěra v odvětví stavebnictví se ve srovnání s červencem zvýšila. Podíl podnikatelů hodnotících svou současnou poptávku po stavebních pracích jako nedostatečnou zůstává vysoký a nedostatečná poptávka se také po delší době stala hlavní bariérou růstu. Uvedlo ji 26% firem. V těsném závěsu zůstává předchozí hlavní bariéra růstu – nedostatek zaměstnanců. Počet podniků očekávajících úbytek zaměstnanců se ale mírně snížil. Postupně klesá i počet zástupců stavebních firem, kteří uvádějí jako významnou překážku růstu produkce nedostatek materiálu. V meziročním srovnání je důvěra podnikatelů ve stavebnictví výrazně nižší.

Statistika cen energií

ČSÚ rozšířil publikované údaje o ukazatel průměrné realizované ceny elektrické energie a zemního plynu placené domácnostmi.

PETR MUSIL

ředitel sekce
makroekonomických
statistik

Ceny energií placené domácnostmi se objevují ve dvou statistikách ČSÚ: index spotřebitelských cen a průměrné ceny energií. Obě statistiky jsou založeny na akruálním principu, tj. jsou sledovány v období spotřeby, bez ohledu na související platby (zálohy a jejich vyúčtování). Úsporný tarif se tak projevil ve statistikách průměrných cen a cenových indexů pouze ve 4. čtvrtletí, i když změna záloh se mohla týkat i jiných čtvrtletí.

Index spotřebitelských cen popisuje cenový vývoj, nikoliv absolutní hodnotu cen energií, které domácnosti nakoupily v daném měsíci. Odráží se v něm tedy aktuální vládní opatření, například odpuštění DPH, úsporný tarif, odpuštění poplatků na podporované zdroje či zastropování cen.

PRŮMĚRNÉ CENY ENERGIÍ

V souladu s evropskou legislativou vytváří ČSÚ i statistiku průměrných cen elektřiny a zemního plynu. Jde o příklad strukturální statistiky, která podrobně popisuje ceny energií, a je proto sestavována v pololetní, resp. roční periodicitě. K odhadu průměrných

cen energií včetně jednotlivých složek je nezbytná řada dat a znalostí, a proto ČSÚ při tvorbě této statistiky spolupracuje s Energetickým regulačním úřadem.

Původní metoda, kterou ČSÚ používal až do letošního září, vychází z ceníkových cen pro domácnosti. Popisuje tedy ceny, které obchodníci nabízejí domácnostem v daném období. V klidných dobách tyto ceníkové ceny v podstatě odpovídají cenám skutečně hrazeným zákazníky, a navíc pro jejich zjišťování není třeba zatěžovat respondenty nebo jinak složitě určovat, kolik přesně zákazníci platí. Metodika zohledňuje zavedení úsporného tarifu i fixace ceny.

V dobách turbulentního vývoje na trhu s energiemi se ovšem ukázalo, že uvedená původní metoda má své limity a v určitých situacích ji k přesnému odhadu skutečně placených cen domácnostmi nelze využít. Tudíž ČSÚ ve spolupráci s pracovní skupinou složenou ze zástupců Energetického regulačního úřadu, Ministerstva průmyslu a obchodu a zástupců nejvýznamnějších obchodníků s energiemi pro domácnosti vytvořil novou metodiku, která reflektuje skutečně placené ceny energií. Výpočet

CENA ELEKTRICKÉ ENERGIE VČETNĚ VŠECH POPLATKŮ (Kč/MWh)

pásmo spotřeby	roční spotřeba (MWh)	první pololetí 2021	druhé pololetí 2021	první pololetí 2022	druhé pololetí 2022	první pololetí 2023
DA	do 0,999	8 718	9 295	10 525	-1 583	13 162
DB	1–2,499	5 855	6 202	7 156	2 354	8 885
DC	2,5–4,999	4 847	5 255	6 027	4 214	7 607
DD	5–14,999	3 799	4 271	4 883	4 709	6 268
DE	15 a více	3 220	3 694	4 247	4 641	5 602
celkem		4 497	4 973	5 670	3 815	7 244

Pozn.: Odběrné pásmo DC se v mezinárodním srovnání používá pro typickou domácnost.

Zdroj: ČSÚ

CENA ZEMNÍHO PLYNU VČETNĚ VŠECH POPLATKŮ (Kč/MWh)

pásmo spotřeby	roční spotřeba (GJ)	první pololetí 2021	druhé pololetí 2021	první pololetí 2022	druhé pololetí 2022	první pololetí 2023
D1	do 19,99	2 440	2 677	3 022	3 791	3 605
D2	20 - 199,99	1 337	1 499	1 716	2 610	2 696
D3	200 a více	1 140	1 285	1 510	2 421	2 542
celkem		1 399	1 581	1 803	2 723	2 776

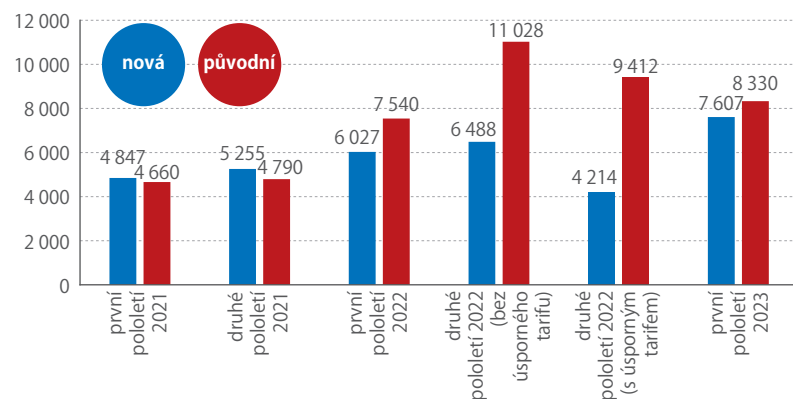
Pozn.: Odběrné pásmo D2 se v mezinárodním srovnání používá pro typickou domácnost.

Zdroj: ČSÚ

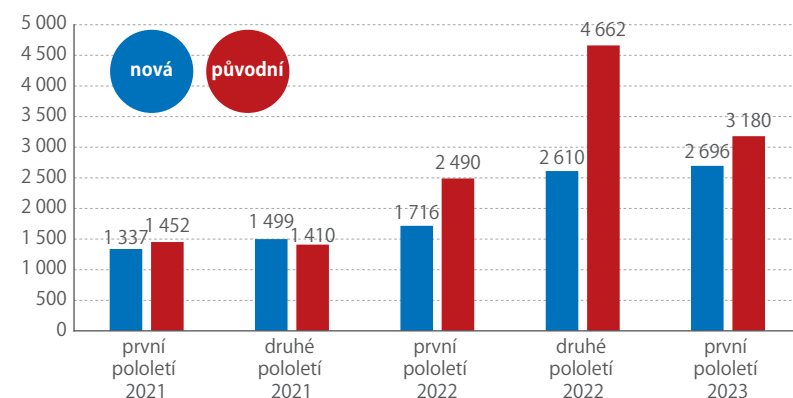
však vyžaduje podrobná data od obchodníků. Ti je v první fázi poskytli na základě dohody dobrovolně, ale od roku 2024 bude předávání dat povinné. Nařídí ho Vyhláška o programu statistických zjišťování. Obchodníci tak ČSÚ poskytují informace o tržbách a prodaném množství energie v MWh v členění podle odběrových pásem definovaných Eurostatem. Tržby jsou dále členěny na jednotlivé složky podle požadavků příslušného nařízení. Z poskytnutých dat se vypočte průměrná cena jako podíl tržeb a dodaného množství, a to jak celkem, tak i v členění podle odběrových pásem.

Příprava nové metodiky byla průběžně konzultována s Eurostatem, v jehož databázi jsou pro referenční rok 2022 data pouze podle nové metodiky.

PRŮMĚRNÉ CENY ELEKTRINY PODLE PŮVODNÍ A NOVÉ METODY (Kč/MWh)

PRŮMĚRNÉ CENY ZEMNÍHO PLYNU PODLE PŮVODNÍ A NOVÉ METODY (Kč/MWh)

Zdroj: ČSÚ

ČSÚ ale bude i nadále publikovat výsledky podle obou uvedených metodik, protože každá má své využití.

VÝSLEDKY NOVÉ METODY

Jak již bylo uvedeno, každá metoda popisuje ceny energií pro domácnosti z jiného úhlu pohledu. V tabulce na str. 16 jsou průměrné ceny elektřiny podle nové metodiky rozčleněny do jednotlivých odběrných pásem. Ve čtvrtém čtvrtletí 2022 byl zaveden úsporný tarif, a proto ve druhém pololetí došlo k poklesu cen ve všech odběrných pásmech. V nejnižším pásmu vyšla cena záporná, neboť kompenzace převýšila platbu za elektřinu spotřebovanou v tomto období.

Průměrná cena zemního plynu (tab. str. 17) ve sledovaném období postupně rostla, přičemž nejvyšší mezipololetní růst byl zaznamenán ve druhém pololetí minulého roku. V prvním pololetí letošního roku vzrostla cena již jen mírně. V odběrném pásmu D2, které se v mezinárodním srovnání používá pro typickou domácnost, se zvýšila o 3 % na 2 696 Kč/MWh.

V grafu nahoře je uvedeno porovnání obou metod pro ceny elektřiny v pásmu DC. Úsporný tarif byl podle původní i nové metody do průměrné ceny započten, nicméně pro ilustraci je v grafu uvedena za druhé pololetí 2022 také průměrná cena v případě, kdy by úsporný tarif započten nebyl. Z grafu je rovněž patrné, že rozdílnost výsledků získaných oběma metodami se výrazně zvětšila v roce 2022, ale v prvním pololetí roku 2023 opět klesla na méně než 10 %.

Také u cen zemního plynu rozdíly mezi oběma metodami v roce 2022 narostly a v prvním pololetí 2023 zase poklesly. V grafu dole jsou znázorněny průměrné ceny podle obou metod v odběrném pásmu D2.

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

Členské státy zasílají Eurostatu data v národní měně, přičemž Eurostat publikuje údaje za členské země i v eurech a ve standardu kupní síly (PPS). Mezinárodní srovnání publikované Eurostatem vychází z průměrných cen v eurech. Po takovémto přepočtu do jednotné měny stála elektrická energie v Česku v pásmu DC ve druhém pololetí minulého roku (poslední dostupné údaje) 0,17 eura za kWh, zatímco průměr států EU byl 0,28 eura/kWh. Průměrná cena plynu činila ve sledovaném období 0,101 eura za kWh, přičemž průměr států EU dosáhl 0,114 eura/kWh. Ceny obou komodit u nás tak byly pod průměrem zemí EU.

Společná témata máme se všemi

S předsedou ČSÚ Markem Rojíčkem jsme se tentokrát sešli těsně před konáním schůzky šéfů statistických úřadů zemí V4. Kromě mezinárodní spolupráce jsme probrali i několik dalších aktuálních témat.

Foto: Tereza Koutecká

Co obnáší předsednictví V4 pro ČSÚ? Je to srovnatelné s nedávným předsednictvím v Radě EU?

To se určitě srovnávat nedá. Předsednictví v Radě EU se odehrává především v řídicí roli v legislativním procesu, klade velké nároky na koordinaci s dalšími institucemi, Evropskou komisí i útvary v rámci Rady. Organizace setkání s předsedy ostatních národních statistických institucí formou takzvaného „high-level meetingu“ na dané téma je spíše doplňkovou, i když velmi přínosnou a dobře hodnocenou akcí. Naproti tomu při spolupráci v rámci V4 jde hlavně o výměnu zkušeností, obvykle ve třech až čtyřech konkrétních statistických oblastech. K nim předsednická země organizuje během svého předsednictví workshopy na daná témata. Na začátku se obvykle šéfové statistických úřadů zemí V4 sejdou a dohodnou si formou

tzv. memoranda, o která témata mají v daném roce zájem. Součástí bývají také další aktivity, například vydání společné publikace.

Jak intenzivní je spolupráce ČSÚ se statistickými úřady ostatních členských zemí skupiny V4? Je intenzivnější než s úřady jiných zemí?

V zásadě ano. I mezi jednotlivými zeměmi jsou rozdíly, například se Slovenskem probíhá tradičně užší spolupráce, což má svou historickou logiku. Společná témata však máme se všemi, což do jisté míry souvisí s tím, že patříme do skupiny takzvaných nových členských zemí, které vstoupily do EU společně v květnu 2004. Se Slovenskem a Maďarskem nás pak spojuje to, že patříme mezi malé otevřené ekonomiky s významným podílem zahraničního obchodu a z toho vyplývajícími výzvami i v oblasti statistiky.

Můžete uvést konkrétní příklady mezinárodní spolupráce a jejich výsledky?

Právě s Maďarskem jsme asi před patnácti lety začali řešit problém globalizace v zahraničním obchodu, kdy po vstupu do EU a odbourání celních bariér začaly ve všech zemích ve velké míře obchodovat různé podniky v rámci nadnárodních struktur, a statistické zachycování přechodu zboží přes hranice přestávalo mít tu správnou vypovídací hodnotu. S kolegy z Polska se v poslední době intenzivněji bavíme o využití satelitního snímkování pro statistické účely, se kterým už mají značné zkušenosti. Téma, které otevřeme bilaterálně, pak často přenášíme do diskuze i s ostatními zeměmi V4, případně i s dalšími. Na naše workshopy často zveme i kolegy například z Rakouska a Slovinska.

Od letošního srpna se zintenzivnila spolupráce ČSÚ s úřadem vlády. ČSÚ připravuje pro zasedání vlády pravidelný souhrn nejdůležitějších aktuálních statistických informací. Můžete tuto spolupráci blíže popsat?

Ten požadavek vznikl v reakci na větší potřebu sledovat aktuální ekonomický a sociální vývoj v období energetické krize a z ní vyplývajícího růstu inflace. Větší pozornost se také soustředí na kondici jednotlivých odvětví v ekonomice a na aktuální vývoj hospodářského cyklu. My jsme data veřejnosti poskytovali vždy, na tom se nic nemění, ale v této situaci jsme se dohodli s Úřadem vlády na přípravě stručného souhrnu nejdůležitějších statistických dat v souvislostech se stručným komentářem v měsíční frekvenci. Členové vlády dostanou tuto svodku přímo na jednání vlády, a v případě zájmu jsem připraven ji podrobněji okomentovat.

V souvislosti s nedávnou energetickou krizí a nárůstem cen energií došlo ke změnám v cenové energetické statistice. V čem tyto změny konkrétně spočívají?

Jde o to, že až do druhého pololetí loňského roku byla data o průměrných cenách elektřiny a plynu v pásmu maloobdětelů, tedy i domácností, zpracovávána Energetickým regulačním úřadem na základě aktuálně poskytovaných tarifních cen. My jsme pak tato data zasílali Eurostatu, který je publikoval za všechny členské země. Nejednalo se sice o průměrné ceny placené zákazníky tak, jak je stanoveno v metodice, ale publikované údaje se od nich příliš nelišily. Důvodem tohoto zjednodušeného výpočtu, na který jsme v metodických poznámkách upozorňovali, a Eurostat to akceptoval, byla nedostupnost cen skutečně placených zákazníky u jednotlivých obchodníků. Protože však v druhé polovině loňského roku došlo k extrémním turbulencím na spotových trzích s elektřinou a plynem, aktuálně nabízené ceny nezobrazovaly ceny placené většinou zákazníků správně. Nebyli jsme schopni na tuto novou skutečnost ve statistice dostatečně rychle zareagovat, a proto se Česká republika dostala na špičku nejdražších cen v EU, ovšem

neoprávněně. To se nyní mění, obchodníci budou mít nově povinnost poskytovat nám skutečné ceny placené zákazníky v určité struktuře a my na konci září zveřejníme data nejen za první pololetí letošního roku, ale zpětně od roku 2021 v upravené metodice. Takto je rovněž pošleme Eurostatu pro mezinárodní srovnání.

Poslední tři roky jsou poměrně turbulentní, u nás i ve světě dochází k rychlým změnám a novým situacím. Projevily se některé z posledních událostí také zvýšenými požadavky na data od ČSÚ nebo novými datovými sadami, které uživatelům nabízíme?

Během epidemie covidu jsme například poskytovali v týdenní frekvenci data o počtu zemřelých, objevily se také požadavky na některé doplňkové údaje v oblasti podnikových statistik. V souvislosti se změnou klimatu přichází průběžně nová legislativa, na kterou musíme reagovat. V poslední době je zvýšený zájem o data o vývoji cen, nejen spotřebitelských, ale i cen výrobců, o statistice cen energií jsem už hovořil. S Českou národní bankou jednáme o možnostech bleskového odhadu indexu spotřebitelských cen, ale to je běh na delší trať. Pokud je k tomu prostor, snažíme se zkracovat termíny publikování zejména měsíčních dat, ale ve srovnání s dalšími zeměmi jsme na tom poměrně dobře a s ohledem na dostupnost datových zdrojů nelze očekávat velké změny. Připravujeme také nové publikační nástroje, zpřístupnili jsme Geografický informační systém, zlepšujeme naši mobilní aplikaci, někdy v prvním čtvrtletí příštího roku by měl být k dispozici nový web a veřejná databáze.

Letos bylo dokončeno zpracování výsledků Sčítání 2021. Překvapilo vás na nich něco?

Publikování dat ze sčítání není jednorázová záležitost. Začali jsme už na začátku loňského roku, letos tato publikační série končí. Ve výstupech se jistě najde řada překvapivých dat, ale asi není nic konkrétního, co bych vypíchl. Největší výhodou dat ze sčítání je úplné pokrytí populace, což přináší ohromné možnosti kombinace jednotlivých proměnných a velký územní detail, který je omezen prakticky pouze požadavky na ochranu individuálních dat.

Jak hodnotíte průběh celého sčítání?

Shodou okolností se teď začínáme bavit o podobě příštího sčítání, snažíme se vyhodnotit si silné a slabé stránky toho předchozího a také vzít v úvahu zkušenosti jiných zemí. Nejdražší a nejkomplicovanější částí sčítání jsou takzvané terénní práce, což byla distribuce a sběr papírových formulářů. Zkušenosti posledního sčítání ukázaly, že online sběr dat sice nepokryje celou populaci, a je potřeba jej doplnit nějakou jinou formou oslovení občanů, ale to doplnění lze dělat jinak než doposud. Pochopitelně již zcela bez papírových formulářů. Budeme také maximálně využívat všechny centrálně dostupné databáze a registry, buď jako přímý, nebo jako doplňkový zdroj dat pro požadované ukazatele.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Věřím, že se nám i ve složité době rozpočtových omezení podaří udržet personální stabilitu úřadu.

Ing. Marek Rojíček, Ph.D.

Jak hodnotíte průběh celého sčítání?

Shodou okolností se teď začínáme bavit o podobě příštího sčítání, snažíme se vyhodnotit si silné a slabé stránky toho předchozího a také vzít v úvahu zkušenosti jiných zemí. Nejdražší a nejkomplicovanější částí sčítání jsou takzvané terénní práce, což byla distribuce a sběr papírových formulářů. Zkušenosti posledního sčítání ukázaly, že online sběr dat sice nepokryje celou populaci, a je potřeba jej doplnit nějakou jinou formou oslovení občanů, ale to doplnění lze dělat jinak než doposud. Pochopitelně již zcela bez papírových formulářů. Budeme také maximálně využívat všechny centrálně dostupné databáze a registry, buď jako přímý, nebo jako doplňkový zdroj dat pro požadované ukazatele.

V době našeho rozhovoru také finišují práce na rekonstrukci sídla ČSÚ v Praze. Jak jste s průběhem a provedením rekonstrukce spokojeni?

Budova je již zvenku dokončená, uvnitř ještě určité práce probíhají. Pokud to vezmu globálně, jsem spokojen, že se tak náročný projekt podařilo realizovat, i když pochopitelně jsme se v jeho průběhu potýkali s řadou komplikací. Největším přínosem je zvýšení energetické efektivity budovy v Praze zhruba o 30 procent, ale současně přinášíme i zlepšení pracovního prostředí pro zaměstnance. To je ne zcela zanedbatelným faktorem, který ovlivňuje i jejich pracovní výkon. Zároveň jsme rekonstrukcí vyřešili už částečně havarijní stav vnějšího obložení budovy, který mohl vést i k ohrožení zaměstnanců nebo lidí pohybujících se v okolí.

Rekonstrukcí procházejí i budovy některých krajských správ ČSÚ. Můžete čtenářům přiblížit ty nejdůležitější zásahy?

Projekt rekonstrukce budovy Krajské správy ČSÚ v Brně zahrnoval zejména úpravy historických okeních výplní pod přísným dohledem Národního památkového ústavu. Dále byl objekt doplněn o chlazení všech kanceláří a instalaci systému umožňujícího jak ovládání klimatu v jednotlivých kancelářích, tak i efektivní energetický management. Kompletně bylo instalováno nové LED osvětlení. Spolu se zásahy v nadzemní části objektu byla modernizována výměňková stanice v suterénu, která je tak připravena na přechod na jiné topné médium. Ten nás čeká v blízké budoucnosti. V případě budovy Krajské správy ve Zlíně, kde jsme vlastníky pouze z celé čtvrtiny, došlo k zateplení obvodového pláště, instalaci nové střechy se zesílenou tepelnou izolací, výměně oken a dveří. K vytápění i k chlazení se nově využívá plynové tepelné čerpadlo. Současně vzhled budovy získá moderní podobu, která citlivě naváže na cenné historické budovy „baťovské“ éry.

Jaké hlavní úkoly a změny čekají ČSÚ v roce 2024?

Po pauze od lednových prezidentských voleb se budeme připravovat na zpracování dvou „velkých“ voleb, na začátku června do Evropského parlamentu a na podzim do zastupitelstev krajů a třetiny Senátu. Z hlediska statistiky nás bude čekat hodně práce s přípravou a implementací nových nástrojů Statistického informačního systému. Budeme pokračovat ve využívání výsledků našich projektů v oblasti kvality, jak v personální oblasti, tak například při digitalizaci podpůrných procesů. Věřím, že se nám i ve složité době rozpočtových omezení podaří udržet personální stabilitu, částečně i díky motivaci podílet se na důležitých projektech a vidět jejich konkrétní výsledky.

Je absolventem Národohospodářské fakulty VŠE v Praze. V ČSÚ působí od roku 2001, předsedou je od března 2018. Profesionálně se zabývá oblastí národních účtů, podílel se na implementaci evropských standardů národního účetnictví. Ve vědecké činnosti se orientuje na zkoumání role ekonomických struktur v procesu přechodu od nákladové ke kvalitativně zaměřené konkurenční výhodě a na analýzu makroekonomických a strukturálních dopadů globalizace ekonomických toků.

Česká republika se na špici nejdražších cen energií v EU dostala neoprávněně.

TÉMA

VISEGRÁDSKÁ ČTYŘKA

409 500

obyvatel ubylo
v Polsku mezi lety
2012 a 2022.

307 Kč/hod.

byla průměrná hrubá
mzda v Česku v roce
2022.

VARŠAVA

PRAHA

1,5

rozvodu na 1 000
obyvatel vykazovalo
Slovensko v roce
2021.

BRATISLAVA

BUDAPEŠŤ

0 119,8 %

narostly spotřebitelské
ceny v Maďarsku mezi
lety 2004 a 2022.

Visegrádská čtyřka

Vzájemná spolupráce zemí v regionu střední Evropy započala už ve středověku a stále aktuální je i dnes.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Visegrádská čtyřka (V4) je regionální uskupení čtyř středoevropských států: České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Vznikla 15. února 1991 podepsáním deklarace blízké spolupráce (tehdy tři středoevropských zemí na cestě k evropské integraci. K podpisu došlo v maďarském městě Visegrád, kde se již v roce 1335 sešli králové Maďarska, Polska a Česka a dojednali zde důležité smlouvy pro budoucí vývoj jejich zemí. Po rozdělení Československa v roce 1993 se členem V4 stalo i Slovensko.

Prvním cílem uskupení byla vzájemná pomoc a podpora při přechodu od totalitárního systému ke svobodné, pluralitní a demokratické společnosti. Po vstupu všech čtyř zemí do Evropské unie v květnu 2004 výrazně vzrostly zahraničně-politické aktivity skupiny V4, které se zaměřily zejména na prosazování spolupráce a stability v širším regionu střední Evropy. V rámci takzvaného Regionálního partnerství se uskutečňuje spolupráce s Rakouskem a Slovinskem, pro spolupráci s dalšími zeměmi střední a východní Evropy slouží program V4+.

Visegrádská spolupráce není institucionalizována, funguje na principu pravidelného setkávání

 www.visegradgroup.eu

představitelů skupiny na různých úrovních (od prezidentů a předsedů vlád až po expertní konzultace). Každý rok se na přelomu června a července koná oficiální setkání premiérů, během něhož se jedna z členských zemí ujímá předsednictví na dalších 12 měsíců. V současné době je předsedající zemí Česká republika.

Jedinou pevnou organizační strukturou V4 je Mezinárodní visegrádský fond, který byl založen v roce 2000 s cílem napomáhat rozvoji kulturní spolupráce, vědecké výměně, výzkumu a spolupráci v oblasti školství, výměně mládeže a rozvoji přeshraniční spolupráce. Do fondu přispívají všechny země stejnou částkou a jsou z něho financovány zejména aktivity nevládních subjektů, což podporuje občanskou dimenzi visegrádské spolupráce. Ta probíhá především na úrovni ministerstev nebo ve formě společných expertních skupin, mezi které patří i sekce statistiky, jejímiž členy jsou statistické úřady jednotlivých zemí.

STATISTICKÁ ČTYŘKA JEDNALA V PRAZE

V rámci českého předsednictví ve Visegrádské skupině uspořádal ČSÚ tradiční setkání předsedů statistických úřadů zemí V4. Účastníci jednání, které se uskutečnilo 19. září v Praze, se dohodli na možnosti přizvat k práci expertních skupin i zástupce dalších zemí mimo skupinu V4 a na vydání společné brožury s přehledem hlavních statistických údajů o členských zemích. Dále se hovořilo o znepokojujícím trendu, kdy ze strany EU přicházejí návrhy sektorové nestatistické legislativy, které však zakládají povinnosti národním statistickým úřadům, aniž by tyto mohly do přípravy zasahovat. Předsedové statistických úřadů V4 se dohodli, že diskuzi o tomto problému přenesou na jednání Výboru pro evropský statistický systém, které se uskuteční v říjnu. V průběhu schůzky také předsedové národních statistických úřadů podepsali memorandum, ve kterém stanovili termíny a témata tří workshopů na expertní úrovni pro období českého předsednictví.

ČEHO SI NEJVÍCE CENÍTE NA SPOLUPRÁCI STATISTICKÝCH ÚŘADŮ ZEMÍ V4? CO BYSTE OZNAČIL ZA NEJVĚŠÍ PŘÍNOSY TÉTO SPOLUPRÁCE?

ÁRON KINCSES

prezident Maďarského centrálního statistického úřadu

Prohlubovat dobré vztahy se statistickými úřady zemí Visegrádu je pro nás důležité. Příležitosti pro osobní setkání a výměnu zkušeností mezi předsedy a kolegy jsou neocenitelné. Vzájemná setkání poskytují jedinečnou příležitost diskutovat nejen o výzvách, kterým čelí oficiální statistika na vnitrostátní úrovni, ale také přezkoumat evropské a globální trendy a iniciativy. Hodnota V4 spočívá zejména v soudržnosti a spojenectví čtyř zemí v rámci Evropské unie, které jednájí v prioritních oblastech pro náš region společně.

Pevným základem pro současný rozvoj regionu a pro sledování společných cílů se staly hluboké kořeny našeho kulturního dědictví, naše náboženské tradice a vazby, které se vyvíjely v průběhu mnohaleté historie. Současná role národního

”

statistického úřadu vyplývá z potřeb zrychlené, neustále se měnící a stále diferencovanější společnosti (komunity uživatelů). Země V4 čelí podobným výzvám a novým informačním požadavkům, které generují mnoho společných problémů. Všichni musíme reagovat – a reagovat rychle – na tento nový vývoj a najít inovativní způsoby sledování ekonomických transakcí, vývoje epidemií, přesunů obyvatelstva, změn životního prostředí, tedy fenoménů, které nerespektují hranice a nezastaví se na hranicích žádné jednotlivé země.

Spolupráce na úrovni V4 nám pomáhá zvyšovat znalosti, identifikovat možnosti ke zlepšení a úpravám metodiky a prosazovat společné zájmy v EU. Důležité je i vydávání každoroční společné publikace, která seznamuje s naší prací širokou veřejnost.

“

DOMINIK ROZKRUT

prezident Hlavního úřadu statistického v Polsku

Díky dobře zavedeným platformám spolupráce, které zahrnují setkání a workshopy na expertní úrovni, se spolupráce Visegrádské skupiny stala zásadní pro rozvoj našich národních statistických systémů. Četná odborná setkání poskytují vynikající půdu pro hluboké diskuze o nejrůznějších potížích, kterým čelíme při vytváření statistik, a umožňují sdílení názorů, zkušeností a osvědčených postupů. Díky tomu se naši odborníci mohou spolehnout na pomoc a podporu svých protějšků z ostatních statistických úřadů V4.

V důsledku prostorové, kulturní a historické blízkosti můžeme spolupráci posouvat na vyšší

”

úroveň, což zlepšuje a harmonizuje naše statistické systémy. To samozřejmě dlouhodobě přispívá ke zlepšení dostupnosti statistik. Nejde tedy jen o výhody pro nás statistiky, ale i pro naše uživatele, kterým tato spolupráce přináší evidentní přidanou hodnotu. Dostávají celkem pravidelně vydávané, na míru šité publikace zaměřené na různé oblasti statistiky, což je velmi konkrétní a hmatatelný výsledek. Každoročně vydávaná společná publikace s vybranými statistikami je také vynikajícím nástrojem pro prezentaci aktuálního obrazu našich zemí.

“

STATISTIKA VĚDA JE...

Vydáváme mezinárodní odborný recenzovaný časopis **STATISTIKA**

Vychází 4x ročně anglicky tištěný i online

Objednávejte

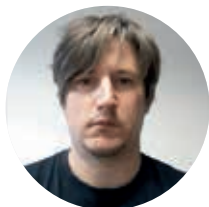
STATISTIKA:
Statistics and Economy
Journal

na stránkách
czso.cz/statistika_journal

Jak spolu obchodujeme

Z V4 nejvíce dovážíme z Polska a většina vývozu míří na Slovensko.

VLADIMÍR ČÁBA

vedoucí oddělení datové podpory zahraničního obchodu

V roce 2022 vývoz z Česka do zemí V4 tvořil 20,2 % celkového vývozu a zboží ze zemí V4 představovalo 16,3 % z celkového dovozu. Celkový obrat se zeměmi V4 tak činil 18,2 % z celkového obrátu zahraničního obchodu Česka. Bilance se státy V4 byla v roce 2022 kladná v úrovni 135,6 mld. Kč, a to i přesto, že celková bilance zahraničního obchodu Česka měla zápornou hodnotu -204,8 mld. Kč.

DLOUHODOBĚ Kladná bilance

Bilance zahraničního obchodu Česka se zbožím (do roku 2014 v metodice pohybu zboží přes hranice) byla se státy V4 vždy kladná, a to hlavně zásluhou přebytku salda se Slovenskem. Bilance s Polskem byla do roku 2011 víceméně vyrovnaná a od roku 2012 je v záporu, přičemž deficit se každým rokem zvětšoval. Bilance s Maďarskem je dlouhodobě v mírném přebytku.

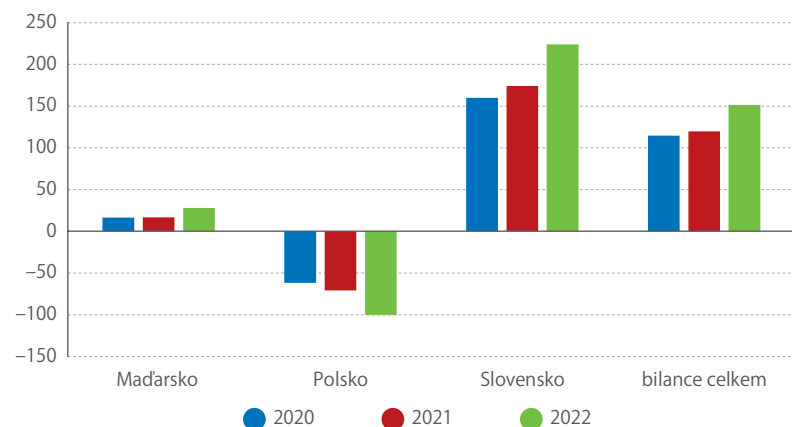
V roce 2022 bylo naším největším obchodním partnerem ze států V4 na straně vývozu Slovensko,

kteří se v celkovém žebříčku zemí, do nichž vyvážíme, nachází na druhém místě po Německu. Třetí pozici zaujímá Polsko, Maďarsko je deváté. O dekádu dříve, v roce 2012 byl žebříček států podle vývozu stejný s výjimkou Maďarska, které bylo až jedenáctým největším cílem českého exportu. V roce 2002 patřilo druhé místo stále Slovensku, ovšem Polsko bylo až páté, před ním se nacházely Rakousko a Spojené království. Maďarsko stálo na desáté příčce.

Ve směru dovozu bylo v roce 2022 zboží původem z Polska na třetím místě, zboží původem ze Slovenska na pátém a zboží z Maďarska na jedenáctém. Před deseti lety v roce 2012 zaujímaly dovozy z Polska také třetí pozici, ze Slovenska čtvrtou a z Maďarska desátou. Ještě o deset let dříve, v roce 2002, si dovoz zboží ze Slovenska držel třetí pořadí, z Polska osmé a z Maďarska čtrnácté.

Země V4 jsou tedy v zahraničním obchodu pro Českou republiku významnými partnery, intenzivní obchodní výměna probíhá hlavně se Slovenskem a s Polskem.

BILANCE ZO SE ZBOŽÍM ČESKA SE ZEMĚMI V4 (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

NEJVÍCE VYVÁŽÍME AUTODÍLY

Více než polovina vývozu z Česka do zemí V4 v roce 2022 směřovala na Slovensko (50,4 %). Do Polska putovala více než třetina (34,7 %) a na Maďarsko zbylo 14,9 %. Téměř čtvrtina (23,6 %) celkového českého vývozu je tvořena skupinou CPA29 (motorová vozidla kromě motocyklů, přívěsy a návěsy), ale do zemí V4 směřuje jen 14,6 % vývozu CPA29. Přesto tato skupina zaujímá největší podíl na vývozu jak do zemí V4 (17,2 %), tak i mimo ně (25,3 %).

Zajímavé je, že do zemí V4 se vyváží více díly do automobilů než hotové automobily. Loni tvořila 58,4 % hodnoty celkového vývozu zboží v rámci skupiny CPA29 z Česka hotová auta a 41,6 % části

JAKÝ VÝZNAM MÁ UDRŽOVÁNÍ SPOLUPRÁCE NA PLATFORMĚ V4? JE TATO PLATFORMA PERSPEKTIVNÍ I DO BUDOUCNOSTI?

**DANIEL
ŠITERA**

vedoucí Centra globální
politické ekonomie
Ústavu mezinárodních
vztahů Praha

Platforma V4 si zaslouží zachovat jako jeden z mnoha formátů české zahraniční politiky. Formát V4 v posledních letech ztratil zaslouženě prestiž. Visegrádskou spoluprací nejprve víceméně tiše utlumily Česko a Slovensko, v reakci na maďarský přístup k Ukrajině na něj částečně zanevřelo i Polsko. Proč by tedy měl být zachován? V první řadě zůstává V4 cennou platformou pro výměnu informací a postojů nejen na politické úrovni, ale především na úrovni úřednické. Pro Česko je V4 hodnotná především jako doplněk dalších formátů, ať už jde o středoevropský Slavkovský formát, nebo o další koalice stejně smýšlejících států na úrovni EU. Zadruhé V4 dlouhodobě umožňuje různé formy setkávání a spolupráce mezi našimi (občanskými) společnostmi. To má za úkol Mezinárodní visegrádský fond. Značka a formát V4 jednoduše zůstanou vhodnou platformou spolupráce, pokud je Česko pragmaticky uchopí jako jednu z mnoha nástrojů pro zachování dobrých sousedských vztahů ve střední Evropě.

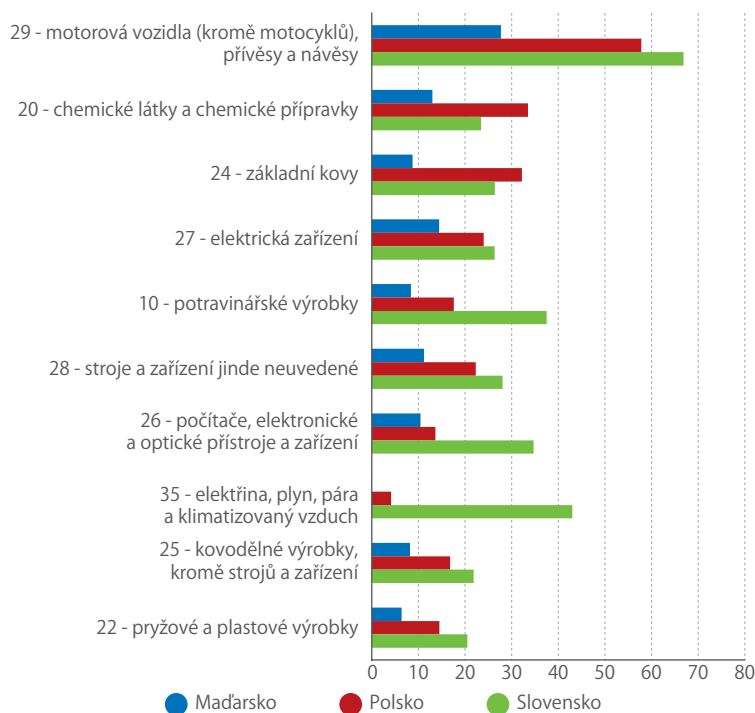
a součásti automobilů. Z vývozu do zemí V4 však tvoří části a součásti 60,3%.

Další dvě nejvíce zastoupené komoditní skupiny na vývozu do zemí V4 jsou CPA20 – chemické látky a chemické přípravky vč. subdodavatelských prací a CPA24 – základní kovy vč. subdodavatelských prací.

Ve skupině CPA20 se v roce 2022 nejvíce vyvážely komodity jako polypropylen, parfémů a toaletní vody, anilin a jeho soli nebo ethylbenzen. U anilinu a jeho solí a taktéž ethylbenzenu představoval vývoz do zemí V4 celkově 99% celkového vývozu z Česka.

Vývoz základních kovů do zemí V4 v roce 2022 loni tvořily hlavně komodity jako tyče a pruty válcované za tepla, ploché válcované výrobky ze železa, slitiny hliníku a dráty ze železa. Na území států V4

TOP 10 KOMODITNÍCH SKUPIN CPA2 VYVÁŽENÝCH Z ČESKA DO ZEMÍ V4 V ROCE 2022 (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

směřovalo 67,6% slitin hliníku, naproti tomu 99,9% hořčíku bylo určeno mimo uvedené uskupení.

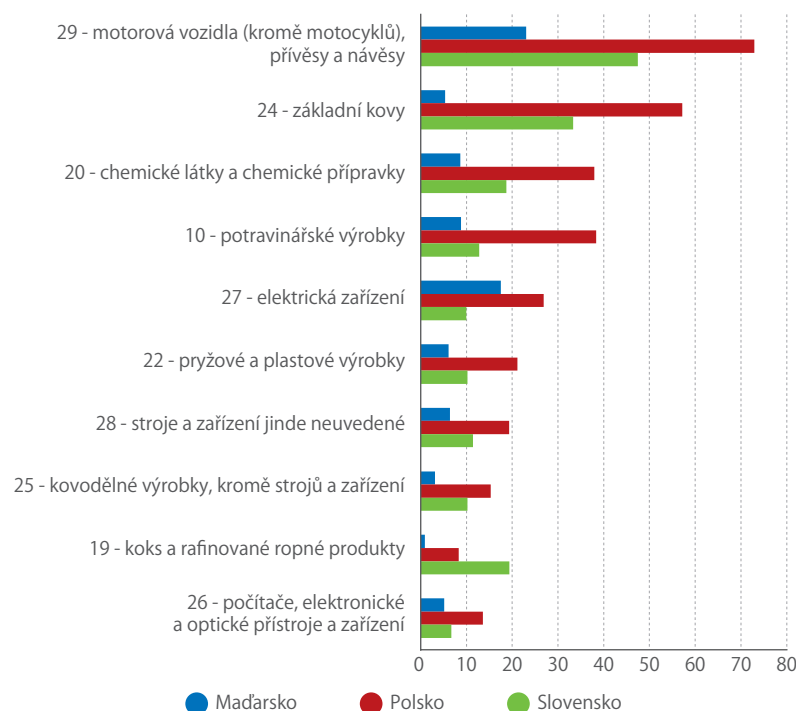
Další významně zastoupené komodity vyvážené do zemí V4 jsou například CPA27 – elektrická zařízení vč. subdodavatelských prací nebo CPA10 – potravinářské výrobky vč. souvisejících služeb a prací.

V případě CPA27 zaujímají největší objem hodnoty vývozu do V4 izolované dráty, kabely a jiné izolované elektrické vodiče, elektrické transformátory nebo statické měniče a elektrické akumulátory. Převážně do zemí V4 se vyvážejí chladničky, mrazničky a jiná chladicí nebo mrazicí zařízení, kterých do V4 směřuje 82,0% z celkového vývozu z Česka (1,1 z 1,4 mld. Kč). Vysavačů je pro V4 určeno 67,0% (1,0 z 1,6 mld. Kč). Nejvíce zboží v komoditní skupině CPA27 skončilo na Slovensku (40,6%), dále pak v Polsku (37,0%).

V komoditní skupině CPA10 tvořila hodnota vývozu do V4 loni 63 mld. Kč, přičemž celkový vývoz z Česka dosáhl úrovně 148 mld. Kč. Nejvíce se vyvážely přípravky používané k výživě zvířat, dále pak zboží pekařské, pečivo oplatky, rýžový papír, ale také čokoláda a ostatní potravinové přípravky obsahující kakao. Oproti ostatním zemím míří do V4 významně více vepřového masa chlazeného (86,2% z celkového vývozu) a uzenek, salámů a podobných výrobků (85,7%).

Do zemí V4 je určena až polovina zboží z CPA19. Jde třeba o minerální oleje a oleje ze živičných nerostů, ropné oleje a lehké oleje. Komodity z CPA19 putují hlavně na Slovensko (63,6% z vývozu do V4). Do Polska směřovalo 25,6% a do Maďarska 10,8%.

TOP 10 KOMODITNÍCH SKUPIN CPA2 DOVÁŽENÝCH DO ČESKA ZE ZEMÍ V4 V ROCE 2022 (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Hlavními příjemci byly v roce 2022 země V4 pro zboží v komoditní skupině CPA5 – černé a hnědé uhlí a lignit. Putovalo do nich téměř 86% z celkového vývozu, nejvíce do Polska a to 45%. Dále pak na Slovensko 38% a zbylých 17% do Maďarska. Největší zastoupení na vývozu do zemí V4 má uhlí živčičné, směřuje sem 91,8% z jeho celkového vývozu z Česka.

V komoditní skupině CPA11 – nápoje, vč. subdodavatelských prací v roce 2022 mírně převažoval vývoz mimo země V4 (53,4%). Do zemí V4 se od nás vyvezlo nejvíce piva ze sladu. Jeho hodnota byla 2,6 mld. Kč, což odpovídá 33,6% celkového vývozu této komodity. Nejvíce piva (53,5% z celkového vývozu do V4) cestovalo na Slovensko, do Polska to bylo 30,0% a zbylých 16,5% mířilo do Maďarska. V případě nealkoholických nápojů byly země V4 cílem 71,7% celkového vývozu z Česka. Téměř 60% všech nápojů směřovalo na Slovensko, 24,4% do Polska a zbytek do Maďarska.

Whisky, vodka a rum mířily z největší části na Slovensko (přes 90% exportu do zemí V4), naproti tomu

slad nepražený putoval hlavně do Polska (97% vývozu do V4).

VÝZNAMNOU ČÁST DOVOZŮ TVOŘÍ MOTORY

V roce 2022 byl dovoz do Česka ze zemí V4 tvořen hlavně zbožím z Polska (54,3%), následovalo zboží ze Slovenska (29,7%) a na zboží maďarského původu zbývalo 16,0%.

I na dovozu se nejvíce podílela komoditní skupina CPA29, i když její význam je ve srovnání s vývozem menší. Z celkového dovozu ze všech zemí tvořila 12,6% a na dovozu všech komodit z V4 se CPA29 podílela 19,1%. Ze zemí V4 přišlo do Česka 24,7% hodnoty veškerého dovezeného zboží komoditní skupiny CPA29. V dovozech ze zemí mimo V4 se však v roce 2022 skupina CPA29 umístila na druhém místě za CPA26 (počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení).

V rámci CPA29 se nejvíce dovážely části a součásti motorových vozidel, které tvořily 43,6% importů této skupiny z V4. Více než polovina z nich přišla z Polska. Druhou nejvíce dováženou komoditou byly motory pístové vznětové s vnitřním spalováním (18,1% dovozu CPA29 z V4). V případě těchto motorů byla země V4 naprosto dominantním obchodním partnerem, neboť z nich pocházelo 93,3% jejich veškerých dovozů. Komodity zařazené do CPA29 se dovážely převážně z Polska (51%), následovalo Slovensko (33%), zbývajících 16% tvořily dovozy z Maďarska.

Zboží z komoditní skupiny CPA24 – základní kovy včetně subdodavatelských prací tvořilo po CPA29 největší část dovozů z V4. Jednalo se zejména o výrobky ze železa a oceli nad 600 mm, ať už válcované, nebo plátované, a také měděné dráty. Z Polska bylo 60% dovozů CPA24, na Slovensko připadalo 35%, hodnota dovozu z Maďarska nebyla z hlediska celku významná.

Na celkovém dovozu zboží ze skupiny CPA10 se země V4 podílely 32%. Mezi nimi bylo hlavním dodavatelem Polsko, odkud se dovezlo zboží v hodnotě 38,4 mld. Kč, což tvořilo 58% celkového dovozu této skupiny z V4. Nejvíce se ze zemí V4 dováží drůbeží maso a droby, dále pak pekařské výrobky a pečivo, sýry či tvaroh.

Dovozy ze zemí V4 v komoditní skupině CPA11 tvoří hlavně voda včetně minerální, dále nealkoholické nápoje a víno z čerstvých hroznů nebo vinný mošt. Pivo tvořilo jen 6,2% z dovozu komodit ze skupiny CPA11 ze zemí V4.

VYBRANÉ NEJVÍCE OBCHODOVANÉ KOMODITY SE ZEMĚMI V4 V ROCE 2022 (mil. Kč)

		Maďarsko	Polsko	Slovensko	celkem
vývoz	části, součásti a příslušenství karoserií traktorů, motorových vozidel	6 698	6 483	14 676	27 857
	vozidla, motor vratný píst. zážeh, 1 000–1 500cm ³	1 503	7 655	3 509	12 667
	minerální oleje a oleje ze živčičných nerostů	2 392	1	7 274	9 667
dovoz	motory pístové vznětové pro motorová vozidla	3 376	10 347	12 296	26 020
	uhlí živčičné (bitumenní)	52	18 428	0	18 480
	části, součásti a příslušenství karoserií traktorů, motorových vozidel	2 256	9 179	5 182	16 618

Zdroj: ČSÚ

Trh práce v zemích V4

Mzdové úrovně, míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti i struktury ekonomik jsou si ve Visegrádské skupině podobnější než se zbytkem EU. Přesto vykazují některé pozoruhodné rozdíly.

DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Země Visegrádské skupiny mají za sebou více než tisíc let sousedství a společné evropské historie, což ovlivnilo jejich trhy práce tak, že jsou si v mnohém podobné. V posledním století pak státy V4 prošly obdobnými zkušenostmi ze světových válek, přeměnou ekonomik ze zemědělských na průmyslové a diktátu Moskvy v rámci RVHP. V 90. letech si hledaly cestu k volnému trhu, a nakonec 1. května 2004 společně vstoupily do Evropské unie po dlouhých letech příprav, kdy jednostranně přizpůsobovaly svou legislativu i praxi podmínkám na Západě. V EU nyní tvoří nikoli nevýznamný blok se 14% podílem na zaměstnanosti. Přesto je každá ze zemí v mnohém specifická.

ČESKO JE NEJBOHATŠÍ ČLEN V4

Měřeno HDP na obyvatele, má z Visegrádské skupiny nejvýkonnější ekonomiku Česko, což se promítá do odměňování zaměstnanců. Podle posledních přehledů Eurostatu za rok 2022 přepočtených na české koruny byla průměrná hodinová hrubá mzda v Česku 307 Kč, na Slovensku 280 Kč, v Polsku 253 Kč a nejnižší byla v Maďarsku 224 Kč. Ve srovnání se západními sousedy Německem a Rakouskem jsou to hodnoty poloviční až třetinové.

V roce 2004, kdy státy V4 vstupovaly do EU, se však jednalo ještě o mnohem nižší podíl, jen sotva pětinový. Růst výdělků byl totiž v zemích V4 výrazně rychlejší než v západních státech EU, a rozdíly se tak postupně snižovaly. Za období 2008–2022, pro něž máme srovnatelné údaje, se nejvíce zvýšila hodinová mzda na Slovensku, kde vzrostla celkem

o 116%. Původně zde činila 130 Kč, což bylo tehdy v rámci skupiny V4 nejméně. Slovensko se tak dostalo před Maďarsko, kde se mzdy zvýšily o 63% ze 137 Kč, i Polsko, kde průměrná mzda stoupla ze 157 Kč o 61%. V Česku vzrostla ze 167 Kč v roce 2008 o 84% a průměrná mzda zde byla nejvyšší z V4 po celé sledované období.

Nerovnosti ve výdělcích jsou v zemích V4 mírně vyšší, než bývá v Evropě standardní. Decilový podíl mezd ve V4 se podle přehledu OECD pohybuje mezi 3 a 4. Mnohem nižší nerovnosti najdeme např. ve skandinávských státech (Finsko má 2,6; Švédsko 2,2), naproti tomu značnou nerovnost vykazují post-sovětské republiky nebo státy v Americe (Argentina či USA mají okolo 5).

To se promítá do rozdělení celkových příjmů domácností, kde však hrají vyvažující roli dávky a působí také další příjmy. Nejvyšší úroveň nerovností byla zaznamenána v Polsku, kde se však během let značně snížila. Kvintilový podíl příjmů zde dle EU-SILC poklesl z 5,0 v roce 2009 na 3,9 v roce 2022. Nejnižší nerovnost zůstává na Slovensku s hodnotou zhruba 3,1. Česko je v mezinárodním srovnání výjimečné tím, že se zde nerovnosti nesnižují a kvintilový podíl zůstává kolem 3,5.

V MAĎARSKU NEJVÍCE ROSTE MÍRA ZAMĚSTNANOSTI

V Evropské unii pracuje přes 210 milionů osob ve věku 15–64 let. V zemích V4 je to dohromady 29,4 milionu, což tvoří 14% zaměstnanosti EU. Polsko

jako nejlidnatější země se na celkové zaměstnanosti podílí nejvíce, má 16,8 milionu pracujících. Na druhém místě je s odstupem Česko s 5,1 milionu, Maďarsko vykazuje téměř 4,8 milionu a nejmenší Slovensko 2,7 milionu.

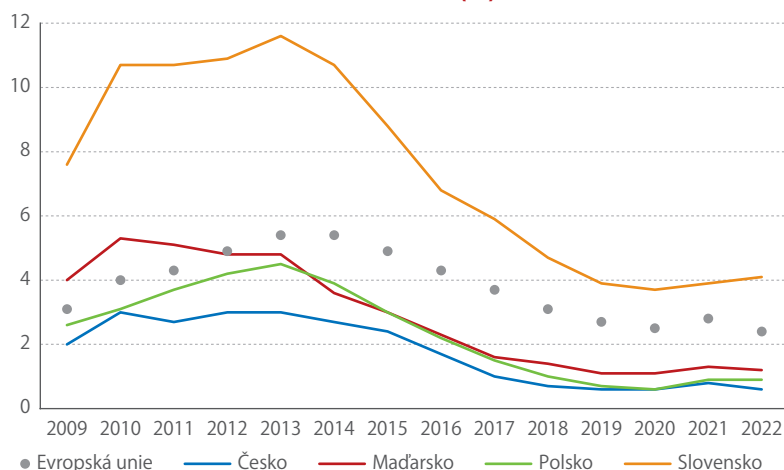
Právě kvůli nestejně velkým státům je nutné velikost zaměstnanosti poměřovat s velikostí populace ve věku 15–64 let. Tento poměr nazýváme mírou zaměstnanosti. V zemích V4 je tradičně vysoká a rostoucí a s výjimkou Polska se od roku 2017 nachází nad úrovní průměru EU. V roce 2022 evropský průměr činil 74,5%, přičemž v Česku a Maďarsku byla míra shodně 77,2%, na Slovensku 76,1% a v Polsku 73,5%.

Polská míra zaměstnanosti byla v časové řadě od roku 2009 ze států skupiny V4 vždy nejnižší, zvýšila se však z nízkého základu 62,5%, tedy o 11,0 procentních bodů. Česká míra zaměstnanosti se za uvedené období zvýšila o 7,1 p. b. ze 70,1% a slovenská o 5,8 p. b. ze 70,3%. Nejvíce, o 13,8 p. b. z počátečních 63,4%, stoupla míra zaměstnanosti v Maďarsku.

Vysoká zaměstnanost se odvíjí především od mužské populace. Ta má míru zaměstnanosti ve všech zemích V4 podstatně vyšší než ženská. Míry zaměstnanosti u mužů v zemích V4 byly v roce 2022 také vyšší než evropský průměr. A to i v případě Polska, které vykazovalo 79,6%, tedy o 0,2 p. b. více než průměr EU (79,4%). Nejvyšší míra zaměstnanosti mužů je v Česku (83,7%), následují Maďarsko (81,9%) a Slovensko (79,8%). Ještě v roce 2009 však průměr EU překonávalo pouze Česko, ostatní státy ho doháněly a předháněly postupně: Slovensko v roce 2012, Maďarsko v roce 2017 a Polsko až v roce 2021. Zatímco míra zaměstnanosti mužů se za celou EU během třináctiletého období zvýšila o 3,3 p. b., slovenská vzrostla o 4,1 p. b., česká o 5,2 p. b., polská o 10,3 p. b. a maďarská dokonce o 14,1 p. b.

Svížný růst však zaznamenala i míra zaměstnanosti žen, která v případě Česka a Maďarska již předstihla jen zvolna rostoucí průměr EU. V roce 2009 předstihovala evropský průměr (62,6%) pouze slovenská míra zaměstnanosti žen s 64,9%. Do roku 2022 se zvýšila o 7,3 p. b., zatímco průměr EU jen o 6,9 p. b.

MÍRA DLOUHODOBÉ NEZAMĚSTNANOSTI (%)

Zdroj: Eurostat

29 400 000

osob ve věku
15–64 let pracuje
v zemích V4.

Česko předstihlo průměrnou míru zaměstnanosti žen EU poprvé v roce 2013, a pak už jen zvyšovalo náskok až na hodnotu 70,4%. Maďarská míra zaměstnanosti žen startovala z trochu nižší základny 59,2%, zvýšila se ale nejvíce (o 13,2%) na 72,4%, což je aktuálně nejvyšší hodnota ze zemí V4. Polsko mělo v roce 2009 u žen vůbec nejnižší míru zaměstnanosti 56,0% a i přes výrazný růst o 11,4 p. b. dosáhlo v roce 2022 jen na 67,4%.

Státy V4 však zaostávají v zaměstnanosti mladých do 24 let. Nejen, že specifické míry v této skupině jsou výrazně pod průměrem EU, ale navíc stagnují (s výjimkou Maďarska), či se dokonce v posledních letech snižují. Míra zaměstnanosti mladých byla v roce 2022 v EU 40,7%, na Slovensku pouze 26,6%, v Česku 27,6%, v Maďarsku 30,8% a v Polsku 31,1%. Zvýšila se pak jen v Maďarsku (o 5,6 p. b.), naopak na Slovensku nejvíce poklesla (o 5,5%).

POLSKO JE NEJVÍCE ZEMĚDĚLSKÉ

Státy V4 spojuje to, že jsou mnohem průmyslovější, než je evropský standard. Největší podíl zaměstnaných v průmyslových odvětvích (29,1%) ze všech členských států najdeme v roce 2022 právě v Česku. Evropský průměr (17,9%) však překračuje výrazně také Slovensko s 26,3%, Maďarsko s 23,5% i Polsko s nejmenším podílem 23,1%. V Polsku navíc každý stý zaměstnaný pracuje v těžbě a dobývání, přičemž v celku EU je podíl pod 0,3%. Zřetelně nejnižší podíl pracujících v průmyslu má z EU Lucembursko (4,0%), dále Kypr (8,0%) a Nizozemsko (9,5%).

Zrcadlově situaci v průmyslu mají země V4 podměrečné podíly pracujících ve službách. Ty jsou v rozsahu od 59,8% v Česku po 64,0% v Maďarsku. Evropský průměr je však 70,4%; nejvyšší najdeme v Nizozemsku (82,2%). Výrazné rozdíly panují u podílu zaměstnaných ve zdravotní a sociální péči. Zatímco v celku EU tvoří 11%, v zemích V4 je to pouze od 6,6% v Polsku a Maďarsku přes 7,3% na Slovensku po 7,7% v Česku.

Ve veřejné správě a obraně je situace různorodá. V Maďarsku v této oblasti pracuje 8,9% zaměstnaných, což je výrazně více než průměr EU (7,1%). V Česku je podíl pouze 6,6%. Nadprůměrný podíl má také Slovensko (8,1%), mírně podprůměrný Polsko (6,8%). Nejvíce „přebujelá“ je veřejná správa podle této statistiky v Lucembursku s podílem 11,5%, naopak „nejstihlejší“ je ve Finsku (4,8%) a v Itálii (5,0%).

Slovensko má po výrazném nárůstu nadprůměrný podíl pracujících v informačních a komunikačních činnostech (4,2%), neboť průměr EU je 3,7%. Mírně ho překračuje i Česko s 3,8%, kde počty rostly spíše standardně. Naproti tomu Maďarsko (3,6%) ani Polsko (3,0%) evropského průměru nedosahují. ICT je doménou Irsku, které má v této oblasti podíl 6,6%, zato Rumunsko a Řecko jen 2,6%.

V Polsku pracuje v zemědělství, lesnictví a rybolovu 8,2% pracujících, což je nejen největší podíl ze zemí V4, ale také vysoko nad evropským

JAKÝ VÝZNAM MÁ UDRŽOVÁNÍ SPOLUPRÁCE NA PLATFORMĚ V4? JE TATO PLATFORMA PERSPEKTIVNÍ I DO BUDOUCNOSTI?

TOMÁŠ STRÁŽAY

ředitel Slovenské
asociace pro zahraniční
politiku

Spolupráci v rámci V4 je možné rozdělit na politickou a praktickou. Ta první je v současnosti ze známých důvodů v útlumu, pokračuje však spolupráce na nižších úrovních, která se orientuje na vybrané sektory. Spolupráce má smysl i nadále, je totiž lepší mít platformu pro komunikaci a případnou koordinaci s partnery z jednoho geografického regionu, než ji nemít. Výhodou V4 je také její „slabá institucionalizace“. Členské státy tak nemusejí usilovat o jednotný postoj ve všech otázkách, ale mohou spolupracovat tam, kde to má smysl a kde jsou vybudované kontakty, například v oblasti infrastrukturních projektů, vzdělávání či kultury. Vzhledem k tomuto faktu je výhodné platformu zachovat funkční i do budoucnosti. Nelze též vyloučit, že za určitých okolností se spolupráce opět zintenzivní i v politické oblasti.

průměrem (3,5%). Po Rumunsku (které má podíl 10,8%) a Řecku (10,5%) je Polsko třetí nejvíce zemědělskou zemí v EU. Česko i Slovensko vykazují jen podprůměrný podíl 2,5%. Maďarsko má 4,3%, ovšem zajímavostí může být, že počet pracujících v zemědělství se tu od roku 2008 značně zvýšil. Nejméně zemědělskými zeměmi v Evropě jsou aktuálně Belgie a Malta, které mají podíl shodně jen 0,8%.

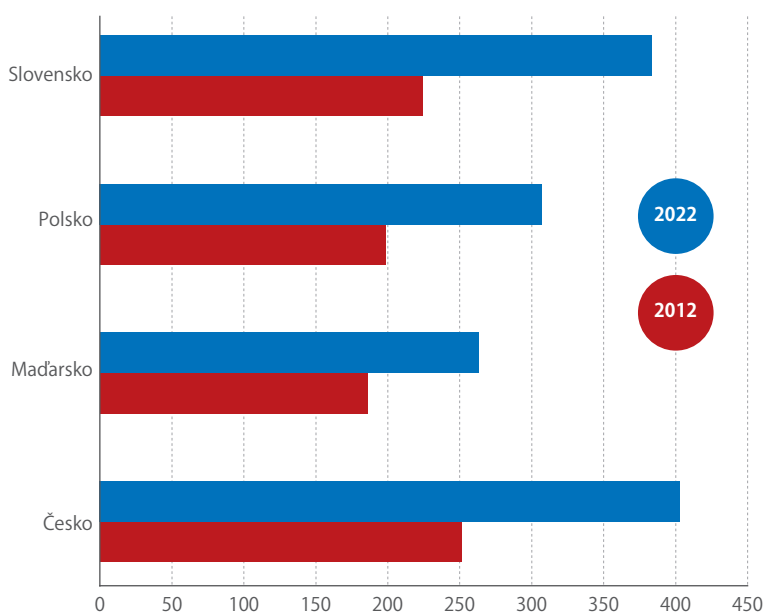
NEZAMĚSTNANOST TRÁPÍ SLOVENSKO

Současný společensko-ekonomický systém má vážný problém v tom, že požaduje, aby se lidé živili prací, ale není schopen ji pro každého zajistit. V Evropské unii se v roce 2022 jednalo o 4% obyvatel, v hospodářském útlumu roku 2013 byl podíl nezaměstnaných v populaci ve věku 15–74 let dokonce 7,3%. Nejvážnější je tento sociální problém u mladé generace do 24 let, kde v roce 2022 byl podíl nezaměstnaných 5,9% a v roce 2013 dokonce desetiprocentní.

Častěji se však nezaměstnanost vyjadřuje jako podíl volné pracovní síly, tedy poměrem pouze s ekonomicky aktivními, což nazýváme mírou nezaměstnanosti. Státy V4 si v tomto ukazateli vedou relativně dobře. S výjimkou Slovenska mají typicky míru nezaměstnanosti nižší, než je míra v celé EU. Ta byla v roce 2022 na úrovni 6,2%, přičemž nejvyšší hodnoty bychom našli u Španělska (12,9%) a Řecka (12,5%). Naopak nejnižší míru nezaměstnanosti mělo právě Česko (2,2%), které se na spodní příčce drží již od roku 2016. Polsko mělo 2,9%, což také patří mezi velmi nízké hodnoty, a Maďarsko 3,9%. Zatímco Polsko bylo pod průměrem EU trvale, Maďarsko se pod něj dostalo až od roku 2012. Nejvyšší nezaměstnanost ze skupiny V4 byla vždy na Slovensku. Tato země se dostala pod evropský průměr až v roce 2022, kdy zde míra nezaměstnanosti dosáhla hodnoty 6,1%. Přitom v roce 2013 byla na úrovni 14,1%, od té doby však rychle klesá. Státům V4 svědčí poloha uprostřed kontinentu a levná pracovní síla, která láká investory a vytváří pracovní místa. Specifická míra nezaměstnanosti u mladých lidí ovšem zůstává značně vysoká i zde. V roce 2022 sahala od 6,8% v Česku až po 19,9% na Slovensku; evropská hodnota byla 14,5%.

Patologickým sociálním problémem je především dlouhodobá nezaměstnanost, kdy si člověk nemůže najít zaměstnání déle než rok. I v tomto ukazateli má Česko velice nízké hodnoty. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti u nás byla nejvyšší v letech 2010 a 2012–13 (3,0%), poté klesala až na 0,6% v roce 2022. Výrazně pod průměrem EU se trvale drží Polsko a od roku 2012 i Maďarsko, naopak vysoký podíl dlouhodobě nevyužitých pracovní síly má stále Slovensko, kde míra v roce 2013 dosáhla 11,4% a v roce 2022 byla 4,1%.

HODINOVÉ NÁKLADY PRÁCE V PODNICÍCH S 10 A VÍCE ZAMĚSTNANCI (Kč)

Zdroj: Eurostat

Maďarsko v růstu cen vede

Spotřebitelské ceny v zemích Visegrádské čtyřky v posledních dvaceti letech rostly nadprůměrně ve srovnání se zbytkem EU.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

Index spotřebitelských cen a pro mezinárodní srovnávání harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) patří mezi nejsledovanější ekonomické ukazatele. Vzhledem k tomu, že se blíží dvacáté výročí vstupu zemí Visegrádské čtyřky do EU, poslouží nám HICP také jako užitečný nástroj ke sledování jejich cesty členstvím.

PODOBŇE JAKO EU, ALE RYCHLEJI

Spotřebitelská inflace v zemích Visegrádské čtyřky se většinu doby od jejich vstupu do Unie vyvíjela podobným směrem jako růst cen v celé EU, což odpovídá často globální povaze současného cenového vývoje. To znamená, že podobně jako v EU se mezi lety 2014–2016 růst cen přiblížil nule a po roce 2020 vystřelil vzhůru. Rychlost cenového růstu však byla v zemích V4 většinou vyšší než průměr EU, a proto docházelo k přibližování cenových hladin k evropskému průměru.

Nejvyšší průměrný růst spotřebitelských cen v rámci zemí V4 za období od vstupu do EU (2004–2022) zaznamenalo Maďarsko. Ceny zde v uvedených letech, s výjimkou roku 2014, rostly rychleji než průměr EU a celkem se zvýšily o 119,8%. Maďarsko tak v inflaci znatelně překonalo ostatní členy V4, nejvýrazněji v letech 2007, 2010 a 2012.

Polsko, Slovensko a Česko v období let 2004–2022 zaznamenaly velmi podobnou průměrnou míru růstu spotřebitelských cen. Celkový přírůstek cen za tuto dobu dosáhl v Polsku 70,9%, na Slovensku 69,1% a v Česku 68,9%. Pro srovnání: v celé EU vzrostly spotřebitelské ceny v letech 2004–2022 o 49,3%. Polsko svůj náskok v celkovém nárůstu získalo zejména v období mezi lety 2009–2012 a společně s Maďarskem zaujímalo přední pozici také v posledních třech

letech. Slovensko společně s Maďarskem naopak mělo citelně silnější cenovou dynamiku v období kolem vstupu do EU (2004–2006).

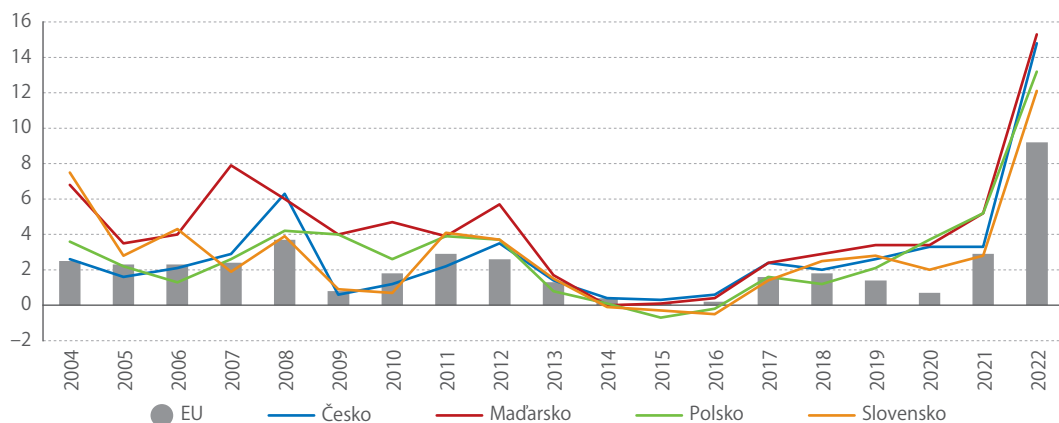
NEJVÍC ZDRAŽIL ALKOHOL A TABÁK

Z hlediska jednotlivých položek spotřebního koše se v Maďarsku výrazně více než ve zbytku V4 zvyšovaly ceny potravin a nealkoholických nápojů, alkoholu a tabáku a stravování a ubytování. Ceny potravin a nealkoholických nápojů mezi lety 2004 a 2022 v Maďarsku stouply o 184,6% (výrazněji než jinde se zvyšovaly mezi lety 2006–2008 a v roce 2022), v Polsku o 95,2%, v Česku o 83,3% a na Slovensku o 76,8%. V celé EU to bylo o 58,7%.

K položkám, které zdražovaly nejvíce ve všech čtyřech zemích, patřily alkoholické nápoje a tabák. V Maďarsku za období 2004–2022 stouply jejich ceny o 259,6%. Růst zde prudce zrychlil mezi lety 2012–2014 a výrazněji než ve zbytku V4 je od roku 2017 do současnosti. V Česku vzrostly ceny alkoholu a tabáku za uvedené období o 131,7%, v Polsku o 103,4%. Na Slovensku ovšem pouze o 96,6%, což bylo pomaleji než v celé EU (107,5%).

Ceny služeb, jako je stravování a ubytování jsou kromě materiálních nákladů ovlivněny i mzdovým růstem. A protože hospodářský růst spojený se zapojením V4 do volného pohybu zboží měl pozitivní dopad také na růst mezd, patřil tento oddíl k těm, v nichž se zdražovalo nejvíce. Zatímco průměrný nárůst cen stravování a ubytování v EU mezi lety 2004 a 2022 činil 61,0%, v Maďarsku to bylo 178,7%, na Slovensku 118,0%, v Polsku 113,1% a v Česku 108,1%. Maďarsko svou dynamikou překonávalo zbytek V4 prakticky po celou dobu.

RŮST HARMONIZOVANÉHO INDEXU SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (%)

Zdroj: Eurostat

JAKÝ VÝZNAM MÁ UDRŽOVÁNÍ SPOLUPRÁCE NA PLATFORMĚ V4? JE TATO PLATFORMA PERSPEKTIVNÍ I DO BUDOUCNOSTI?

**LENKA
FOJTÍKOVÁ**

Fakulta mezinárodních
vztahů VŠE v Praze

Více než třicetiletá existence aliance V4 je důkazem toho, že její členské státy dokázaly spolupracovat v řadě oblastí, jako jsou věda a výzkum, kultura, obrana apod., a dosáhly společných úspěchů při začleňování do EU a NATO. Na těchto základech by měla politická reprezentace států V4 dále rozvíjet úzkou spolupráci a nacházet společné priority, které by dokázala prosadit v rámci celé EU. Dílčí neshody, k nimž dochází zpravidla pod vlivem střídajících se vlád v jednotlivých zemích, by neměly zastínit dlouhodobé strategické poslání této aliance. Žádná země sama nedokáže získat více, než kolik může dosáhnout vzájemnou spoluprací s dalšími zeměmi, a to platí jak pro „velkou“ polskou ekonomiku, tak pro menší otevřené ekonomiky této aliance. V4 by měla být aktivnější také v mediální oblasti, vždyť existuje řada projektů, které jsou financovány z Visegrádského fondu, a domnívám se, že málokterý občan naší země o těchto možnostech ví, stejně jako o tom, že Česko je nyní předsedající zemí V4.

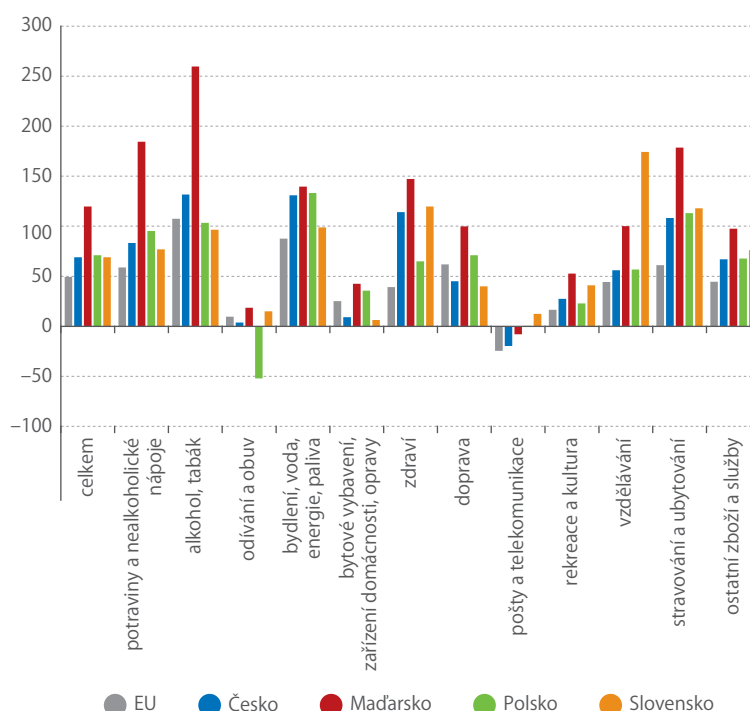

ROZDÍLY V DALŠÍCH ODDÍLECH

Obecně silný růst cen vykazoval oddíl bydlení, voda, energie a paliva, který v rámci HICP zahrnuje ceny nájmu, údržby a energií, ale nezachycuje ceny vlastnického bydlení. Přírůstek v EU v období let 2004–2022 dosáhl 87,6%. V zemích V4 vzrostly ceny této položky nejvíce opět v Maďarsku (139,5%), ovšem poměrně těsně za ním jsou Polsko (133,2%) a Česko (131,0%). Na Slovensku se ceny bydlení a energií zvýšily o 98,7%. Rozdíl oproti ostatním zemím V4 byl na Slovensku dán zejména nižším růstem nájmu a také cen energií.

Ceny dopravy, další z klíčových položek spotřeby domácností, v Maďarsku od vstupu do EU vzrostly o 99,8% a v Polsku o 70,9%. Méně než průměr EU (61,7%) se zvýšily v Česku (45,1%) a na Slovensku (40,0%).

ZMĚNA CEN V JEDNOTLIVÝCH ODDÍLECH SPOTŘEBITELSKÉHO KOŠE V OBDOBÍ 2004–2022 (%)

Zdroj: Eurostat

Ceny v oblasti zdraví nejvíce stouply v Maďarsku (147,2%), následovalo Slovensko (119,8%) a Česko (114,1%). Výrazně mírněji se zvyšovaly ceny v této oblasti v Polsku (65,0%), příčinou bylo zejména pomalejší zdražování léků. V celé V4 ale ceny zdraví rostly výrazněji než v EU (39,1%).

Asi největší rozdíly mezi zeměmi V4 panovaly v růstu cen vzdělávání. Zatímco na Slovensku ceny vzrostly o 174,2% a v Maďarsku o 100,1%, Polsko znamenalo zvýšení o 56,9% a Česko o 56,1%. V celé EU činil přírůstek 44,3%.

Oproti zbytku spotřebitelského koše rostly mírněji ceny bytového vybavení, zařízení domácností a oprav. Za období 2004–2022 vykázaly nejvýraznější přírůstek Maďarsko (42,4%) a Polsko (35,6%). Znatelně pod průměrem EU (25,2%) byl cenový růst v této oblasti v Česku (9,0%) a na Slovensku (6,2%). Také ceny rekreací a kultury se nezvyšovaly v období našeho členství v EU tak výrazně jako jiné oddíly, ale i v nich zažívaly země V4 silnější inflaci ve srovnání s průměrem EU (16,4%). V Maďarsku stouply ceny rekreací a kultury o 52,6%, na Slovensku o 41,1%, v Česku o 27,4% a v Polsku o 23,0%.

Jednodušší přístup na globalizované trhy a příliv levnějšího zboží znamenal také mírnější růst cen u odívání a obuvi. V celé EU se ceny v tomto oddíle v letech 2004 až 2022 zvýšily o 9,5%, naproti tomu v Polsku došlo k propadu cen o 52,1%. V Maďarsku narostly ceny odívání a obuvi o 18,6%, na Slovensku o 14,9%, ale v Česku dosáhl přírůstek jen 3,7%. Bylo to zejména kvůli silnému růstu v posledních dvou letech, po většinu období 2004–2019 totiž u nás ceny oděvů mírně klesaly.

Na Slovensku a v Česku je draž než ve zbytku V4

Cenová hladina v zemích Visegrádské čtyřky navzdory postupné konvergenci zůstává pod průměrem EU. V rámci uskupení ale panují rozdíly ve vývoji i struktuře cen.

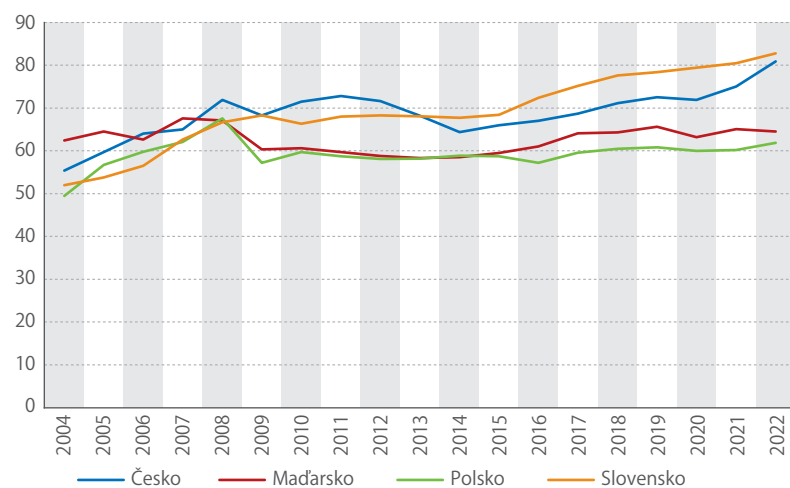

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Pro mezinárodní srovnání úrovně a vývoje cen je užitečným nástrojem ukazatel parity kupní síly (PPP). Ten zjednodušeně řečeno srovnává, kolik stojí stejný „košík zboží“ v různých zemích. V paritě kupní síly lze vyjádřit různé skupiny statků, od celého HDP po jednotlivé oddíly spotřebního koše. V tomto článku používáme index vyjádřený jako procento průměru EU. To nám umožní sledovat konvergenci k celku, ale hlavně pozici jednotlivých zemí V4 vůči sobě.

VÝVOJ CELKOVÉ CENOVÉ HLADINY V ZEMÍCH V4 (PPP, průměr EU = 100)

Zdroj: Eurostat

ZLOM PO ROCE 2009

Podle PPP je celková cenová hladina zachycená hrubým domácím produktem přepočítaným na PPP v ekonomikách zemí V4 pod průměrem evropské sedmadvacítky. Z pohledu cenové úrovně v celé ekonomice dosahovalo v roce 2022 nejvyšší cenové hladiny Slovensko, kde cenová úroveň činila 82,8 % průměru EU. Těsně za ním se s hodnotou 80,9 % umístilo Česko, které loni poprvé překonalo 80 % průměru EU. Cenová úroveň v Maďarsku (64,5 %) i v Polsku (61,9 %) byla výrazně nižší.

Zajímavý je také zpětný a dlouhodobější pohled, který ukazuje, že při vstupu zemí V4 do Evropské unie v roce 2004 si byly jejich cenové hladiny blíže. Mírně vyčnívalo Maďarsko (62,4 %) a dále pak následovaly Česko (55,4 %), Slovensko (52,0 %) a Polsko (49,5 %). Do roku 2009 se cenové hladiny v uvedených zemích vyvíjely stejným směrem a poměrně rychle rostly, ale pak došlo ke zlomu, od něhož je cenová hladina v Česku a Slovensku znatelně vyšší než v Maďarsku a Polsku. Slovensko se do čela V4 dostalo v roce 2014.

Za přelomový bychom mohli označit loňský rok, kdy kvůli silnější dynamice cen došlo ke skokovému přiblížení cenové hladiny v zemích V4 k průměru EU.

Ceny, kterým přímo čelí domácnosti, lépe zachycuje cenová hladina skutečné individuální spotřeby vyjádřená v paritě kupní síly. V případě zemí V4 se cenová hladina spotřeby vyvíjela v čase prakticky stejně jako výše popsané ceny v celé ekonomice.

V roce 2022 čelily domácnosti nejvyšší cenové hladině na Slovensku (84,7 % průměru EU) a dále v Česku (79,1 %). Ceny spotřeby v Maďarsku (62,2%) a v Polsku (58,5%) byly oproti první dvojici opět výrazně nižší.

CENY POTRAVIN ROSTLY ZVLÁŠTĚ V LOŇSKÉM ROCE

Souhrnný pohled na celkovou cenovou hladinu nebo na ceny spotřeby neodhaluje značné rozdíly ve struktuře cen, které panují mezi jednotlivými zeměmi V4. Proto je zajímavé se na některé segmenty a jejich vývoj za posledních téměř dvacet let podívat podrobněji.

Potraviny a nealkoholické nápoje v zemích V4 byly v období vstupu do Unie oproti zbytku EU výrazně levnější, jejich ceny dosahovaly 65 až 72 % průměru EU. Postupně ale cenová úroveň konvergovala. V Česku, na Slovensku i v Maďarsku došlo ke skokovému přiblížení, a tedy k nadprůměrnému růstu cen potravin a nealkoholických nápojů ve srovnání se zbytkem Unie v loňském roce. Na Slovensku dokonce ceny potravin a nealkoholických nápojů překonaly průměr EU o 1,9 procentního bodu, v Česku k dosažení evropského průměru chybělo 2,8 p. b. V Maďarsku se ceny potravin a nealkoholických nápojů loni posunuly na 89,9 % průměru EU. Vývoj v Polsku se od první trojice odchýlil už v roce 2008 a v loňském roce se zde ceny potravin a nealkoholických nápojů dostaly na úroveň 73,4 % průměru EU.

Nejvyšší ceny alkoholických nápojů a tabáku ze zemí V4 jsou v Česku, kde se v roce 2022 představovaly 96,8 % průměru EU. Následovaly Slovensko s 86,6 %, Maďarsko se 77,8 % a Polsko se 72,5 %.

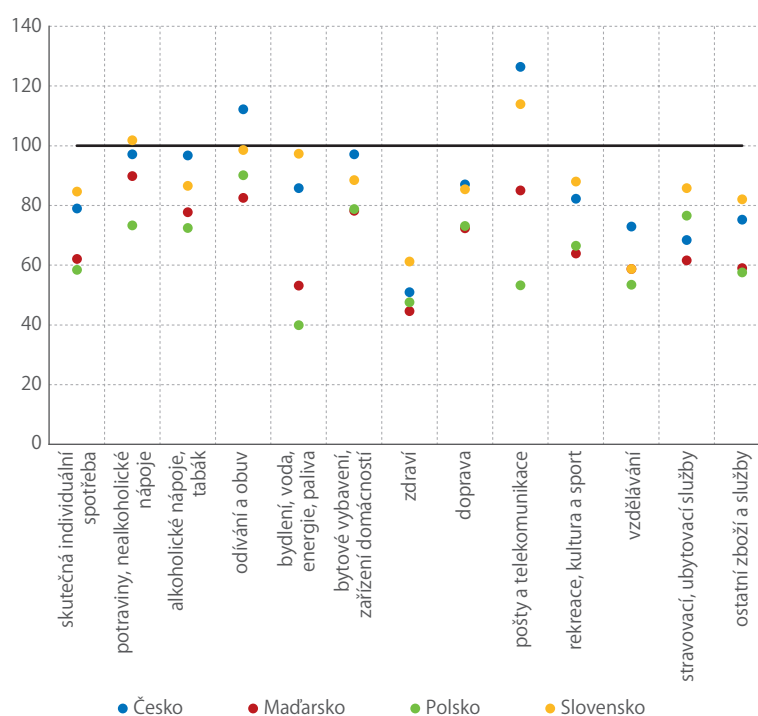
REGULOVANÉ A DOTOVANÉ KATEGORIE

V případě cen bydlení a energií panují mezi zeměmi V4 výrazné rozdíly vyplývající z odlišných způsobů regulace i ze zvláštností vývoje v posledních několika letech. Zatímco na Slovensku se cenová úroveň loni těsně přiblížila průměru EU (97,4 %) a v Česku dosáhla 85,9 %, v Maďarsku jsou domácnosti vystaveny výrazně nižším cenám (53,2 % průměru EU). Ještě níže je Polsko (40,0 %). V Česku, na Slovensku a částečně i v Maďarsku cenová hladina prudce vzrostla v posledních šesti letech, zejména v souvislosti s růstem cen nemovitostí.

U bytového vybavení a zařízení domácností vykazovaly nejvyšší cenovou hladinu loni Česko (97,2 % průměru EU) a Slovensko (88,6 %). Polsko (78,9 %) i Maďarsko (78,3 %) zaostávaly.

Ceny dopravy jsou ve všech zemích V4 pod průměrem EU, na čemž mají velký podíl zejména dopravní služby, které bývají dotované. Nejvyšší byly loni ceny dopravy v Česku (87,1 % průměru EU) těsně následované Slovenskem (85,5 %). Polsko (73,2 %) a Maďarsko (72,4 %) měly opět úroveň cen nižší, ale velmi podobnou. Vyšší podíl státního financování veřejných služeb oproti zbytku Unie je v zemích V4 patrný také na cenách zdraví a vzdělávání. Ceny

CENOVÁ ÚROVEŇ JEDNOTLIVÝCH SPOTŘEBNÍCH POLOŽEK V ZEMÍCH V4 (PPP, průměr EU = 100)

Zdroj: Eurostat

zdraví byly loni v rámci V4 s odstupem nejvyšší na Slovensku (61,3 % průměru EU). Následovaly Česko (51,0 %), Polsko (47,7 %) a Maďarsko (44,7 %).

Nejvyšší ceny vzdělávání loni mělo Česko (73,0 % průměru EU). Slovensko a Maďarsko vykazovaly shodně 58,8 %, Polsko 53,5 %.

NEJDRAŽŠÍ JSOU TELEKOMUNIKACE

Další kategorií, v níž se situace v rámci V4 výrazně liší, jsou ceny pošt a telekomunikací. Česko v nich překonává průměr EU o 26,5 procentních bodů a Slovensko o 14,0 p. b. V Maďarsku užívají spotřebitelé ceny na úrovni 85,1 % průměru EU, Polsko s 53,3 % průměru mělo loni druhou nejlevnější komunikaci v EU.

V oblasti odívání a obuvi se ceny ve V4 v celkové nejvíce přibližují průměru EU. U Česka jde o jednu ze dvou spotřebních kategorií, kde cenová úroveň loni po skokovém navýšení překonala evropský průměr (112,3 %). Blízko tomuto průměru je Slovensko (98,6 %), následuje Polsko (90,2 %) a relativně nejlevnější jsou oděvy a obuv v Maďarsku (82,6 % průměru EU).

Poměrně velké rozdíly panují mezi zeměmi V4 u cen ubytování a pohostinství. Ty byly v roce 2022 nejvyšší na Slovensku (85,9 % průměru EU). Následovalo Polsko (76,7 %), Česko (68,5 %) a nejlevnější bylo v Maďarsku (61,7 %). Výrazná mezera v cenové hladině mezi Českem a Slovenskem a dvojicí Polsko, Maďarsko panovala loni i v oblasti rekreací a kultury. Zatímco na Slovensku ceny v tomto segmentu dosáhly 88,1 % průměru EU a v Česku to bylo 82,3 %, v Polsku se jednalo o 66,6 % a v Maďarsku o 64,0 %.

Základní trendy demografického vývoje jsou podobné

Ve všech zemích V4 obyvatelstvo stárne a není zajištěna prostá reprodukce obyvatel.

ŠTĚPÁNKA ZVONKOVÁ
oddělení
demografické
statistiky

Z pohledu počtu obyvatel, ale i rozlohy, je největší zemí Visegrádské čtyřky jednoznačně Polsko. Podle dat Eurostatu mělo na počátku roku 2022 celkem 37,65 milionu obyvatel, což bylo 3,6krát více než Česko a 3,9krát více než Maďarsko. Počet obyvatel Česka byl 10,52 milionu, Maďarska 9,69 milionu. Nejméně lidnatou zemí V4 je Slovensko s 5,43 milionu obyvatel.

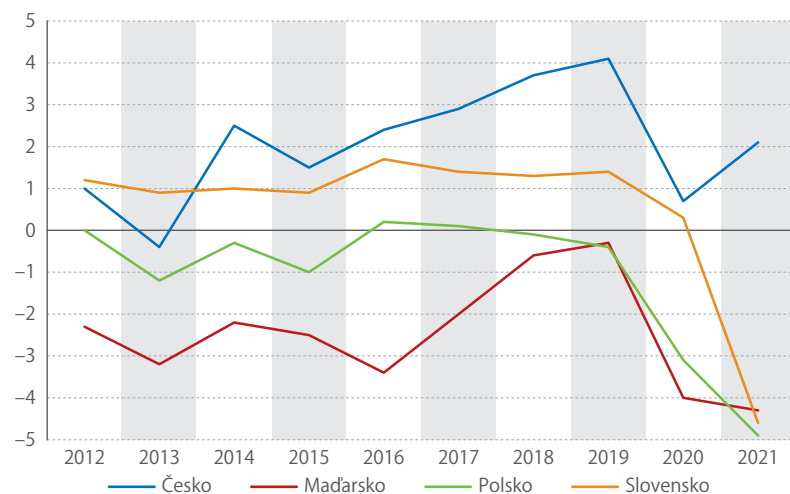
NEJRYCHLEJI ZTRÁCÍ OBYVATELE MAĎARSKO

Mezi lety 2012 a 2022 (porovnání k 1. 1.) se počet obyvatel Slovenska zvýšil o 30,3 tisíce a Česka o 11,2 tisíce. V dalších dvou zemích došlo mezi danými roky naopak k výraznému poklesu. V Maďarsku o 242,9 tisíce osob a v Polsku dokonce o 409,5 tisíce. S ohledem na různě velké populace jednotlivých zemí poskytne mnohem lepší obrázek o vývoji změn (roční) přírůstek obyvatel vyjádřený na 1 000 obyvatel dané země. Ten byl téměř po celé období let 2012–2021 kladný jak v Česku (až na rok 2013 – úbytek o 0,4‰ obyvatel), tak na Slovensku (až na rok 2021 – úbytek o 4,6‰) a pohyboval se v rozpětí 0,3–4,1‰. V Maďarsku a Polsku docházelo naopak ke snižování počtu obyvatel, přičemž úbytek kolísal v rozmezí –0,1 až –4,9‰ (až na roky 2012, 2016 a 2017 v Polsku, kdy populace stagnovala či velmi mírně rostla). V porovnání zemí V4 tak největší zisk obyvatel zaznamenávalo nejčastěji Česko, pouze v letech 2012 a 2013 ho předstihlo Slovensko. Největší populační úbytek vykazovalo zpravidla Maďarsko, v letech 2019 a 2021 jej vystřídal Polsko.

Celkový přírůstek/úbytek obyvatel v daném čase a na daném území lze rozložit na měnu přirozenou (rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých osob) a stěhování (rozdíl mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných). V průměru let 2012–2019 byla bilance přirozené měny kladná na Slovensku (0,6‰ obyvatel ročně) a v Česku (0,1‰), naopak záporná v Polsku (–0,4‰) a v Maďarsku (–3,7‰). Maďarsko přitom ztrácí obyvatelstvo přirozenou měnou nepřetržitě již od roku 1981, zatímco ostatní země zaznamenaly první úbytky až v 90. letech 20. století nebo na počátku 21. století. Výjimečné byly pro všechny země V4 roky 2020 a 2021, kdy vlivem rozšíření nemoci covid-19 výrazně narostly počty úmrtí, což vedlo (v roce 2021) k nejvyšším úbytkům populace přirozenou měnou od 2. světové války (Maďarsko: –6,4‰, Polsko: –5,0‰, Slovensko: –3,1‰, Česko: –2,7‰). Změna velikosti populace v důsledku zahraniční migrace byla v průměru období let 2012–2019 ve všech zemích kladná, přičemž nejvyšší průměrné hodnoty dosáhlo saldo migrace v přepočtu na tisíc obyvatel u Česka (2,1‰ obyvatel ročně), dále Maďarska (1,7‰) a Slovenska (0,6‰). V případě Polska šlo o zisky jen nepatrné. Detailní data Eurostatu o státním občanství migrantů ukazují, že v posledních pěti letech mělo Česko a Maďarsko největší saldo s občany Slovenska či Ukrajiny,

PŘÍRŮSTEK OBYVATEL NA 1 000 OBYVATEL

Zdroj: Eurostat

JAKÝ VÝZNAM MÁ UDRŽOVÁNÍ SPOLUPRÁCE NA PLATFORMĚ V4? JE TATO PLATFORMA PERSPEKTIVNÍ I DO BUDOUCNOSTI?

**VÍT
DOSTÁL**
výkonný ředitel
Asociace pro
mezinárodní otázky

Visegrádská spolupráce procházela různými etapami vývoje a mnohokrát měnila svůj smysl. Na počátku byla deklarace vůle ke spolupráci, dobrým vztahům a společnému směřování na západ, což mělo střední Evropu jednak zbavit geopolitického vakua, jednak ji odlišit od komplikovaného Balkánu a post-sovětského prostoru. Následně V4 našla svoji misi v mezinárodní emancipaci postmečiarského Slovenska, hledání místa v EU, inspirování zemí Balkánu a východní Evropy nebo prosazování společných zájmů v „Bruselu“. Dnes V4 nemá velký sdílený zahraničněpolitický zájem, protože postoj Maďarska k ruské agresi vůči Ukrajině je jiný než stanovisko zbývajících tří zemí. Mezilidská komunikace a spolupráce na nižší a méně politizované úrovni má ale smysl i přesto – a možná právě proto. Česko ze střední Evropy nikdy neutěče a naši sousedé zůstanou našimi sousedy. Visegrád je formát pro spolupráci, ale i pro komunikaci. Nemusíme spolu ve všem souhlasit, ale měli bychom vždy vědět, co se u našich sousedů děje, a rozumět tomu, proč se to děje. Alespoň v tomto bude V4 perspektivní vždy.

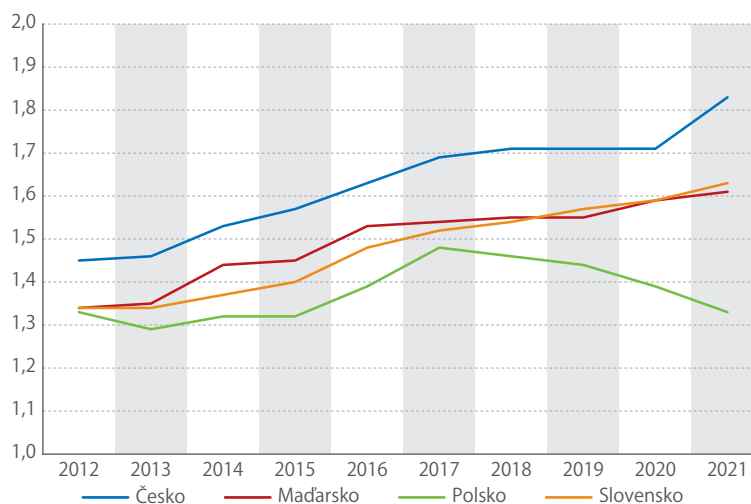

Maďarsko ještě s občany Maďarska. U Slovenska se jednalo o občany Česka, Maďarska a Slovenska. Pro Polsko nejsou příslušná data dostupná. Z porovnání relativních přírůstků na 1 000 obyvatel vyplývá, že populace Česka rostla převážně díky zahraničnímu stěhování, populace Maďarska a Polska se naopak zmenšovaly vlivem převahy záporné přirozené měny a Slovensko získávalo nové obyvatele poměrně stejně jak přirozenou měnou, tak i stěhováním.

NEJNIŽŠÍ ÚROVEŇ PLODNOSTI MÁ POLSKO

Ve všech zemích V4 působí dlouhodobě trend charakteristický i pro další vyspělé státy světa, a sice stárnutí obyvatel. V populaci se dynamicky zvyšuje zastoupení

PRŮMĚRNÝ POČET ŽIVĚ NAROZENÝCH DĚTÍ NA JEDNU ŽENU

Zdroj: Eurostat

seniorů (ve věku 65 a více let) na úkor osob v produktivním věku (15–64 let). V letech 2012–2021 se zvyšovala váha seniorů v populaci Česka a Maďarska každoročně v průměru o 0,4 procentního bodu, v Polsku a na Slovensku ještě o desetinu p. b. více. Nejvyšším podílem seniorů se v roce 2022 (k 1. 1.) vyznačovalo Česko s 20,6 %, těsně v závěsu následovalo s 20,5 % Maďarsko. V Polsku dosahoval podíl seniorů 19,1 % a na Slovensku 17,4 %.

Ve všech čtyřech zemích již několik let převažuje seniorská složka obyvatel nad dětskou ve věku 0–14 let. Nejdříve tato situace nastala v Maďarsku (poprvé k 1. 1. 2006), o rok později také v Česku, v roce 2015 v Polsku a od roku 2019 trvá na Slovensku. Početní převahu seniorů nad dětmi nezvrátil ani mírný nárůst podílu dětské složky v posledních letech (v Maďarsku lze mluvit spíše o stagnaci) spolu s vyšší úmrtností v době pandemie covidu-19. Na počátku roku 2022 tvořila dětská složka v populaci Maďarska 14,6 %, v Polsku 15,4 %, v Česku a na Slovensku 16,1 %.

Na velikost dětské populace má vliv především úhrn živě narozených dětí v čase. Pokud však chceme měřit intenzitu rození, použijeme k tomu ukazatel úhrnné plodnosti. Ten udává průměrný počet dětí, který by se narodil jedné ženě během jejího reprodukčního období (15–49 let věku) za předpokladu zachování měr plodnosti daného roku i v dalších letech. V období let 2012–2021 postupně rostla úhrnná plodnost jak v Česku, kde byla po celou dobu nejvyšší v rámci zemí V4 (z 1,45 dítěte na jednu ženu v roce 2012 na 1,83 v roce 2021), tak také v Maďarsku a na Slovensku (v obou případech z 1,34 dítěte na jednu ženu v roce 2012 na 1,61, resp. 1,63 v roce 2021). Všechny tři uvedené země zaznamenaly v roce 2021 svou dosud nejvyšší úroveň plodnosti za posledních téměř 30 let. Odlišně probíhal vývoj v Polsku, kde byla úroveň plodnosti v porovnání zemí V4 v celém období let 2012–2021 nejnižší. V letech 2012–2015 zde stagnovala na hladině 1,3 dítěte na jednu ženu, poté se do roku 2017 zvýšila na 1,48 (nejvyšší od roku 1998), ale v letech 2018–2021 poklesla zpět

63 300 000

obyvatel mají do-
hromady země V4.

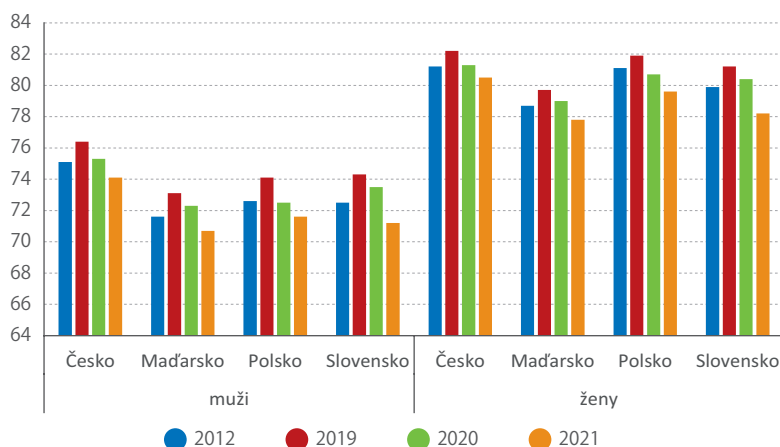
na 1,33, tj. na úroveň z let 2012–2015. Při těchto hladinách plodnosti není ani v jedné zemi V4 do budoucna zajištěna prostá reprodukce obyvatel – pro tu by bylo potřeba překonat hranici 2,1 dítěte na jednu ženu. Současně se ve všech zemích V4 dlouhodobě pozvolna zvyšuje průměrný věk prvorodiček. V roce 2021 byl nejvyšší v Česku (28,8 roku) a v Maďarsku (28,6 roku) a mezi lety 2012 a 2021 v obou zemích vzrostl o 0,9 roku. V Polsku se průměrný věk prvorodiček zvýšil o 1,5 roku na 28,1 roku, na Slovensku o 0,5 roku na 27,3 roku.

NEJVYŠŠÍHO VĚKU SE DOŽÍVÁME V ČESKU

Vývoj počtu obyvatel významně formuje také úroveň úmrtnosti. Tu nejlépe vystihuje tzv. naděje dožití (střední délka života), udávající průměrný počet let života, který má osoba daného věku ještě před sebou, pokud zůstanou zachovány úmrtnostní poměry daného roku beze změn i v dalších letech. Mezi lety 2012 a 2019 se střední délka života mužů zvýšila nejvíce na Slovensku (o 1,8 roku na 74,3 roku), poté v Maďarsku a Polsku (o 1,5 roku na 73,1 roku, resp. 74,1 roku), nejméně pak v Česku (o 1,3 roku na 76,4 roku). U střední délky života žen došlo k největšímu navýšení také na Slovensku (o 1,3 roku na 81,2 roku), poté ale následovalo Česko s Maďarskem (o 1,0 roku na 82,2, resp. 79,7 roku) a nejkratší byl její přírůstek v Polsku (o 0,8 roku na 81,9 roku).

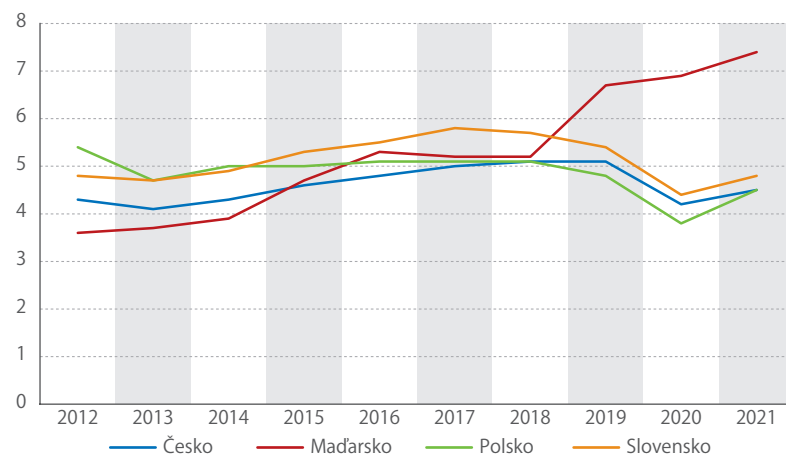
V roce 2020 a ještě více v roce 2021 došlo k významnému zvýšení počtu zemřelých ve všech zemích V4 vlivem pandemie covidu-19. Oproti průměru let 2012–2019 zemřelo v roce 2021 na Slovensku o 39% více obyvatel, v Polsku o 32%, v Česku o 27% a v Maďarsku o 21%. Zároveň ve všech těchto zemích došlo k přerušení dlouhotrvajícího (od 90. let 20. století) trendu růstu naděje dožití. Největší pokles střední délky života mužů i žen mezi roky 2019 a 2021 nastal na Slovensku (o 3,1, resp. 3,0 roku na 71,2, resp. 78,2 roku), dále v Polsku (o 2,5, resp. 2,3 roku na 71,6, resp. 79,6 roku), v Maďarsku (o 2,4, resp. 1,9 roku na 70,7, resp. 77,8 roku) a k nejmenšímu v Česku (o 2,3, resp. 1,7 roku na 74,1, resp. 80,5

NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (roky)

Zdroj: Eurostat

POČET SŇATKŮ NA 1 000 OBYVATEL

Zdroj: Eurostat

roku). Vzájemné porovnání zemí V4 pak ukazuje, že narozené děti se v průměru dožívají nejvyššího věku v Česku, poté v Polsku a na Slovensku (v případě chlapců narozených v letech 2018–2020 v obráceném pořadí), a nejkratší průměrnou délku života mohou očekávat obyvatelé Maďarska (ve srovnání s Českem o 3,4 roku u mužů a o 2,7 roku u žen).

AKTUÁLNĚ NEJNIŽŠÍ ROZVODOVOST NA SLOVENSKU

Mezinárodní srovnání sňatečnosti a rozvodovosti je bohužel omezeno z důvodu nedostupnosti potřebných detailních dat. Musíme si tak vystačit s jednoduchými (hrubými) ukazateli, jako je např. počet sňatků/rozvodů na 1 000 obyvatel dané země, i když jejich srovnávací schopnost může být ovlivněna rozdílnou věkovou strukturou populací. V Česku a na Slovensku měl počet sňatků na tisíc obyvatel v letech 2012–2019 mírně rostoucí trend (v Česku nárůst ze 4,3 na 5,1‰, na Slovensku ze 4,8 na 5,4‰). První covidový rok 2020 však přinesl výrazné snížení sňatečnosti a i přes následný nárůst zůstal poslední dostupný údaj z roku 2021 (4,5‰ resp. 4,8‰) pod úrovní z roku 2019. Stejně se v posledních dvou letech vyvíjela sňatečnost také v Polsku, kde však nenavazovala na rostoucí trend, nýbrž na stagnaci či mírný pokles (mezi lety 2012 a 2019 z 5,4 na 4,8‰, v roce 2021 pak 4,5‰). Specifický byl vývoj sňatečnosti v Maďarsku. Zde hrubá míra sňatečnosti rostla nejen mezi lety 2012–2019 (z 3,6 na 6,7‰), ale i v letech 2020 a 2021 (až na 7,4‰). Za výrazným vzestupem sňatečnosti stály především (v roce 2019) zavedené výhodné manželské půjčky cílené na zvýšení porodnosti v zemi. Počet rozvodů na tisíc obyvatel se po většinu času snižoval ve všech čtyřech zemích. V roce 2021 byl nejvyšší v Česku (2,0‰), dále v Maďarsku (1,9‰) a v Polsku (1,6‰), relativně nejméně rozvodů (vzhledem k počtu obyvatel) bylo na Slovensku (1,5‰).

Pozn.: Všechny uvedené údaje byly čerpány z databáze Eurostatu a mohou se lišit od dat zveřejňovaných oficiálními statistickými úřady zemí V4.

Velkou výzvu vnímám v oblasti interpretace dat

Předseda Statistického úřadu SR Peter Peťko vidí budoucnost statistiky v inovacích a ve spolupráci s univerzitami.

Foto: Tereza Koutecká

Do statistického úřadu jste před rokem přišel z úplně jiné instituce. Co vás po nástupu nejvíce překvapilo?

Přirozená součást mého osobního i pracovního života je změna. Přestože mladí lidé po studiu v zahraničí obvykle zůstávají v cizině i pracovat, já jsem chtěl změnu a po několikaletém studiu v Londýně jsem se rozhodl vrátit na Slovensko. Během pracovní kariéry jsem působil v konzultační společnosti, v bankovním sektoru, na ministerstvu školství nebo v managementu státní dálniční akciové společnosti. Byly to rozdílné sektory, proto jsem si musel neustále prohlubovat znalosti a také udržovat schopnost rychle reagovat na změny.

Po nástupu do statistického úřadu mě nejvíce překvapilo množství změn, které se zde realizují. Předtím jsem tuto dynamiku nevnímal.

V čem spatřujete výhody a nevýhody toho, když v čele statistického úřadu stojí člověk, který není odborníkem na statistiku?

To, že nejsem vystudovaný statistik, neznamená, že nemám ke statistice blízko. Právě naopak, statistika tvořila i v minulosti důležitou součást mého pracovního života. Absolvoval jsem vzdělávací programy Lean Six Sigma zaměřené na optimalizaci procesů. Ty ve významné míře využívají statistické metody i statistickou

**PAVEL
ČERNÝ**
oddělení
marketingu a PR

analýzu pro identifikaci hlavních problémů, případně pro výpočet výkonnosti procesů a jejich kontrolu. Jsem analytický typ a uvedená školení mě naučila rozhodovat se na základě dat, a nikoliv emocí.

Výhodou manažera – nestatistika – je odstup od dlouhodobých problémů a nadhled. Základem úspěchu jak v osobních vztazích, tak i v organizaci a v jejích útvarech, je komunikace. Úkolem manažera je umět správně komunikovat, umět položit ty správné otázky, i když ne vždy příjemné, umět dát zpětnou vazbu (pozitivní i negativní), určovat směr a vizi organizace. Mnohdy je třeba dokázat se přenést, vcítit se do relativně velkého detailu, a tak pochopit a pojmenovat stav, případně problém. V Lean Six Sigma se používá výraz Voice of Customer (VOC). Právě proto již v úřadě připravujeme detailní analýzu uživatelů (stakeholders), abychom se cíleně dívali na jejich potřeby a požadavky.

S jakými plány a předsevzetími jste do funkce předsedy statistického úřadu nastupoval, co z nich se vám již podařilo uskutečnit a jaké důležité úkoly máte ještě před sebou?

Ve své práci se budu snažit nadále posilovat postavení statistického úřadu. Součástí naší každodenní práce musí být rovněž snižování administrativní zátěže zpravodajských jednotek. Vyplňování formulářů a stovek ukazatelů je třeba nahradit využíváním administrativních zdrojů dat, big daty a údaji od soukromých společností – takzvanými Privately Held Dats. V této oblasti nás čekají významné změny. Prostor vidím také v aktivnější spolupráci s institucemi, které se podílejí na tvorbě oficiální statistiky v Národním statistickém systému Slovenska.

Z již uskutečněných kroků mohu jmenovat například start vydávání interního newsletteru Svět statistiky a přípravu průvodce pro nové kolegyně a kolegy. Zahájili jsme rovněž práce na novém intranetu úřadu a na nových webových stránkách. Aktivně se setkáváme i se zástupci univerzit, abychom nastavili vzájemnou spolupráci.

V červnu proběhla ve vašem úřadě návštěva hodnotitelů v rámci peer review. Jaké jsou hlavní závěry tohoto prověřování?

Po absolvování náročné několikaměsíční přípravy na přátelské přezkoumání mohu konstatovat, že se jedná o skutečně důsledný nástroj Evropského statistického systému (ESS) pro zhodnocení kvality práce statistických systémů na národní úrovni. Dokladování a zdokumentování toho, jak dodržujeme 16 samoregulačních zásad Kodexu evropské statistiky, bylo vyčerpávající. Zároveň ale bylo také příležitostí, podívat se na celkové hodnotové nastavení a systémové fungování tvorby a šíření oficiálních statistik. To, co jsem viděl, ve mně utvrdilo pocit, že v úřadu máme vysoce profesionální lidi a dobře nastavené odborné činnosti.

Podle předběžných vyjádření týmu čtyř evropských hodnotitelů po ukončení osobní červnové

návštěvy jsme na Slovensku potvrdili kvalitu institucionálního prostředí, statistických procesů i výstupů v rámci tvorby oficiálních statistik. Komise evropských expertů vyzdvihla nezávislost, profesionalitu a vysokou respektovanost Statistického úřadu SR. Pozitivně také hodnotila velmi dobré vztahy úřadu s vědeckou obcí a ocenila důsledný přístup k ochraně dat, k systému managementu kvality a rovněž i k bezpečnosti IT.

Tématem slovenského předsednictví sekce statistiky ve Visegrádské skupině v předchozím pololetí byly mimo jiné inovace. Proč jste si vybrali právě tuto oblast?

Nosnými tématy našeho předsednictví byly inovace a cenové statistiky, tedy inflace. Témata jsme zvolili pro jejich aktuálnost a vzhledem ke zvýšené poptávce odborných i laických uživatelů. Inovace jsou důležitou součástí života statistických úřadů. Vzájemná komunikace či výměna zkušeností je může zkvalitnit a urychlit. A růst cen je tématem v celé Evropě. V zemích V4 dosahovala inflace nadprůměrné hodnoty v rámci EU a dotkla se téměř každého obyvatele. Proto jsme na toto téma připravili i publikaci. Zároveň cenové statistiky aktuálně nejvýrazněji čelí tlaku na inovace při získávání a zpracování dat. Proto jsme k tomuto tématu uspořádali i workshop.

Na jakých inovačních projektech nyní v rámci úřadu pracujete?

Globální pandemie covidu-19 a opatření omezující klasické kamenné obchody změnily spotřebitelské chování. Objem online nákupů na Slovensku loni dosáhl 1,8 miliardy eur s podílem 12 procent na tržbách maloobchodu. I z tohoto důvodu se již dva roky intenzivně zabýváme metodou web scrapingu, tedy automatizovaným získáváním relevantních cenových dat z webových stránek prostřednictvím projektu Dynamický cenový model. Aktuálně aktivně spolupracujeme s největším nákupním poradcem a internetovým cenovým porovnávačem – společností Heureka.

Rozvíjíme také aktivity v oblasti využívání transakčních údajů od obchodních řetězců, tedy scanner dat, pro oblast zpracování cen potravin a nealkoholických nápojů. Zatím jsme analyzovali dva základní přístupy ke zpracování těchto údajů – statický a dynamický – a několik indexových metod. Vyvíjíme IT nástroj, který bude sloužit k pravidelnému měsíčnímu zpracování údajů od obchodních řetězců pro účely cenové statistiky.

Velmi dobře si uvědomuji, že inovace jsou pro statistické autority nezbytné. Mezi aktivity s vysokým inovativním potenciálem patří také například projekt Socioekonomické aspekty big dat v oficiální statistice. Je zaměřený na tvorbu experimentální statistiky týkající se rychlých odhadů indexu průmyslové produkce (nowcasting) a využívá údajů z mýtného systému Národní dálniční společnosti a od mobilních telekomunikačních operátorů.

Statistický úřad SR si udržuje dlouhodobě čtvrté místo v žebříčku důvěry, důvěřuje mu 59 % osob.

Ing. Peter Peško, MBA

Po studiu na Glamorgan University v Londýně si doplnil vzdělání v oboru ekonomie a management na Panevropské vysoké škole v Bratislavě. Kariéru začal v poradenské společnosti BDO, dále působil v Tatra bance a na Ministerstvu školství, vědy, výzkumu a sportu SR. Od roku 2020 vykonával funkci provozního ředitele Národní dálniční společnosti. Předsedou Statistického úřadu SR byl jmenován v září 2022.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3tAkJSF

Připravujeme rovněž stáž s polskými kolegy, která bude zaměřena na porovnání metodiky zpracování a sběru dat v oblasti cestovního ruchu s využitím big dat a web scrapingu. Výstupem z této stáže by mohla být společná publikace z oblasti cestovního ruchu v okresech slovensko-polského pohraničí.

Letos v květnu Statistický úřad SR zprovoznil nový modul, který umožňuje sběr dat přímo z podnikových informačních systémů. Jaké jsou první zkušenosti s jeho provozem?

Tento modul se týká části údajů z vybraných měsíčních a kvartálních zjišťování a je zatím v testovací fázi. Na hodnocení prvních zkušeností je ještě brzy. Pro nás je velmi důležité, že jsme začali aktivně spolupracovat hned s několika dodavateli mzdových, účetních a provozních podnikových systémů, kteří aktuálně nastavují softwarově své produkty pro spolupráci s naším modulem. Následně zapojíme do testování vybrané zpravodajské jednotky. Systém bude fungovat tak, že všechna data, která jsou pro účely statistiky použitelná, se natáhnou na jeden klik z interních systémů zpravodajské jednotky. Zástupce firmy do formulářů úřadu doplní už jen ty údaje, které v jeho interním systému nejsou evidovány.

Jak intenzivní je spolupráce vašeho úřadu s ČSÚ?

Významně! Moje první návštěva směřovala právě do ČSÚ. Naši vzájemnou spolupráci vnímám jako vysoce nadstandardní a velmi rád ji budu dále aktivně rozvíjet. Konzultace odborníků se realizují na všech úrovních a v mnoha statistických oblastech. Výměna

zkušeností s českými kolegy je pro nás zdrojem odborné inspirace a důležitou součástí pokroku.

Budu rád, pokud stáže odborníků mezi našimi zeměmi ještě zintenzivníme. Tuto možnost jsme oficiálně zakotvili i v memorandu o spolupráci během slovenského předsednictví V4.

Význam uživatelské gramotnosti, tedy schopnosti porozumět statistickým datům a údajům, zdůraznila i prezidentka Zuzana Čaputová při vašem jmenování do funkce. Jaké aktivity ke zvyšování uživatelské gramotnosti vyvíjíte?

Zvyšování statistické gramotnosti vnímám v několika oblastech. První je rozšíření forem diseminace. Soustředíme se zejména na přípravu nových webových stránek, které s využitím moderních digitálních vizualizačních prostředků umožní zpřístupnění celé naší databáze.

Druhou oblastí je spolupráce se školami. Letošní premiérová účast Slovenska v Evropské statistické soutěži (ESC) překonala všechna naše očekávání. Do soutěže se zapojilo 85 středních škol, více než 330 týmů a téměř 900 středoškoláků. A tři ze čtyř slovenských finálových týmů se proboujaly dokonce mezi pět nejlepších týmů Evropy s videem na poměrně těžké téma: blahobyt v naší zemi.

Mezi mé priority ale také patří cílená a dlouhodobě udržitelná spolupráce s univerzitami a akademickou obcí, která má strategický význam pro rozvoj a zlepšení zpracování statistických údajů. Tato spolupráce umožňuje výměnu odborných znalostí a výzkumných metod, zvyšuje kvalifikaci odborníků a přispívá k inovacím ve vzdělávání a výzkumu. Zároveň podporuje výměnu dat a informací, což posiluje kvalitu statistik a jejich interpretaci. Spolupráce s akademickou obcí také napomáhá pochopení společenských potřeb a podporuje informované rozhodování ve veřejné politice. Celkově jde o důležitý nástroj pro zvýšení efektivnosti a přesnosti zpracování a pro zlepšení interpretace statistických údajů.

Jak respektovaný je Statistický úřad SR a jakou důvěru mají jeho výstupy v očích obyvatel Slovenska?

Statistický úřad SR si udržuje dlouhodobě čtvrté místo v žebříčku důvěry za armádou, Národní bankou Slovenska a samosprávami (městy a obcemi). Uzavíráme seznam institucí, u nichž důvěra převládá nad nedůvěrou. Podle posledního průzkumu z roku 2021 Statistickému úřadu SR důvěruje, respektive více důvěruje než nedůvěruje 59 procent dotázaných nad 18 let. Na vysoké úrovni se udržuje i spokojenost se službami a produkty, spokojeno je přes 76 procent uživatelů. Tento průzkum je pro nás přínosem i tím, že sleduje, s čím jsou uživatelé nespokojeni. Velmi pozitivní pro nás bylo zjištění, že se zvýšila spokojenost s těmi produkty, kterým jsme věnovali větší pozornost při diseminaci a komunikaci.

INSTAGRAM REFUGEES

Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky při OSN (UNHCR) poskytuje pomoc při záchraně života v nouzových situacích, chrání základní lidská práva a pomáhá nalézt dlouhodobá řešení, aby uprchlíci mohli najít bezpečné místo, kterému budou moci říkat domov.

Na instagramovém profilu UNHCR jsou zachyceny příběhy osob, které odešly ze svého původního domova a hledají nebo už našli místo, které se jim stalo v lepším případě novým domovem, a u těch méně šťastných alespoň místem, kde nyní žijí v relativním bezpečí. Každý rok jsou totiž miliony lidí nuceny opustit své domovy, aby unikly konfliktům a pronásledování. Velká část z těchto uprchlíků se nemůže vrátit, aniž by riskovali své životy, bezpečnost nebo svobodu.

bit.ly/3P15adz

INDEX GENDEROVÉ NEROVNOSTI V INDONÉSII

V roce 2022 byla hodnota indexu genderové nerovnosti v Indonésii 0,459. Meziročně došlo ke snížení o 0,006 bodu.

K dispozici je poměrně krátká časová řada, v roce 2018 se tento index pohyboval těsně pod hranicí 0,500 (0,499). Na setrvalém poklesu se podílí především zlepšující se péče o reprodukční zdraví žen, což snižuje úmrtnost před dosažením 50 let věku, a také vyrovnanější přístup žen ke vzdělání a jejich následné zapojování do ekonomických aktivit.

bit.ly/3L5gdBg

EVROPSKÝ DEN STATISTIKY

V pátek 20. října opět oslavíme Evropský den statistiky. Jeho smyslem je připomenout význam statistických dat pro lidskou společnost. Letošní moto zní: „Statistiky pro lepší rozvoj v rychle se měnícím světě“. Připomíná, že na tom, jaká data jsou sbírána a jakým způsobem jsou dále vyhodnocována a interpretována, závisí mnohá důležitá rozhodnutí, a že díky kvalitním statistikám je možné řešit krize rychleji a efektivněji, čímž se výrazně zmírňují jejich následky. K letošním oslavám se již tradičně připojí i ČSÚ výstavou infografik v budově ústředí v Praze na Skalce a znalostním kvízem na webu a na sociálních sítích X a LinkedIn. Speciální soutěž o ceny poběží také na sociálních sítích Eurostatu a řadu doprovodných aktivit připravily rovněž statistické úřady dalších členských zemí.

bit.ly/3RIWbRj

STAŇTE SE ALESPOŇ NA CHVÍLI KARTOGRA- FEM

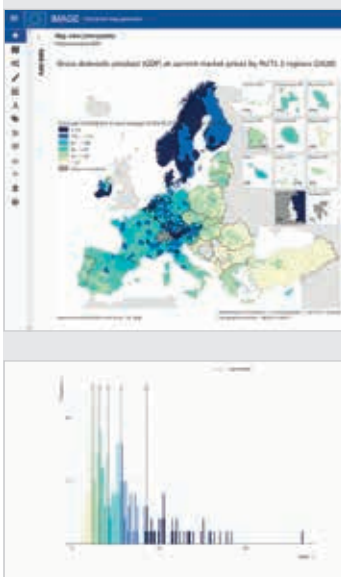
Chtěli byste si vytvořit mapu se statistickými údaji? Můžete k tomu využít webový nástroj od Eurostatu.

Interaktivní generátor map (IMAGE) je webový nástroj z dílny Eurostatu, který uživatelům umožňuje rychle vytvářet profesionální statistické mapy v několika předdefinovaných rozvrženích. Můžete přidávat vlastní data nebo načítat data přímo z databáze Eurostatu.

Generátor nabízí širokou škálu možností. Lze vytvořit mapy EU na národní či regionální úrovni včetně všech zámořských regionů, ale také mapu konkrétní země nebo mapu světa.

Abyste měli jistotu, že jsou splněny všechny požadavky na dokonalou mapu a že jsou dodrženy osvědčené postupy, odborníci z Eurostatu připojili také závěrečný kontrolní seznam.

bit.ly/45N4CPo

KOLIK ELEKTŘINY SPOTŘEBUJÍ V IRSKU NA TOPENÍ

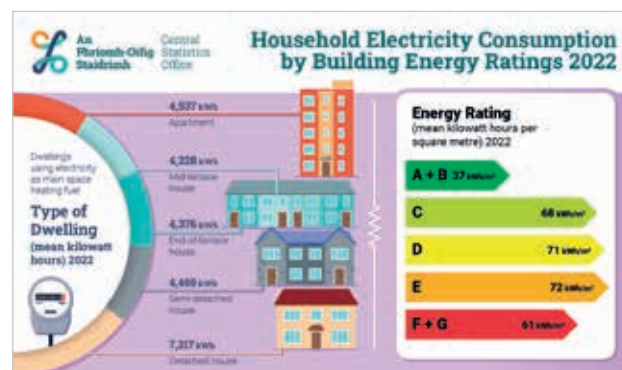
Nejhorší energetická třída obydlí nemusí znamenat nejvyšší spotřebu elektřiny na vytápění.

Obydlí s energetickou třídou A a B, která v Irsku používala elektřinu jako hlavní palivo pro vytápění, měla v roce 2022 průměrnou spotřebu elektřiny 37 kWh/m². Největší spotřebou

ze všech energetických tříd (72 kWh/m²) se však vyznačovala obydlí s energetickou třídou E, neboť v domech vyšších tříd F a G byla průměrná spotřeba jen 61 kWh/m².

Nejvyšší průměrnou spotřebu elektřiny měly v roce 2022 samostatně stojící rodinné domy, a to 7 317 kWh. To bylo o 73 % více než v případě vnitřních bytů v činžovních domech, které vykazovaly ze všech typů obydlí nejnižší průměrnou spotřebu 4 228 kWh. Přitom ale po přepočtu na m² byla nejnižší průměrná spotřeba elektřiny v rodinných domech, konkrétně 38 kWh/m², zatímco ve velkých bytových domech to bylo 70 kWh/m².

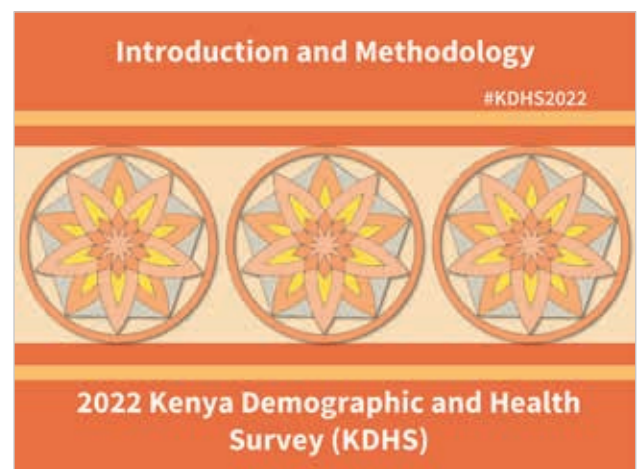

bit.ly/3P0ui48

DOMÁCÍ PORODY SE V KENI STÁVAJÍ MINULOSTÍ

V roce 2022 přišlo v Keni osm z deseti živě narozených dětí na svět ve zdravotnickém zařízení, přitom v roce 2014 to bylo jen šest z deseti.

Výsledky zveřejněného demografického a zdravotního průzkumu dále ukazují snížení úhrnné plodnosti, která v roce 2022 byla 3,4 dítěte na ženu. V roce 2014 připadalo na jednu ženu průměrně 3,9 dítěte a na konci 80. let minulého století to bylo dokonce více než 8 dětí na jednu ženu. Užívání moderních metod plánování rodičovství mezi vdánými ženami v Keni roste, a to

z 18 % v roce 1989 na 57 % v roce 2022.

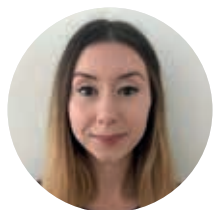
Procento žen ve věku 15 až 49 let, které uvedly, že jsou

obřezány, se snížilo z 38 % v roce 1998 na 15 % v roce 2022.

bit.ly/3P12oFr

Covid rekordně navýšil výdaje ve zdravotnictví

Také ve druhém covidovém roce výdaje na zdravotní péči v Česku vzrostly, i když už ne tak prudce jako v roce 2020.

NIKOLA ČERMÁKOVÁ
odbor statistik
rozvoje společnosti

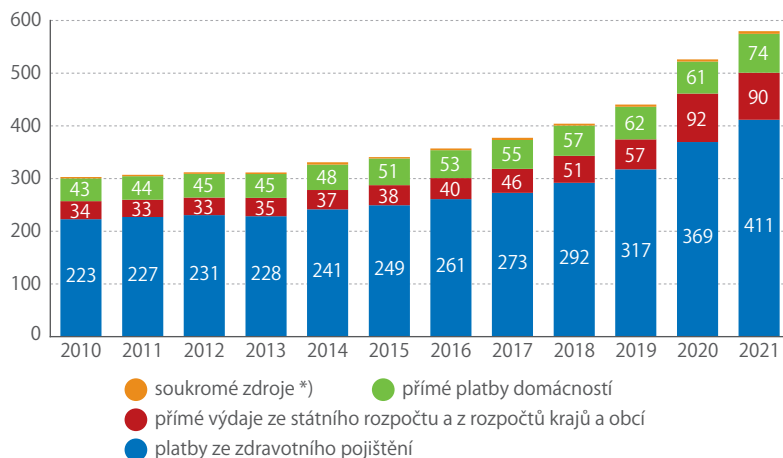

ROMANA LOJKOVÁ
odbor statistik
rozvoje společnosti

V roce 2021 činily celkové výdaje na zdravotní péči v Česku 579,6 mld. Kč, a tvořily tak rekordních 9,5 % HDP. Průměrný meziroční nárůst výdajů mezi lety 2010–2019 činil 4,3 %, ale v roce 2020 došlo k navýšení o 19,5 %! V prvním roce covidové pandemie narostly především výdaje z veřejných zdrojů, např. za roušky, respirátory či mimořádné odměny zdravotnických pracovníků. Následně, mezi roky 2020 a 2021, se na růstu výdajů nejvíce podílely výdaje zdravotních pojišťoven, které se zvýšily o 42 mld. Kč. Výdaje domácností se zvedly o 13 mld. Kč.

Od roku 2010 bylo na zdravotní péči v Česku vynaloženo téměř 4,6 bil. Kč, z toho 1,1 bil. Kč za roky 2020 a 2021. V přepočtu na jednoho obyvatele činily výdaje na zdravotní péči více než 55 tisíc Kč za rok a meziročně se zvýšily o 6 000 Kč. Od roku 2010 se téměř zdvojnásobily. Nejvýraznější nárůst byl zaznamenán opět v roce 2020, kdy došlo ke zvýšení výdajů na zdravotní péči na obyvatele o 8 000 Kč. Přitom v letech 2010–2019 činil průměrný meziroční nárůst výdajů připadajících na jednoho obyvatele 1 400 Kč.

VÝDAJE NA ZDRAVOTNÍ PÉČI V ČESKU PODLE HLAVNÍCH ZDROJŮ FINANCOVÁNÍ ČR (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, Zdravotnické účty ČR 2010–2021

*Zahrnují programy dobrovolného zdravotního pojištění (cestovní pojištění), neziskové organizace a závodní preventivní péči v podnicích.

POJIŠTOVNÁM ROSTLY NÁKLADY NA TESTOVÁNÍ A OČKOVÁNÍ

Největší část výdajů na zdravotní péči dlouhodobě hradí zdravotní pojišťovny. V roce 2021 za zdravotní péči vydaly celkem 411,4 mld. Kč, což představovalo 71 % veškerých výdajů na zdravotní péči v Česku. Z veřejných rozpočtů bylo na zdravotní péči vydáno 89,5 mld. Kč, tedy 15,4 % veškerých výdajů na zdravotnictví. České domácnosti pak ze svých kapes vydaly 73,8 mld. Kč, což odpovídá 12,7 % z celkové sumy výdajů na zdraví. Ze soukromých zdrojů šlo na zdravotní péči jen necelých 5 mld. Kč.

V roce 2021 stouply výdaje zdravotních pojišťoven meziročně o 11 % a poprvé překročily hranici 400 mld. Kč. Na nárůstu se nejvíce podílely výdaje za preventivní péči (zvýšení o téměř 20 mld. Kč), což opět souvisí s pandemií onemocnění covid-19. Konkrétně byl nejvyšší nárůst zaznamenán u programů pro včasné odhalení nemoci, kdy pojišťovny hradily testování obyvatel PCR a antigenními testy, a u imunizačních programů, do kterých se řadí i očkování proti covidu-19.

Dlouhodobě vydávají zdravotní pojišťovny nejvíce peněz za nemoci oběhové soustavy (kam patří například ischemické nemoci srdeční, hypertenzní nemoci, infarkt a mrtvice) a novotvary. Rok 2021 byl ale specifický v tom, že obě zmíněné skupiny diagnóz klesly až na pomyslné druhé a třetí místo. Nejvyšší náklady (přes 50 mld. Kč) si vyžádala skupina diagnóz označovaná jako „faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami“. Jedná se o skupinu zahrnující celou řadu podskupin, včetně preventivních prohlídek, kontaktu s přenosnými nemocemi, potřeby imunizace (očkování), screeningová vyšetření apod.

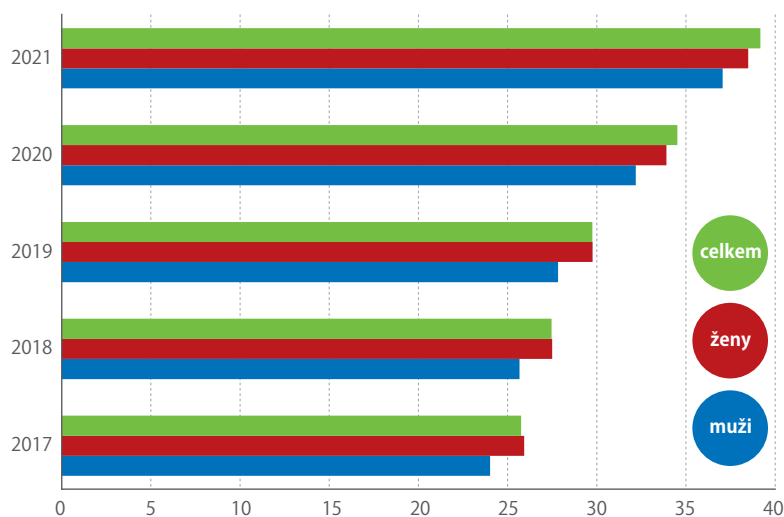
Průměrné výdaje zdravotních pojišťoven na jednoho obyvatele v roce 2021 činily 39 177 Kč. Meziročně došlo ke zvýšení o 4 654 Kč (13%). Do celkového ukazatele výdajů na jednoho obyvatele jsou započítávány i výdaje, které nelze rozdělit podle pohlaví a věku. U výdajů, které takto rozdělit lze, vychází, že za jednu ženu vydaly zdravotní pojišťovny v roce 2021 v průměru 38 484 Kč, tedy o 4 % více než za jednoho muže (37 056 Kč). Meziročně došlo ke zvýšení nákladů na jednu ženu o 13 %, na jednoho muže pak o 15 %.

VÝDAJE STÁTŮ POKLESLY

Ze státního rozpočtu směřovalo v roce 2021 na zdravotní péči celkem 78 mld. Kč. Bylo to o 853 mil. Kč méně než v prvním covidovém roce 2020, ve kterém došlo meziročně ke zvýšení o rekordních 31,3 mld. Kč (65,8 %). Výdaje na zdravotní péči ze státního rozpočtu přepočtené na jednoho obyvatele dosáhly v roce 2021 částky 7 436 Kč.

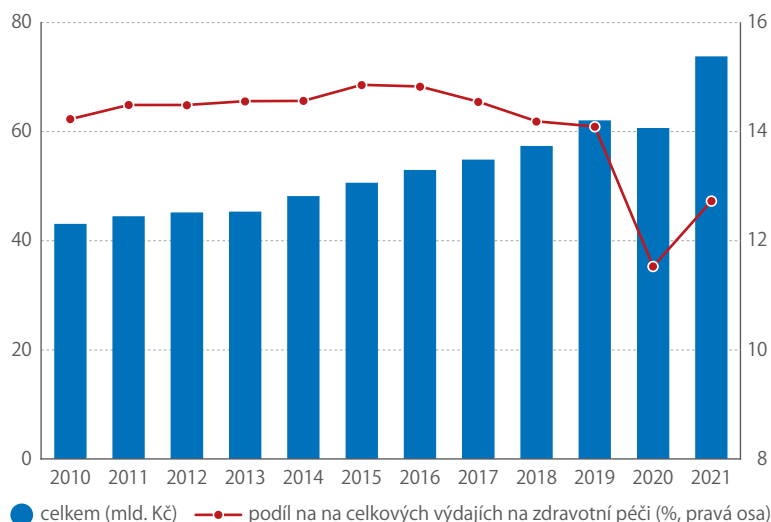
Zdravotní péče je financována také z krajských a obecních rozpočtů. Dlouhodobě tyto výdaje tvoří okolo 2 % z celkových výdajů na zdravotní péči. V roce 2021 činily výdaje z místních rozpočtů 11,4 mld. Kč. V přepočtu na obyvatele to bylo 1 090 Kč.

PRŮMĚRNÉ VÝDAJE ZDRAVOTNÍCH POJIŠŤOVEN V ČESKU NA 1 OBYVATELE PODLE POHLAVÍ (tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ, Zdravotnické účty ČR 2010–2021

VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ V ČESKU NA ZDRAVOTNÍ PÉČI

Zdroj: ČSÚ, Zdravotnické účty ČR 2010–2021

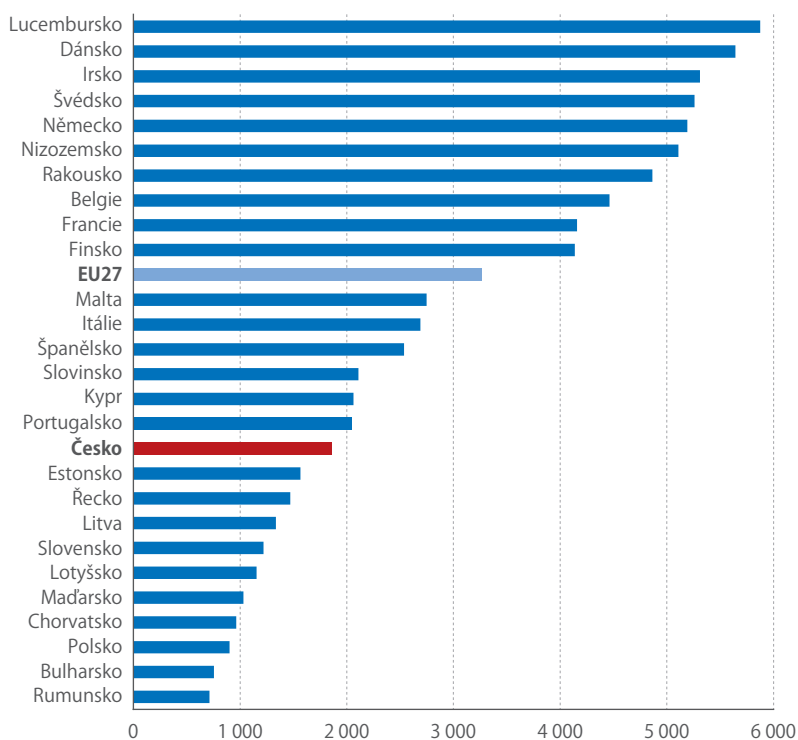
Z VLASTNÍ KAPSY SEDM TISÍC NA OBYVATELE

V roce 2021 dosáhly v Česku celkové přímé výdaje domácností na zdravotní péči 73,8 mld. Kč. Meziročně tedy vzrostly o více než 13 mld. Kč (21,7 %) a zjednodušeně lze říci, že každý obyvateľ Česka vydal za zdravotní péči ze své kapsy 7 000 Kč. Od roku 2010, s výjimkou roku 2020, zdravotní výdaje domácností rostly. Pokles v roce 2020 byl ovlivněn zejména snížením výdajů na rehabilitační, léčebnou a dlouhodobou péči, což byl pravděpodobně důsledek pandemie covidu-19. Během ní byly některé druhy zdravotní péče omezeny, tudíž si pacienti ani nemohli připlácet za nadstandardní péči. Největší nárůst výdajů domácností v roce 2021 byl zaznamenán u stomatologické péče (téměř 40 %). Také u specializované ambulantní péče, kam spadají hlavně dermatologické zákroky nehranené z veřejného zdravotního pojištění, došlo ke zvýšení o více než pětinu. Téměř stejně vzrostly výdaje domácností na různé terapeutické pomůcky (brýle, kontaktní čočky apod.). Za léky na předpis si pacienti připlatili o zhruba 17 % více, za volně prodejné léky o 16 %.

ZÁPAD JE DALEKO PŘED NÁMI

V mezinárodním srovnání se Česká republika s celkovými výdaji 19,9 mld. eur v roce 2020 řadila na 14. místo v pomyslném žebříčku zemí EU. První pozici zaujímalo s výdaji bezmála 432 mld. eur sousední Německo, následované Francií s 281 mld. eur. V přepočtu na obyvatele se pak na první příčce umístilo Lucembursko (5 875 eur na obyvatele). Dále žebříčku vévodily Dánsko, Irsko a Švédsko, kde výdaje rovněž překročily 5 000 eur na obyvatele. Průměr EU činil 3 271 eur na obyvatele, což o více než 1 400 eur překračuje částku 1 858 eur vydávanou v Česku. Při porovnání se sousedními zeměmi byly naše výdaje na jednoho obyvatele oproti Německu a Rakousku třikrát menší. Ovšem oproti Slovensku byly o 638 eur vyšší, a v porovnání s Polskem dokonce o 956 eur.

VÝDAJE NA ZDRAVOTNÍ PÉČI NA 1 OBYVATELE V ROCE 2020 V ZEMÍCH EU (eur)

Zdroj: databáze Eurostatu a vlastní dopočty ČSÚ, data aktualizovaná k 26. 7. 2023

V zemích EU převažuje financování zdravotní péče z veřejných zdrojů, mezi něž patří systémy sociálního a zdravotního pojištění a veřejné rozpočty. Nejvyšší podíl zaujímají v Česku (88%), v Lucembursku a ve Švédsku (86%). U žádné země EU neklesl podíl výdajů na zdravotní péči z veřejných zdrojů pod 60%. Nejmenší hodnoty byly zaznamenány v Řecku (62%) a v Bulharsku (63%). Ze svých kapes

si na jednoho obyvatele nejvíce připlatily domácnosti na Maltě a v Rakousku (přes 800 eur), nejméně pak v Chorvatsku (101 eur) a v Rumunsku (136 eur). Česko je s částkou 214 eur na obyvatele zemí se čtvrtými nejnižšími výdaji domácností.

V letech 2022 a 2023 došlo ke dvěma revizím zdravotnických účtů ČR. První část revize proběhla v roce 2022 a týkala se dat za roky 2017–2019 a zpracování roku 2020 s využitím nového datového zdroje. ČSÚ poprvé nepoužil pro analýzu výdajů na zdravotní péči data získaná přímo od jednotlivých zdravotních pojišťoven, ale data, která pojišťovny posílají v průběhu roku do Národního registru hrazených zdravotnických služeb (NRHZS) a Ministerstvu zdravotnictví (MZ). Hlavním důvodem revize byla snaha o snížení administrativní zátěže jednotlivých zdravotních pojišťoven a sjednocení vstupního zdroje. Dále byla provedena revize dat z veřejných rozpočtů, dobrovolného zdravotního pojištění a neziskových institucí. V další fázi pak proběhla revize dat z veřejných rozpočtů a neziskových organizací za roky 2010–2020. Rozsáhlá revize se týkala i starších dat za zdravotní pojišťovny za roky 2010–2016. Celkové výdaje zdravotních pojišťoven byly převzaty z výročních zpráv. Rozdělení do kategorií proběhlo na základě vypočtených vah těchto kategorií za průměr let 2017–2019. Poté byly váhy aplikovány na celkové výdaje revidovaného roku. Cílem bylo získat údaje, které budou v čase kontinuálně lépe srovnatelné a nebudou zkresleny nepřesnostmi v rozdílném vykazování ze strany pojišťoven.

NEMŮŽETE VĚDĚT VŠECHNO

To, co nevíte,
najdete ve
**Statistické
ročenke ČR**

Podrobná data
z mnoha
oblastí **života**

Objednávejte

Statistická ročenka
České republiky
na stránkách
czso.cz/ročenka_CR

K dispozici v Ústřední
statistické knihovně ČSÚ
Na padesátém 81
100 82 Praha 10

Ekonomika EU dál stagnuje

Ve druhém čtvrtletí zpomalil v EU meziroční růst HDP. Mezičtvrtletně se výkon ekonomiky nezměnil.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Ekonomika EU se již rok pohybuje v pásmu mezičtvrtletní stagnace. Po výrazném zpomalení mezičtvrtletního přírůstku na 0,3 % v loňském třetím čtvrtletí a následném poklesu HDP o 0,1 % se v letošním prvním čtvrtletí podařilo vyhnout technické recesi, neboť HDP se navýšil o 0,2 %. Ve druhém čtvrtletí 2023 se HDP v EU reálně nezměnil. K mezičtvrtletnímu růstu přispěly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu a mírně rostla i spotřeba. Negativně se projevovala zejména zahraniční poptávka.

Meziroční růst HDP v EU popatě v řadě zpomalil a dosáhl 0,4 %. Na tomto vývoji mělo podíl zpomalení růstu spotřeby. Zároveň meziročně klesaly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu, a to v naprosté většině zemí EU.

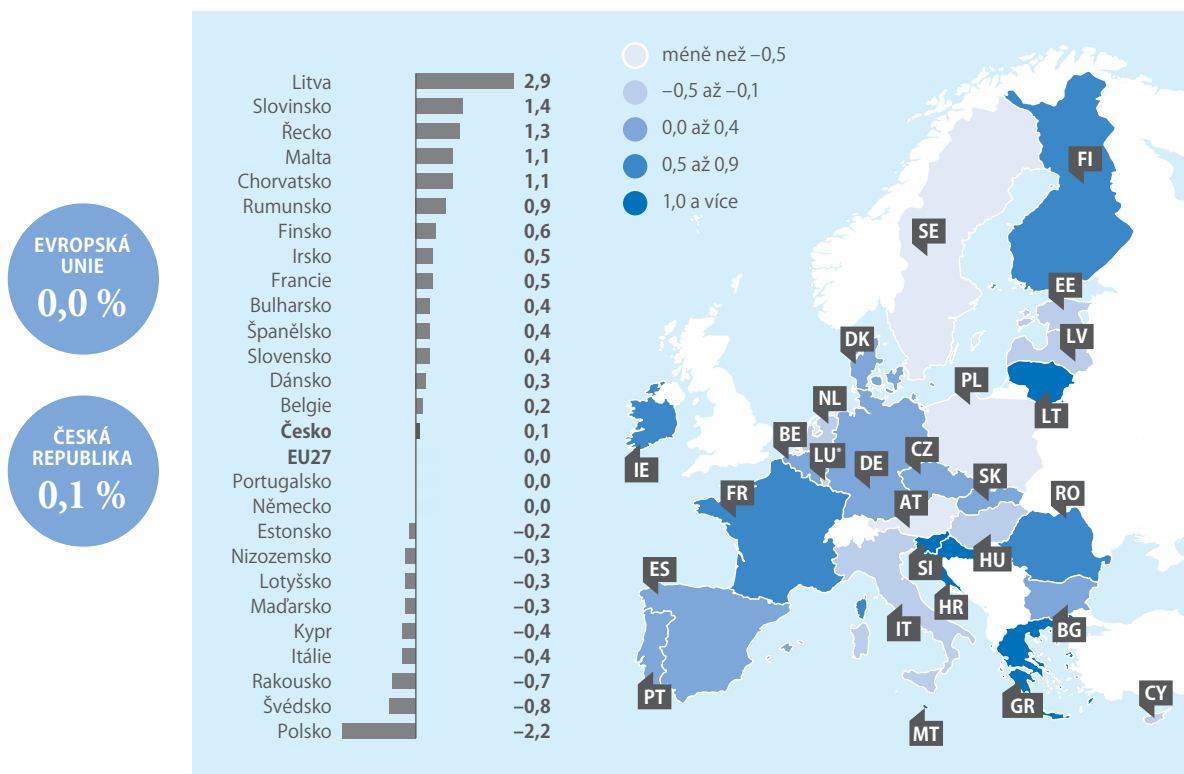
Tento pokles způsobila zejména změna zásob, protože stále přetrvával mírný meziroční růst investiční aktivity v EU a investice rostly také ve většině jednotlivých ekonomik.

Hrubý domácí produkt ve většině zemí EU (celkem v 15) mezičtvrtletně rostl a ve dvou zemích stagnoval. Po dvojím poklesu výrazně oživil ekonomický růst v Litvě (2,9 %), především vlivem zahraniční poptávky, domácí spotřeba i kapitálové výdaje zde klesaly. Druhý nejvýraznější přírůstek HDP mělo Slovinsko (1,4 %) následované Řeckem (1,3 %). Nejhlubší mezičtvrtletní propad HDP byl zaznamenán v Polsku (-2,2 %) a přispěly k němu vývoj kapitálových výdajů a zahraniční poptávka. Spotřeba v Polsku rostla.

Mezičtvrtletně klesly také ekonomiky Švédska (-0,8 %) nebo Rakouska (-0,7 %).

Meziroční růst HDP se udržel celkem v 15 členských zemích. Oproti předchozímu kvartálu ale mírně přibýlo ekonomik, kde byl HDP nižší než v loňském druhém čtvrtletí. Nejvýrazněji meziročně rostl HDP na Maltě (3,9 %), v Řecku (2,7 %) a v Rumunsku (2,7 %). U všech tří zemí bylo navýšení podpořeno spotřebou, v případě Rumunska také silným přírůstkem kapitálových výdajů. Mezi země, kde HDP ve druhém čtvrtletí meziročně klesal, patřilo i Česko (-0,4 %). V řadě států byl ale pokles ekonomiky hlubší. Nejvíce se HDP meziročně snížil v Estonsku (-3,0 %), v Maďarsku (-2,3 %) a v Polsku (-1,4 %).

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT V ZEMÍCH EU VE 2. ČTVRTLETÍ 2023 (% , reálně mezičtvrtletně)

*Údaj za Lucembursko není dostupný. Zdroj: Eurostat

Základky v Praze

Na základních školách v Praze je ze všech krajů nejvyšší podíl cizinců a nejmenší podíl žáků, kteří se učí rusky.

JANA PODHORSKÁ
vedoucí oddělení
informačních
služeb

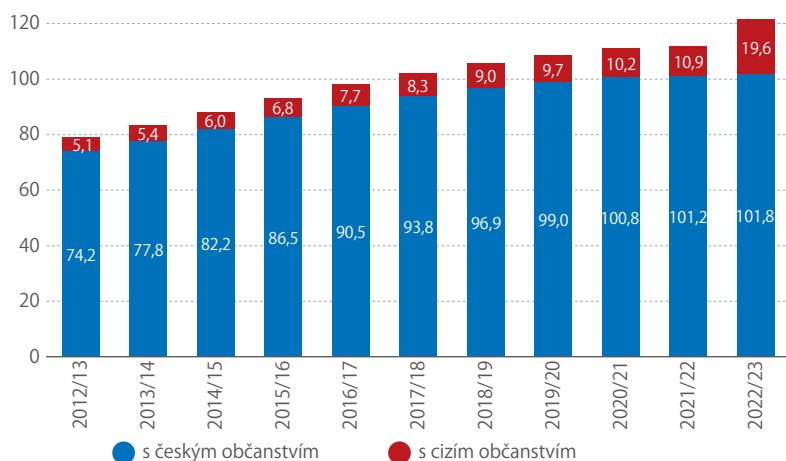

Základní vzdělávání je povinné pro každé dítě, lze jej ale absolvovat různými formami. Většina dětí ve věku školní docházky navštěvuje běžné základní školy, některé děti jsou vzdělávány individuálně (například formou tzv. domácího vzdělávání) a jiné se učí na školách v zahraničí nebo na zahraničních školách s pobočkou v Česku. Z páté třídy část dětí odchází na osmiletá gymnázia či konzervatoře, ze sedmé třídy pak na šestiletá gymnázia.

V Praze se ve školním roce 2022/2023 účastnilo základního vzdělávání 130,5 tisíce dětí, 121,4 tisíce na základních školách. Děti, které studovaly na zahraniční škole v Praze nebo v zahraničí, bylo téměř 3,1 tisíce a z celkového počtu žáků tvořily 2,36 %. Individuální vzdělávání absolvovalo 590 dětí (0,45 %). V posledních pěti letech zůstává podíl dětí studujících na zahraniční škole v Praze nebo v zahraničí přibližně stabilní, individuálním vzděláváním naproti tomu prochází stále větší část žáků. Ve školním roce 2018/19 to bylo jen 0,26 %. Absolutní počty individuálně vzdělávaných jsou však stále poměrně nízké.

V devadesátých letech a na přelomu milénia počty žáků na pražských základních školách stále mírně klesaly v souladu s celorepublikovým trendem a demografickým vývojem. Pokles se zastavil ve školním roce 2009/2010, a od té doby počet žáků na základních školách setrvale roste. Během posledních deseti let 2012/13 až 2022/2023 se počet žáků zvýšil o 42,1 tisíce (53,1 %). K největšímu meziročnímu růstu došlo v posledním roce (o 8,3 %). Podílely se na něm především děti z Ukrajiny, které začaly navštěvovat české školy. Také v roce 2014/15 došlo k výraznému nárůstu počtu žáků na pražských základních školách (o 5,9 %). Ten však nebyl způsoben migrační vlnou, ale demografickou situací vyvolanou zvýšenou porodností od roku 2006.

ŽÁCI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V PRAZE PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ (tis.)

Zdroj: MŠMT

CIZINCŮ PŘIBÝVÁ KONTINUÁLNĚ

Mezi žáky základních škol v Praze bylo v posledním školním roce 101,8 tisíce dětí s českým občanstvím a 19,6 tisíce dětí cizinců. Cizinci tvořili 16% žáků základních škol. Před válkou na Ukrajině to bylo 10% a v roce 2012/13 jen 6% ze všech žáků. I když v posledním roce nejvíce vzrostl počet žáků z Ukrajiny, lze konstatovat, že počet i podíl cizinců se mezi žáky základních škol v Praze zvyšuje kontinuálně a týká se všech nejvíce zastoupených státních příslušností. V roce 2022/23 dominovali mezi cizinci Ukrajinci, kteří v Praze představovali 62% dětí s cizím státním občanstvím. Následovali Vietnamci (8%), Slováci (téměř 8%) a Rusové (6%). To jsou také nejčastější menšiny v populaci Prahy. Pro porovnání, ve školním roce 2020/2021, tedy před válkou na Ukrajině, bylo v pražských základních školách 10,9 tisíce dětí cizinců a Ukrajinci tvořili 35% těchto dětí, Vietnamci 14%, Slováci téměř 14% a Rusové jednu desetinu. Integrace dětí cizinců začleněním do vzdělávacího systému je zásadní, a může zároveň podpořit integraci jejich rodičů do společnosti.

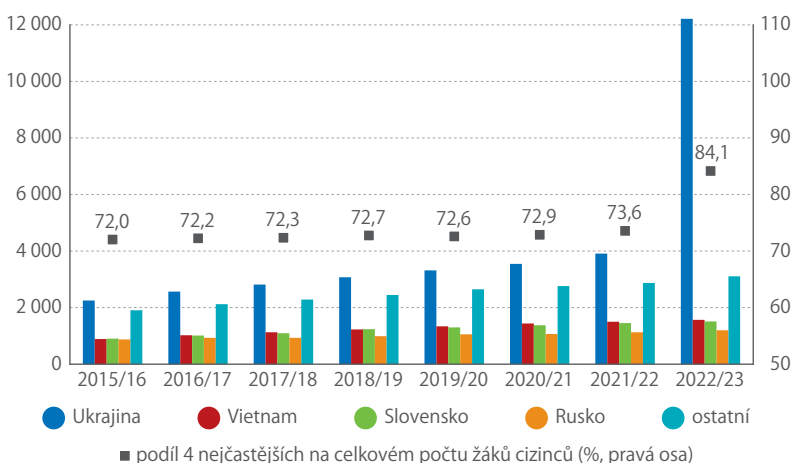
Z JAZYKŮ VEDE ANGLIČTINA

Jazyková vybavenost patří mezi základní předpoklady, které zlepšují pozici žáků nejen jako budoucí pracovní síly na trhu práce, ale i v osobním životě. Někdy dokonce pomáhá kompenzovat nedostatečné znalosti rodičů, pocházejících z generace, v níž se na jazykové vzdělání nekladl takový důraz.

Na základních školách v Praze se nějaký cizí jazyk učilo celkem 113,9 tisíce dětí. Na prvním stupni se děti většinou učí jazyk jeden, na druhém stupni to již mohou být jazyky dva. Nejčastější je angličtina, kterou se ve školním roce 2022/23 učilo 112,9 tisíce dětí. Druhá nejoblíbenější je němčina, již se učilo „jen“ 25 tisíc dětí. Třetí v pořadí je na pražských školách španělština se 6,6 tisíce žáků. Francouzštinu a ruštinu se učí přibližně stejný počet žáků (3,5 tisíce, resp. 3,2 tisíce). Jiný, neevropský jazyk se učí 66 žáků.

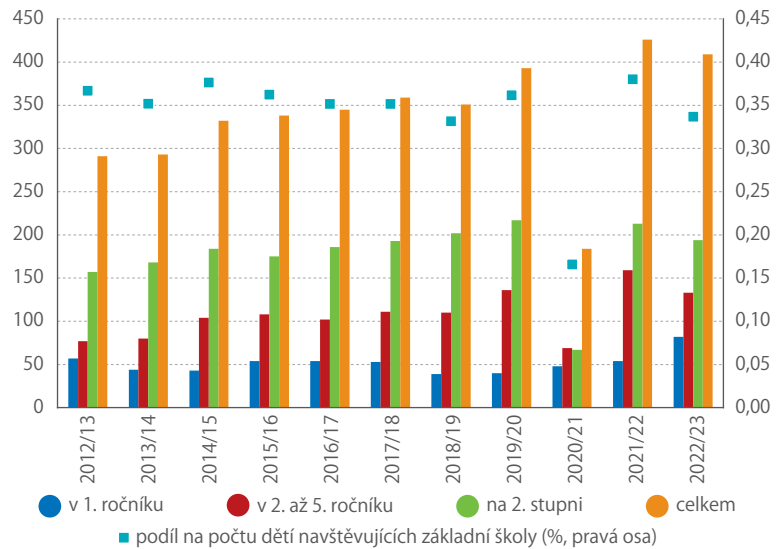
Výuka některých jazyků se v Praze koncentruje více než v jiných regionech. Například 41,6% ze

CIZINCI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V PRAZE

Zdroj: MŠMT

ŽÁCI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V PRAZE OPAKUJÍCÍ ROČNÍK

Zdroj: MŠMT

všech dětí učících se v Česku španělštinu, se jí učí na pražských základních školách. U francouzštiny je to 38,8% a u italštiny dokonce 90,7%. Naopak nejméně je zastoupena ruština. Pouze 5% žáků učících se v Česku ruštinu se jí učí v pražských školách.

V Praze i v celém Česku od školního roku 2012/13 každoročně rostly jak počty školních dětí, tak počty dětí učících se cizí jazyky. Úroveň a efektivitu jazykové výuky tato statistika nepostihuje.

NEJNIŽŠÍ PODÍL ŽÁKŮ OPAKUJÍCÍCH ROČNÍK

Ožehavým tématem je opakování ročníku, které může být nepříjemnou zkušeností s dopadem na sebehodnocení dětí. K opakování ročníku dochází, pokud žák na konci druhého pololetí neprospěl, nebo nebyl hodnocen. To znamená, že opakovat může i ze zdravotních důvodů.

V Praze ve školním roce 2022/23 opakovalo ročník celkem 409 dětí, z toho 20% bylo prvňáků, 33% žáků 2. až 5. tříd a 47% žáků 2. stupně. Měřeno celkovými počty, nejméně dětí opakovalo v roce 2020/21 (184) a nejvíce v roce 2021/22 (426). Nejmenší počet žáků opakuje ročník během prvního covidového roku 2020/21 byl jistě ovlivněn přístupem učitelů k žákům po náročné distanční výuce. Stejný trend jako v Praze lze pozorovat i u dat za Česko celkem.

Žáků, kteří opakovali ročník základní školy, bylo v roce 2022/23 v Praze 0,34%. V celém Česku tvořil tento podíl 0,65%. Hodnoty tohoto ukazatele v jednotlivých krajích se však výrazně liší, především v souvislosti s celkovým socioekonomickým postavením regionu a jeho obyvatel. Nejvíce opakovali ročník základní školy žáci v Ústeckém kraji (1,13% žáků), následovaly kraje Karlovarský (0,99%), Moravskoslezský (0,91%) a Jihočeský (0,78%). Nejmenší podíl repetentů má po Praze Kraj Vysočina (0,47%). Na úrovni jednotlivých měst nebo škol v rámci jednoho města však mohou být rozdíly ještě vyšší.

Kriminalita v ČR a EU 2012–2022

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace přináší souhrnné informace o struktuře kriminality v České republice a srovnání vybraných ukazatelů se zeměmi Evropské unie. Vedle údajů o absolutním počtu trestných činů, pachatelů a jejich obětí obsahuje i podílové ukazatele přepočtené na 100 tisíc obyvatel nebo vztažené ke kriminalitě celkem. Data za Česko jsou členěna jednak demograficky podle pohlaví a věku pachatele, jednak také geograficky do úrovně krajů. Zdroji dat pro publikaci byly kriminální statistiky Policejního prezidia ČR, Statistika Ministerstva spravedlnosti a statistika Vězeňské služby ČR. Údaje pro mezinárodní srovnání pocházejí z databáze Eurostatu.

NĚKOLIK ČÍSEL NA UKÁZKU

Míra kriminality v Česku od roku 1994 s výjimkami několika let setrvale klesala. K radikálnímu snížení došlo v letech 2020 až 2021, která byla ovlivněna pandemií covidu-19 a s ní souvisejícími opatřeními omezujícími volný pohyb osob. Po odeznění pandemie proto v roce 2022 počet registrovaných trestných činů výrazně narostl, stále však byl nižší než v roce 2019. Za posledních pět let klesla registrovaná kriminalita v Česku o 10 %, za posledních deset let o 40 %.

Nejvíce trestných činů evidovala policie loni v hlavním městě Praze a v Moravskoslezském kraji. Kraji s nejmenším počtem trestných činů byly Karlovarský, Pardubický a Kraj Vysočina. Podle počtu trestných činů na 100 tisíc obyvatel zůstává kriminalitou nejvíce zatíženým regionem Praha, nejnižších hodnot dosáhl Pardubický kraj.

Pro trestnou činnost bylo u nás v roce 2022 stíháno a vyšetřováno 75 160 osob, z toho se ve 314 případech jednalo o právnické osoby. Od roku 2012 počet stíhaných osob klesl o 34 %. Více než tři čtvrtiny (77,7 %) stíhaných nebo vyšetřovaných osob tvořili muži ve věku mezi 18–64 lety, žen ve stejném věku bylo 15,1 %. Podíl osob do 18 let činil 4,9 %.

Za spáchání trestného činu bylo v loňském roce u nás odsouzeno 50 277 osob, největší počet odsouzených v poslední dekádě byl evidován v roce 2013 (77 967). Ve věznicích včetně vazebních bylo v roce 2023 umístěno 19 052 osob a věznice v Česku byly naplněny z 94 %. Na 100 tisíc obyvatel pobývá u nás ve vězení 175,2 osoby, což nás řadí mezi nejhorší země v rámci EU. Nejméně vězněných osob na 100 tisíc obyvatel má Finsko (50,8 v roce 2021).

bit.ly/44ZoEoT

SČÍTÁNÍ 2021: NÁRODNÍ ZPRÁVA

Vydavatel:
Statistický úřad
SR

Obsáhlá zpráva zahrnující jak hlavní výsledky posledního sčítání, tak také pohled do historie a navazující analýzy zajímavých demografických jevů a údajů.

bit.ly/3EKeZYB

KLÍČOVÉ ÚDAJE O EVROPĚ – 2023

Vydavatel:
Eurostat

Vybrané údaje o ekonomice, stavu společnosti a životního prostředí v členských zemích EU a EFTA. Součástí jsou i odkazy na podrobná a aktuální data uveřejněná na webových stránkách Eurostatu.

bit.ly/3ZDhANX

VÝROČNÍ ZPRÁVA EFTA 2022

Vydavatel:
EFTA

Souhrn nejdůležitějších událostí týkajících se hospodářství členských zemí Evropského sdružení volného obchodu. Přehled činnosti orgánů EFTA a výčet priorit pro fungování organizace v příštích letech.

bit.ly/3PK4FGz

PUBLIKACE ČSÚ

 tištěná online

Vývoj ekonomiky České republiky (2. Q 2023)

Hodnocení vývoje reálné a peněžní ekonomiky Česka na základě údajů o výkonnosti hlavních odvětví, HDP, výdajích, důchodech, cenách, trhu práce, peněžní zásobě, úrocích a státním rozpočtu.

Zemřelí podle seznamu příčin smrti, pohlaví a věku (2013–2022)

Počet zemřelých podle příčiny smrti dle současné Mezinárodní klasifikace nemocí. Údaje jsou uvedeny podle věku a pohlaví a přepočteny na kraje a okresy platné k 1. lednu 2023.

Stav a pohyb obyvatelstva v ČR (1. pol. 2023)

Předběžné údaje o počtu obyvatel, přirozeném a migračním pohybu obyvatel od počátku roku. Data jsou členěna až do úrovně správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy (2. Q 2023)

Údaje o evidenčním počtu zaměstnanců, mzdových prostředcích a průměrných mzdách v národním hospodářství v členění podle odvětví, území, sektorů a velikosti.

Školy a školská zařízení (2022/2023)

Hlavní statistické ukazatele z oblasti škol a školských zařízení, např. počty škol, tříd, dětí, žáků, studentů a učitelů v mateřských až vyšších odborných školách. Údaje jsou k přechodnému školnímu roku.

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

LISTOPAD 2023

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

3 PÁ

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (9/2023)

6 PO

Zahraniční obchod se zbožím (9/2023)

Průmysl (9/2023)

Stavebnictví (9/2023)

7 ÚT

Maloobchod (9/2023)

8 ST

Služby (3. Q 2023)

Cestovní ruch (3. Q 2023)

Živočišná výroba (3. Q 2023)

10 PÁ

Indexy cen vývozu a dovozu zboží (9/2023)

Indexy spotřebitelských cen – inflace (10/2023)

16 ČT

Indexy cen výrobců (10/2023)

24 PÁ

Konjunkturální průzkumy (11/2023)

30 ČT

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (10/2023)

Logaválce a další stroje ve statistice

Zajímavou kapitolou v historii statistiky je i technické vybavení, které usnadňovalo provádění složitých výpočtů.

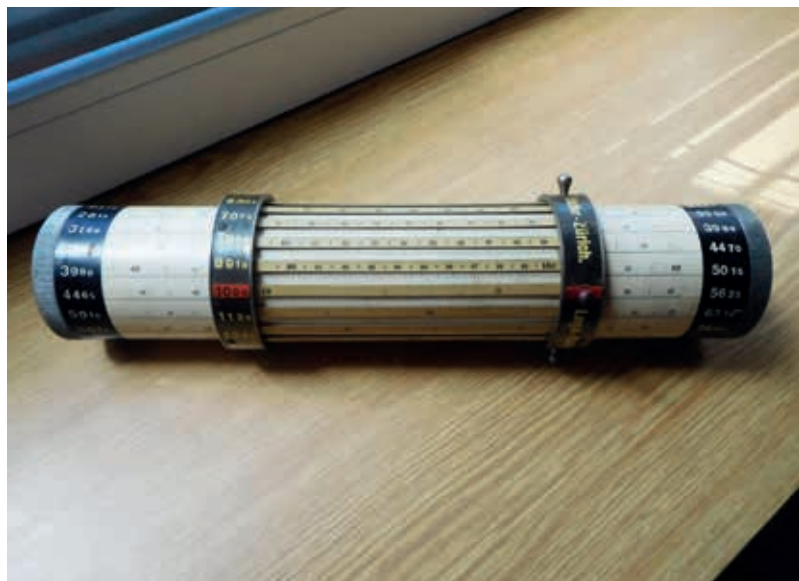
**JAROSLAV
LEHEČKA**

oddělení
zpracování
statistiky
průmyslových
výrobků a finanční
statistiky

Matematické operace a výpočty jsou denním chlebem statistiků, a je tedy logické, že odnepaměti se statistici snažili tyto výpočty usnadnit různými technickými prostředky. Také po vzniku Československé republiky a zahájení činnosti Státního ústavu statistického (SÚS) v roce 1919 se technické zabezpečení zpracování statistických výpočtů stalo jednou z priorit.

Vývoj SÚS v prvních letech jeho existence nebyl jednoduchý. Bylo třeba vybudovat novou organizační strukturu, získat odborné pracovníky, vhodné prostory a technické vybavení, a v neposlední řadě zahájit aktivní statistickou činnost. Už v roce svého vzniku reagoval SÚS na prioritní požadavky a zpracoval statistický materiál jako podklad pro československou mírovou delegaci. V některých odvětvích činnosti úřadu bylo možné navázat na předchozí zjišťování, jinde bylo třeba vybudovat moderní statistiku takřka od základů (např. průmysl, zahraniční obchod, statistiku cen). K tomu vhodně posloužilo vybavení úřadu adekvátní, v té době nejmodernější technikou pro zpracování dat.

Pro velká statistická šetření, např. typu sčítání lidu, najal SÚS v dubnu 1920 na zkoušku 13 děrovacích strojů a 4 stroje třídící s počítadly od firmy Power Accounting Machine Co. Prvním souborem dat zpracovaným na těchto strojích byly materiály o přirozené změně obyvatelstva v průběhu válečných let. V roce 1921 proběhlo první samostatné sčítání lidu v novém československém státě a při té příležitosti byl strojový park rozšířen na 26 děrovacích a 12 třídících strojů. Roční nájemné však bylo značně vysoké

Logaválec sloužil k rychlému dělení a násobení s přesností na jedno desetinné místo.

a dosahovalo až jedné pětiny ceny strojů. Postupně se tedy další technika pro hromadné zpracování dat pořizovala do plného vlastnictví.

Využívání technických prostředků usnadňujících technické výpočty a jejich obměna byly specificky vnímány jako důležitá součást práce statistiků v úřadu. Ještě po II. světové válce usnadňovaly statistické výpočty stroje dovezené za účelem zpracování výsledků periodického sčítání lidu, domů a bytů v roce 1930. Jednalo se o sčítací stroje Dalton z USA, ale třeba také o ručně kličkou ovládané kalkulační stroje Odhner. Na nich se každý desítkový přenos ohlásil slabým zazvoněním – cinknutím. Používaly se ovšem i stroje poháněné slabým motorkem. Ve vybavení statistiků bylo také možné najít tzv. Leibnitzův kalkulační stroj s posuvným pravítkem pro přenos desítek při výpočtu.

Určitou zajímavostí je dnes již téměř neznámý, dříve zaměstnanci úřadu používaný tzv. logaválec, který sloužil pro výpočty indexů s přesností na jedno desetinné místo. Konstruován byl podobně jako logaritmické pravítko používané pro inženýrské výpočty, lišil se však tvarem. Jednalo se o dva v sobě zasunuté pohyblivé válce, na nichž se z překrytí vyznačených kót odečítaly výsledky početních úkonů dělení a násobení. Byl to velmi rychlý a přesný pomocník, zejména při výpočtu cenových indexů.

Velmi podobný název, ale naprosto jiné funkční určení měly účtovacích stroje Logabax dovezené ze Švýcarska na počátku šedesátých let minulého století. Vzhledem k velkému rozsahu až 200, někdy i 250 rejstříků, byly velmi vhodné pro zpracování dat s rozvinutějším vnitřním členěním a tříděním.

DETEKTIVKY U NÁS NENAJDETE

Pátrat ale můžete
v publikacích starších
i víc než 200 let

S napětím můžete očekávat
nová vydání odborných
knih a časopisů

Odhalit můžete mnoho
nečekaných souvislostí

Navštivte
statistickou
knihovnu ČSÚ

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 (stanice metra A, Skalka)
e-mail: knihovna@czso.cz
telefon: 274 052 361
www.czso.cz/knihovna

STATISTIKA NELŽE!

Ale někteří její vykladači ano.

Seznamte se s manipulativními metodami prezentace statistických údajů, abyste jim mohli odolávat.

JAK LHÁT SE STATISTIKOU

DARRELL HUFF

+ KOMENTÁŘE
EVY ZAMRAZILOVÉ
TEREZY KOŠŤÁKOVÉ
PETRA MUSILA

Čtete

na webu
www.statistikaamy/knihovna

Populárně zaměřená učebnice statistiky využívaná na mnoha světových univerzitách. Český překlad v elektronické podobě zdarma.

Doplňena je o aktuální komentáře ekonomky Evy Zamrazilové a odborníků ČSÚ Terezy Košťákové a Petra Musila.